

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo

na lata 2025-2035

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	5
Wprowadzenie	6
Metodologia opracowania Strategii.....	8
Podstawy prawne	10
Spójność z dokumentami strategicznymi.....	12
Dokumenty krajowe	12
Dokumenty regionalne	13
Charakterystyka Gminy Michałowo	14
Położenie	14
Sytuacja demograficzna	15
Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	17
Edukacja i wychowanie	20
Kultura, sport i rekreacja.....	22
Opieka zdrowotna	25
Bezpieczeństwo publiczne.....	26
Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej	26
Gminny system pomocy społecznej	29
Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.....	32
Analiza wyników badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Gminy	33
Struktura badanej próby	33
Problemy społeczne	35
Rynek pracy	36
Ubóstwo i wykluczenie społeczne.....	37
Sytuacja osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych	39
Zdrowie psychiczne	41
Problemy natury behawioralnej.....	42
Problem alkoholowy.....	45
Problem nikotynowy	47
Problem narkotykowy	48
Problem przemocy	50

Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów.....	55
Struktura badanej próby	55
Problem alkoholowy.....	56
Problem nikotynowy	57
Problem narkotykowy	58
Problem przemocy	61
Korzystanie z urządzeń elektronicznych.....	65
Uczestnictwo w grach hazardowych	67
Zdrowie psychiczne	67
Zaburzenia odżywiania	68
Sytuacja społeczna Gminy Michałowo	70
Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.....	70
Wsparcie osób z niepełnosprawnością	75
Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:.....	78
Zdrowie psychiczne	78
Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:.....	81
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	82
Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:.....	88
Przeciwdziałanie przemocy domowej	91
Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:.....	96
Aktywność i integracja społeczna seniorów.....	97
Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:.....	101
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających Wykluczeniu społecznemu	101
Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:.....	105
Wsparcie osób z problemem ubóstwa	105
Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:.....	108
Część programowa	109
Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	110
Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	111
Cel strategiczny I. Wsparcie rodzin, w tym rodzin wielodzietnych oraz zmagających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.	112

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035

Cel strategiczny II. Rozwijanie dostępnych form pomocy i wsparcia, zwiększających włączenie społeczne seniorów i osób z niepełnosprawnościami.....	116
Cel strategiczny III. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej.	120
Cel strategiczny IV. Ograniczanie problemu uzależnień na terenie gminy poprzez działania interwencyjne i profilaktyczne.	123
Cel strategiczny V. Promowanie zdrowia psychicznego oraz zwiększanie dostępu do wsparcia w tym zakresie na terenie gminy.	128
Cel strategiczny VI. Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu poprzez aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców.....	129
Ramy finansowe strategii	132
System wdrażania strategii	134
System aktualizacji strategii	135
Komunikacja społeczna i promocja strategii.....	135
Monitoring i ewaluacja.....	136
Podsumowanie – prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	140
Bibliografia.....	142
Spis rysunków, tabel i wykresów.....	144
Spis rysunków	144
Spis tabel	144
Spis wykresów	146

WYKAZ SKRÓTÓW

AA – Anonimowi Alkoholicy

b.d. – brak danych

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

DDA – Dorosłe Dzieci Alkoholików

DPS – dom pomocy społecznej

GB – Gminna Biblioteka

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOK – Gminny Ośrodek Kultury

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

KBdsPN – Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KRUS – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

MGOPS – Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

MOSiR – Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

NGO (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa

NK – procedura „Niebieskie Karty”

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – Podmioty ekonomii społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

POZ – podstawowa opieka zdrowotna

PP – Posterunek Policji

pp. – punkt procentowy

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PWD – placówki wsparcia dziennego

UM – Urząd Miejski

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

WPROWADZENIE

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX wieku były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych oraz powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 spowodowały konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. Uwydatniają się stare i pojawiają nowe ryzyka socjalne – na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi konsekwencjami dla rynku pracy, rozwarstwieniem społecznym pociągającym za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększeniem skali ubóstwa, ujawnianiem się nowych konfliktów społecznych, wzrostem zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa².

---

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych

² N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020, s. 9-16

Obecnie polityka socjalna naszego kraju stoi przed kolejnym wyzwaniem, jakim jest konflikt rosyjsko-ukraiński i związany z nim napływ uchodźców. Migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i wymagało korekt polityk społecznych. Kryzys wywołany przez wojnę w Ukrainie musi skłonić Polskę do modernizacji systemu usług społecznych w sposób adekwatny do nowej sytuacji³. Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035 jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia⁴ jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych.

Strategia służyć będzie osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035 zawiera kilka części, w tym charakterystykę Gminy⁵ oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

---

³ E. Bendyk, P. Buras, Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022, s. 1-7

⁴ Każdorazowo, gdy w dokumencie pojawi się określenie „Strategia”, oznacza ono „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035”.

⁵ Każdorazowo, gdy w dokumencie pojawi się określenie „Gmina”, oznacza ono „Gminę Michałowo”.

- wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy domowej,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, co pozwoli m.in. na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju.

Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy

Domowej, Program Wspierania Rodziny, czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp.	Etap	Charakterystyka
1.	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej. Informacji w tym zakresie dostarczają również przeprowadzone na terenie Gminy badania społeczne.
2.	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3.	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych. Identyfikacja ich i określenie kompleksowych działań minimalizujących skalę ich oddziaływania zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4.	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji, jak i sprawozdawczość mają wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: Opracowanie własne

Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych gminy, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Podstawą jurydyczną do opracowania niniejszej Strategii jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.), która stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *„opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”*.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Najistotniejsze ustawy kompetencyjne, nakładające na administrację rządową i samorządową określone obowiązki to m.in.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego,
3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
5. ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej,
6. ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych.

Akty prawne dotyczące wsparcia rodziny i dziecka

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
9. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
10. ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu w resocjalizacji nieletnich.

Akty prawne dotyczące ochrony zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Akty prawne dotyczące oświaty, zatrudnienia oraz wsparcia socjalnego

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych,
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
7. ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym,
8. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
9. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
12. uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
13. ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
14. ustawa z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. oraz w 2024 r. w związku z sytuacją na rynku gazu,
15. ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym.

Akty prawne normujące aspekty finansowe

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
5. ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych.

Akty prawne normujące pobyt cudzoziemców na terenie kraju

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej, zawartymi w dokumentach strategicznych, realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Ponadto wymienić należy również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- Strategia Demograficzna 2040,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035r.),
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025,
- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

Dokumenty regionalne

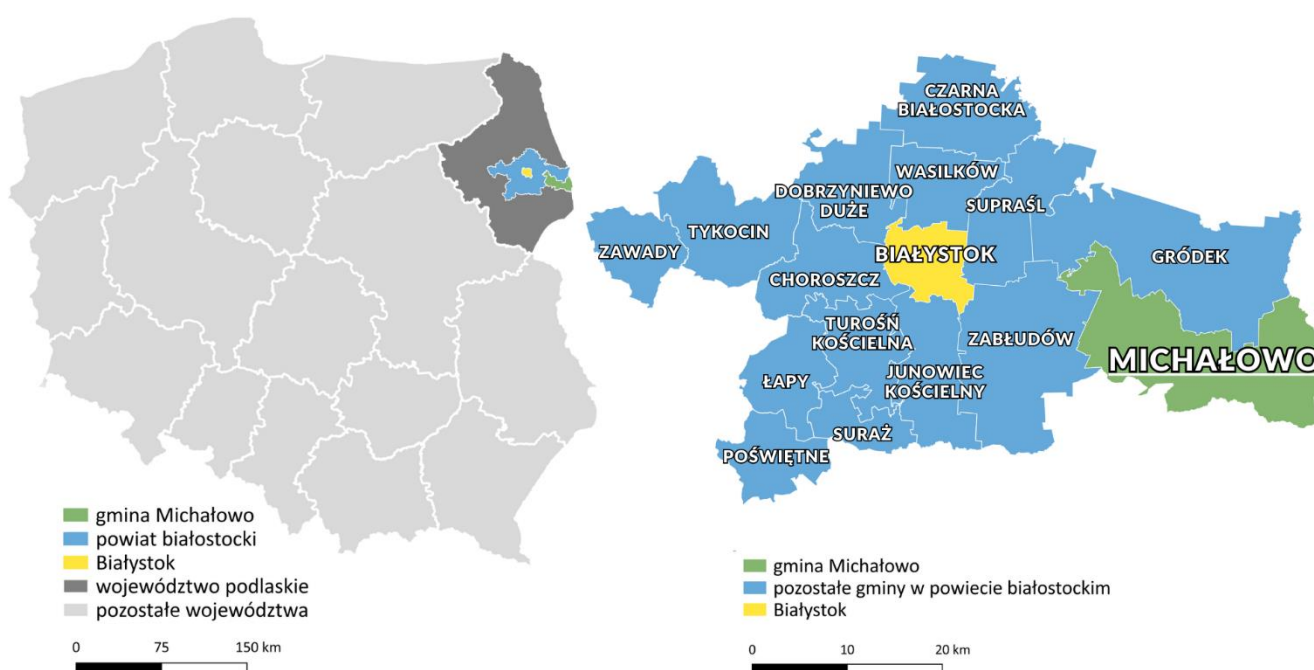
Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznym wobec Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo są: **Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030** oraz **Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030**.

CHARAKTERYSTYKA GMINY MICHAŁOWO

Położenie

Michałowo to gmina miejsko-wiejska, położona w granicach województwa podlaskiego, we wschodniej części powiatu białostockiego. Znajduje się około 45 km na południowy wschód od stolicy województwa – Białegostoku. Powierzchnia Gminy obejmuje 409,2 km², co stanowi około 13,7% powierzchni powiatu. Niemal połowę całego obszaru gminy Michałowo zajmują użytki rolne.

Rysunek 1. Położenie gminy Michałowo na tle powiatu, województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne

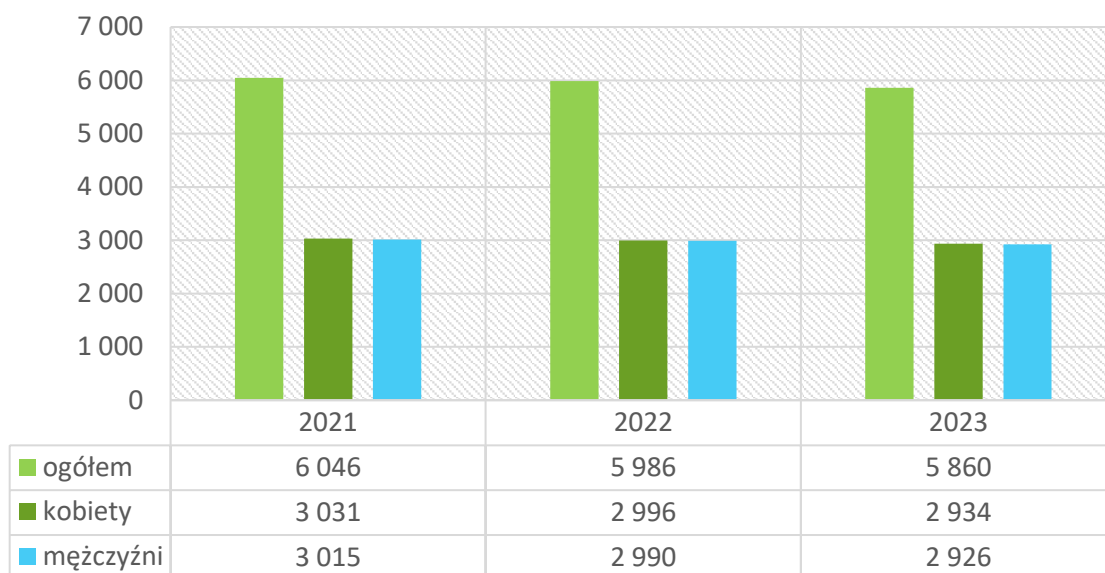
Siedzibą Gminy jest miasto Michałowo, a pod względem administracyjnym składa się ona z 22 sołectw: Bondary, Cisówka, Ciwoniuki, Hieronimowo, Jałówka, Juszkowy Gród, Kazimierowo, Kobylanka, Krugły Lasek, Łuplanka, Michałowo I, Michałowo II, Nowa Wola, Nowosady, Pieńki, Potoka, Sokole, Suszcza, Szymki, Topolany, Tylwica oraz Żednia.

Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Michałowo w 2023 roku zamieszkiwało 5 860 osób (stan na 31 grudnia 2023 roku). Na przestrzeni analizowanych lat liczba mieszkańców przyjmowała tendencję spadkową – w 2023 roku w stosunku do roku 2021 odnotowano spadek na poziomie 3,1%. Dysproporcja mieszkańców ze względu na płeć jest nieznaczna, gdyż w 2023 roku gminę Michałowo zamieszkiwały łącznie 2 934 kobiety, które stanowiły 50,1% ogólnej liczby ludności oraz 2 926 mężczyzn, których udział w populacji był niższy i wyniósł 49,9%. Współczynnik feminizacji w Gminie w 2023 roku wyniósł 103, co oznacza, że na każdym 100 mężczyzn przypadają 103 kobiety.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Michałowo z podziałem na płeć w latach 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Michałowo w 2023 roku przyrost naturalny na 1 000 ludności kształtował się na poziomie -15,5 co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował znacznie niższą i jednocześnie mniej korzystną wartość niż odnotowano w przypadku pozostałych

jednostek, tj. powiatu białostockiego (-1,7), województwa podlaskiego (-3,3) i kraju (-3,6). Na przełomie ostatnich trzech lat w Gminie obserwowano wahania wartości współczynnika – najniższą wartość odnotowano w roku 2021 (-18,2). Podobne tendencje wystąpiły w przypadku pozostałych jednostek. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Michałowo w porównaniu do powiatu białostockiego, województwa podlaskiego i kraju na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
gmina Michałowo	-18,2	-14,0	-15,5
powiat białostocki	-4,4	-2,3	-1,7
województwo podlaskie	-5,7	-3,8	-3,3
Polska	-5,0	-3,8	-3,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Struktura ludności w gminie Michałowo według ekonomicznych grup wieku w roku 2023 przedstawiała się następująco:

- 14,6% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia,
- 55,2% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia,
- 30,2% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Michałowo. Na przestrzeni lat 2021-2023 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym przyjmował tendencje spadkowe – różnica pomiędzy rokiem 2021 a 2023 wyniosła 0,6 pp. Udział osób w wieku produkcyjnym utrzymywał się na stosunkowo stałym poziomie, z kolei odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł na przestrzeni ostatnich trzech lat o 1,0 pp.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2021-2023 (w procentach)

wyszczególnienie	2021	2022	2023
wiek przedprodukcyjny	15,2	15,0	14,6
wiek produkcyjny	55,6	55,2	55,2
wiek poprodukcyjny	29,2	29,8	30,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przyjmował w 2023 roku w gminie Michałowo najniższą wartość, względem powiatu, województwa oraz Polski (kolejno 14,6% i 55,2%). W przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym, najwyższy odsetek zaobserwowano również na terenie Gminy (30,2%), z kolei najniższy w powiecie białostockim (20,9%). Dane przedstawione w kolejnej tabeli, świadczą o bardziej zaawansowanym zjawisku starzejącego się społeczeństwa w gminie Michałowo, niż w przypadku pozostałych analizowanych jednostek.

Tabela 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w gminie Michałowo, powiecie białostockim, województwie podlaskim i kraju w 2023 roku (w procentach)

Wyszczególnienie	gmina	powiat	województwo	kraj
wiek przedprodukcyjny	14,6	20,2	18,0	18,2
wiek produkcyjny	55,2	58,9	58,5	58,4
wiek poprodukcyjny	30,2	20,9	23,5	23,3

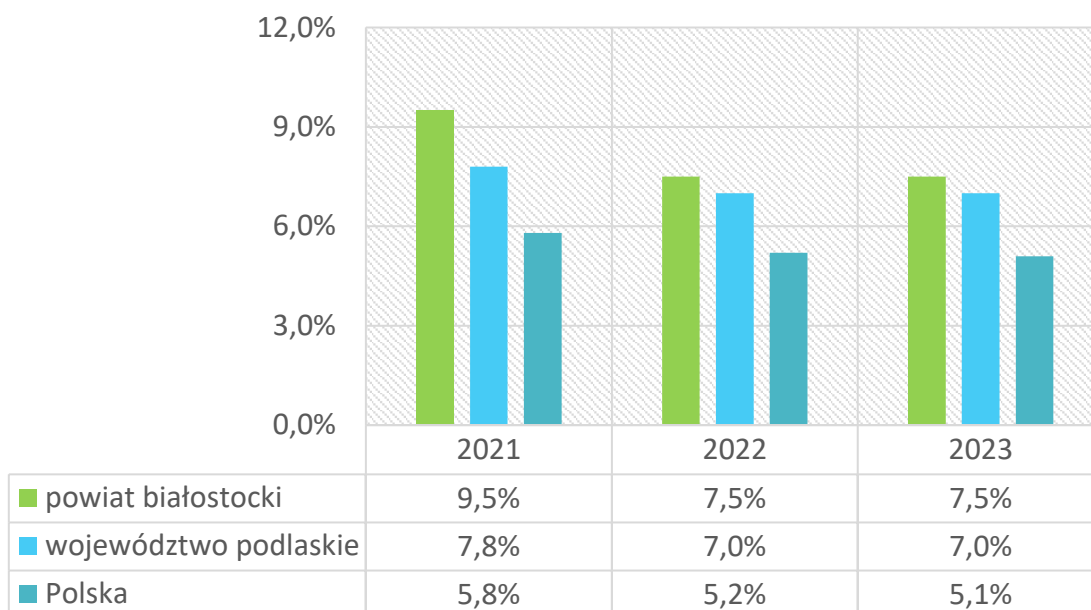
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach, stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, w związku z tym wskaźnik przedstawia dane dla powiatu białostockiego. W 2023 roku stopa bezrobocia w powiecie wynosiła 7,5%, a więc była wyższa od stopy bezrobocia rejestrowanego w województwie podlaskim (7,0%) oraz w całym kraju (5,1%). W latach 2022-2023 wskaźnik ten w powiecie utrzymywał się na stałym poziomie, natomiast względem 2021 roku odnotowano spadek o 2,0 pp., co związane było ze stabilizacją sytuacji na rynku pracy, po szczycie pandemii koronawirusa. Podobne tendencje zaobserwowano w przypadku województwa podlaskiego oraz Polski. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

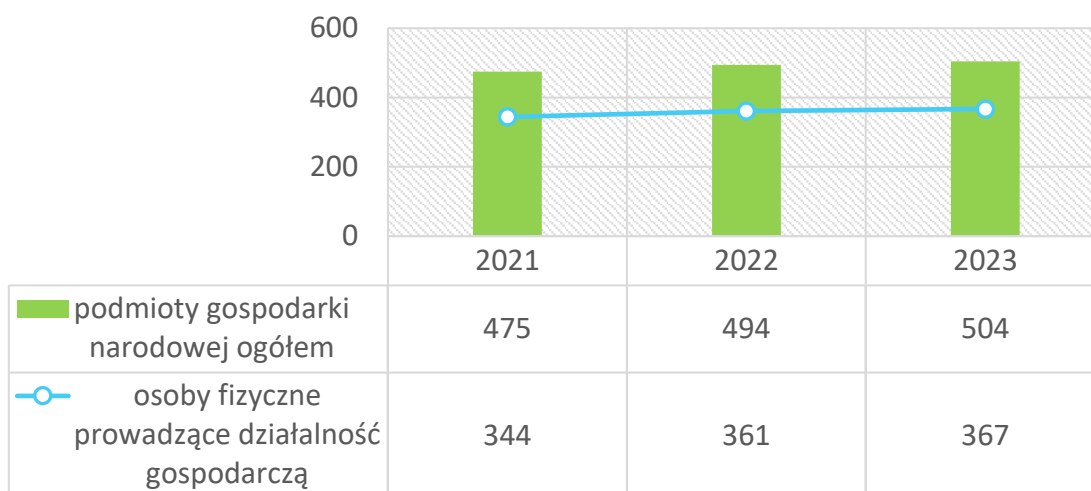
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie białostockim, województwie podlaskim oraz Polsce w latach 2021-2023 (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Michałowo na koniec 2023 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 504 podmioty gospodarki narodowej, z czego większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w liczbie 367 (72,8%). Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Michałowo ulegała systematycznemu wzrostowi, przy jednoczesnym wzroście udziału osób fizycznych w liczbie podmiotów ogółem.

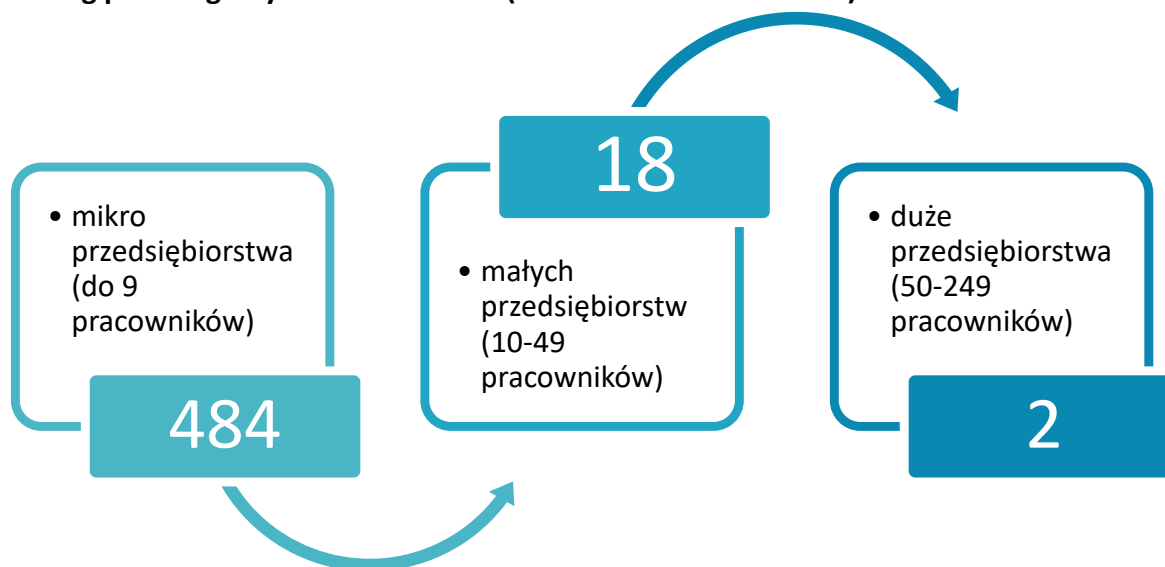
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność na terenie gminy Michałowo w latach 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w 2023 roku na terenie gminy Michałowo według klas wielkości, to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – było ich 484 (stan na koniec roku), z kolei małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników było w Gminie 18. W omawianym roku działalność prowadziły także 2 duże przedsiębiorstwa, zatrudniające więcej niż 49 pracowników.

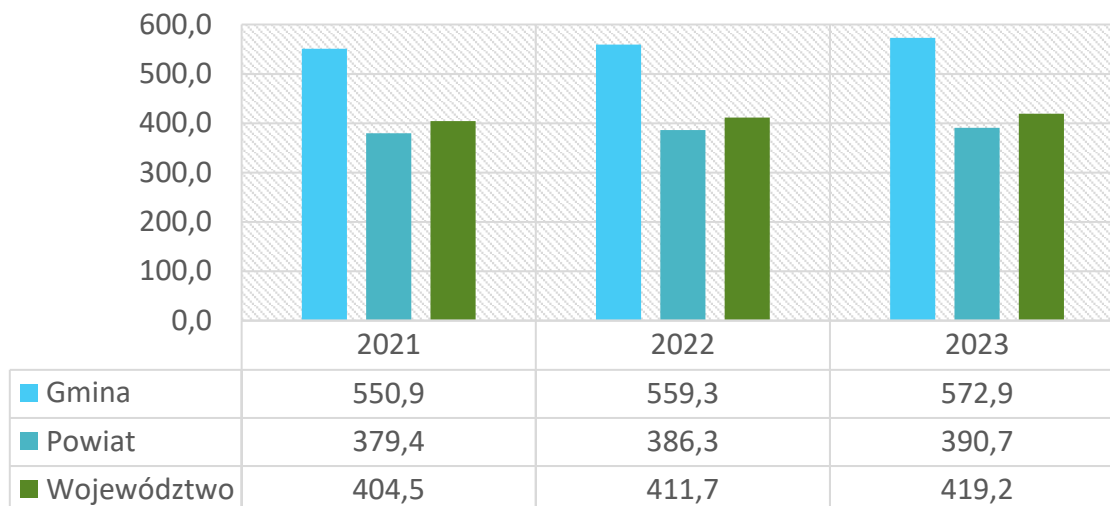
Rysunek 2. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Michałowo według poszczególnych klas wielkości (stan na koniec 2023 roku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Zgodnie z dostępnymi danymi, liczba mieszkań przypadająca na 1 000 mieszkańców w gminie Michałowo w 2023 roku wyniosła 572,9 i tym samym była większa od liczby odnotowanej w całym powiecie białostockim (390,7) i województwie podlaskim (419,2). Świadczy to o korzystniejszej sytuacji na rynku mieszkaniowym na terenie Gminy, względem powiatu i województwa. Można zauważyć, że w latach 2021-2023 liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców w Gminie systematycznie wzrastała. Takie same tendencje zaobserwowano zarówno w przypadku powiatu, jak i województwa.

Wykres 4. Liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców w gminie Michałowo na tle powiatu białostockiego i województwa podlaskiego w latach 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Edukacja i wychowanie

Gminy w ramach swojej ustawowej działalności są podmiotem odpowiedzialnym za organizację publicznych placówek oświatowych, funkcjonujących na ich terenie. W 2023 roku gmina Michałowo była organem prowadzącym dla: Gminnego Przedszkola w Michałowie, oraz Zespołu Szkół w Michałowie, w którego skład wchodzi Szkoła Podstawowa im. Władysława Syrokomli, Liceum Ogólnokształcące oraz Technikum.

W roku szkolnym 2022/2023 łączna liczba wychowanków szkół podstawowych w gminie Michałowo kształtowała się na poziomie 356 osób, z kolei do szkół średnich uczęszczało wówczas 86 osób. W przypadku nauczania przedszkolnego, w omawianym okresie objęto nim 95 dzieci. W ostatnich latach dostrzegalny był nieznaczny spadek w zakresie liczby uczniów szkół podstawowych – w roku szkolnym 2022/2023 względem roku 2021/2022 na poziomie 3,3%. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym, uczęszczająca do placówki na terenie Gminy w omawianym okresie utrzymywała się na stosunkowo stałym poziomie, z kolei liczba uczniów szkół średnich wzrosła o 24,6%. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 5. Liczba osób rozpoczynających rok szkolny w publicznych przedszkolach, szkołach podstawowych oraz średnich na terenie gminy Michałowo w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021/2022	2022/2023
nauczanie przedszkolne	96	95
nauczanie podstawowe	368	356
nauczanie średnie	69	86

Źródło: Raport o stanie Gminy Michałowo za rok 2021 i 2022

W 2023 roku na terenie gminy Michałowo poza publicznym przedszkolem, funkcjonowało również prywatne przedszkole „Michałkowo”. W zakresie zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3, w 2021 roku w ramach projektu „Małe Michałki – utworzenie pierwszego żłobka na terenie gminy Michałowo” realizowanego przez podmiot „SORBUS Jakub Gryko” w partnerstwie z Gminą Michałowo, powstała pierwsza tego rodzaju placówka opiekuńcza na terenie Gminy.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały uśrednione wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Michałowo, powiatu białostockiego i województwa podlaskiego. Można zauważyć, że uczniowie z terenu Gminy każdorazowo uzyskali niższe wyniki niż wychowankowie szkół z całego powiatu i województwa. Najlepiej poradzili sobie z egzaminem z języka angielskiego, z kolei najłabsze rezultaty młodzież z gminy Michałowo uzyskała w przypadku egzaminu z matematyki, gdzie różnica między Gminą a powiatem wyniosła 17,6 pp., natomiast w zestawieniu z województwem – 18,0 pp. Szczegółowe wyniki przedstawia wykres poniżej.

Wykres 5. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z terenu gminy Michałowo, powiatu białostockiego oraz województwa podlaskiego w 2023 roku (w procentach)

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl>

Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalna na terenie Gminy koncentruje się głównie w **Gminnym Ośrodku Kultury w Michałowie**, który jest samorządową, miejsko-gminną instytucją kultury o charakterze publicznym. Zgodnie ze statutem, przedmiotem działania placówki jest m.in. prowadzenie wieloaspektowej działalności rozwijającej i zaspakajającej potrzeby kulturowe mieszkańców, organizowanie i prowadzenie działalności kulturalnej oraz upowszechnianie i promocja dóbr kultury. Działalność placówki koncentruje się przede wszystkim w budynku GOK w Michałowie, jednakże wydarzenia i przedsięwzięcia realizowane są również w 7 innych obiektach:

- Centrum Produktu Lokalnego w Sokole,
- Centrum Wsi w Hieronimowie,
- Centrum Wsi w Nowej Woli,
- Centrum Wsi w Bondarach,
- Centrum Wsi w Szymkach,
- Centrum Wsi w Jałówce,
- Centrum Wsi w Juszkowym Grodzie.

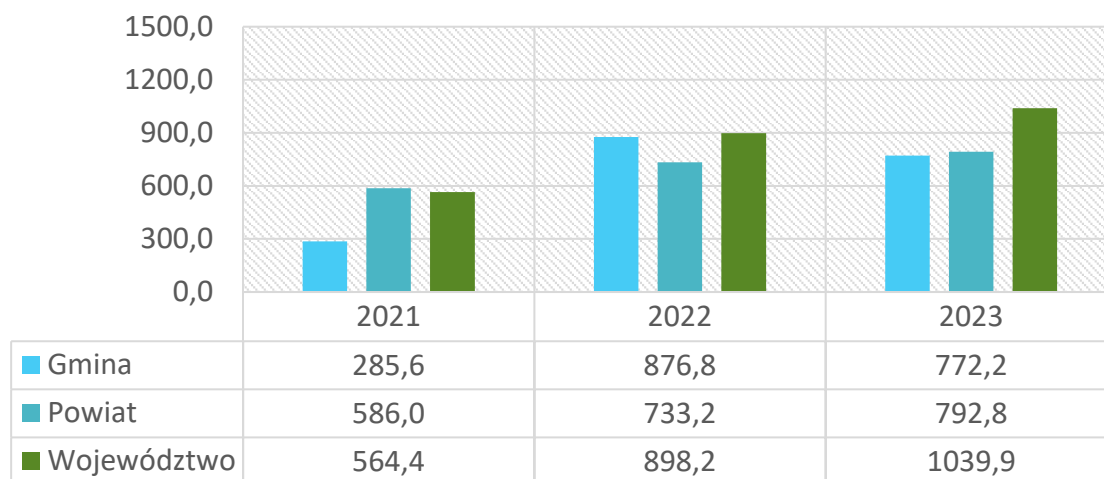
W 2023 roku, jak i w latach poprzednich GOK w Michałowie był organizatorem i współorganizatorem imprez i wydarzeń integrujących społeczność lokalną. Poza cyklicznie organizowanymi wydarzeniami, GOK posiada także stałą ofertę obejmującą zajęcia plastyczne, wokalne, perkusyjne, szachowe, gitarowe, taneczne, teatralne, tkackie, modelarskie, radiowe oraz zajęcia z jogi. Ponadto, w ramach działalności Ośrodka na terenie Gminy w 2023 roku i latach poprzednich funkcjonowały liczne zespoły artystyczne: Czerwone Szpilki, Orkiestra Firm Różnych, Kapela z Jałówki, Akademia Hard Gok Michałowo, Bielyja Kryły, Słowiańska Nuta, Jobery, Prymaki oraz Dziewczyny z Majątku. Nie należy również pominąć inicjatywy GOK skierowanej do najstarszych mieszkańców Gminy, tj. Klubu Osób Złotej Jesieni, prowadzącym aktywizację seniorów za pośrednictwem zajęć artystycznych.

Gminny Ośrodek Kultury w Michałowie realizuje swoje cele statutowe również poprzez prowadzenie Centrum Młodzieży, stron i radia internetowego Michałowo.FM, a także wspomnianych wyżej Centrów Wsi i Centrum Produktu Lokalnego w Sokole.

Warto również podkreślić działalność **Pracowni Filmu, Dźwięku i Fotografii „Niezbudka”**, pełniącej funkcje lokalnego archiwum, muzeum, galerii i pracowni działań edukacyjnych. Podmiot stanowi element wspomagający lokalne działania edukacyjne, a także podejmuje szeroką współpracę ze szkołami, lokalnym stowarzyszeniami, młodzieżą i seniorami. Pracownia organizuje wystawy stałe i czasowe, a w swoich zbiorach posiada m.in. bogate zbiory filmowe, kolekcje książek oraz eksponaty, takie jak stare sprzęty do odtwarzania obrazu i dźwięku, pamiątki etnograficzne i inne.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na to, że w latach 2021-2023 liczba uczestników imprez kulturalnych na 1 000 ludności, organizowanych przez gminę Michałowo ulegała wahaniom – w 2022 roku odnotowano ponad trzykrotny wzrost względem roku 2021, z kolei w 2023 roku nieznaczny spadek względem roku poprzedniego. W przypadku powiatu białostockiego można z kolei zauważyć systematyczny wzrost w tym zakresie. Gwałtowny wzrost liczby uczestników imprez kulturalnych na 1 000 ludności wynika z faktu wystąpienia pandemii COVID-19 w latach 2020-2021 i związanym z tym zawieszeniem możliwości organizowania wydarzeń skupiających większą grupę osób.

Wykres 6. Liczba uczestników imprez masowych na 1 000 ludności organizowanych przez gminę Michałowo oraz powiat białostocki w latach 2021-2023

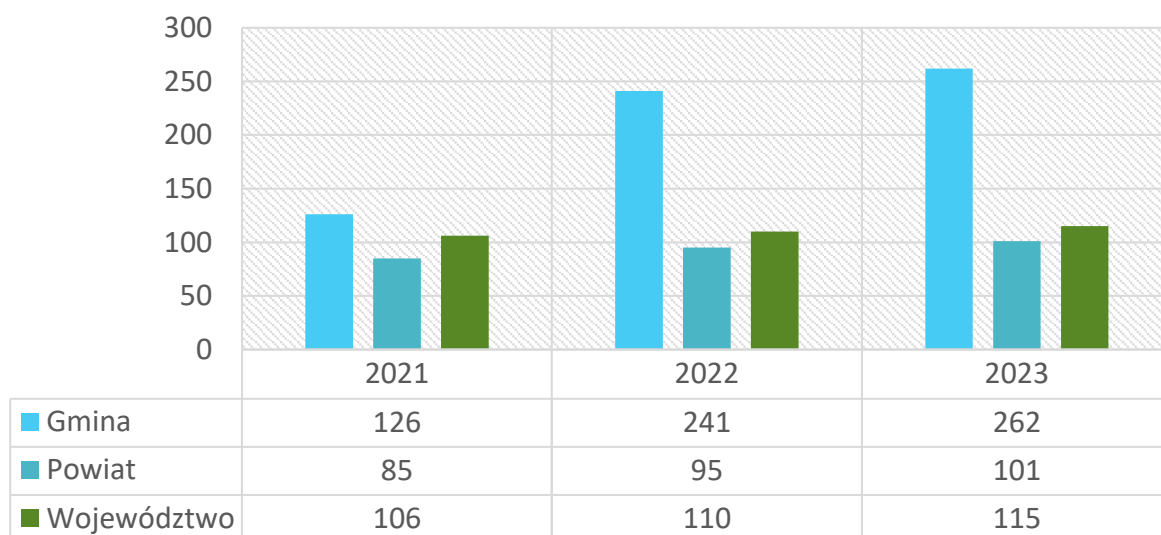
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Ofertę kulturalną gminy Michałowo uzupełnia działalność **Gminnej Biblioteki w Michałowie**, w której skład wchodzi: wypożyczalnia dla dzieci i młodzieży, wypożyczalnia dla dorosłych, czytelnia naukowa i czytelnia prasy, Dział gromadzenia i opracowania zbiorów oraz pracownia komputerowa z 9 stanowiskami. Główne zadania Biblioteki obejmują gromadzenie, opracowanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych służących obsłudze potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych zwłaszcza dotyczących wiedzy

o własnym regionie oraz dokumentujących jego dorobek, a także organizowanie różnorodnych form czytelnictwa dla wszystkich grup użytkowników.

Poniższy wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Michałowo, powiecie białostockim oraz województwie podlaskim w latach 2021-2023. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik ten przyjmował w Gminie wyższą wartość niż w pozostałych jednostkach – w 2023 roku w Gminie na 1 000 mieszkańców przypadało 262 czytelników, w całym powiecie było ich 101, z kolei w województwie – 115. Jednocześnie na przestrzeni ostatnich trzech lat zarówno w Gminie, powiecie, jak i województwie odnotowano wzrost w zakresie liczby czytelników na 1 000 ludności.

Wykres 7. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Michałowo, powiecie białostockim oraz województwie podlaskim w latach 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Zadania w zakresie sportu na terenie gminy Michałowo realizuje **Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Michałowie**, będący publiczną placówką działającą na rzecz rozwoju sportu i rekreacji w Gminie. MOSiR dysponuje bazą sportowo-rekreacyjną, obejmującą basen sportowy z częścią rekreacyjną, siłownię oraz boisko piłkarskie.

Placówka w ciągu całego roku organizuje czas wolny społeczności lokalnej, poprzez prowadzenie licznych zajęć skierowanych do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych.

Opieka zdrowotna

Usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Michałowo świadczą następujące placówki:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia Rodzinna” w Michałowie:
  - NZOZ „Przychodnia Rodzinna” w Michałowie – Filia w Bondarach,
  - NZOZ „Przychodnia Rodzinna” w Michałowie – Gabinet lekarza POZ w Juszkowym Grodzie,
- AM-MEDICA Centrum Medyczne Michałowo – Przychodnia lekarza rodzinnego – Filia w Szymkach,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Rehabilitacja”.

Z dostępnych danych GUS wynika, iż w 2023 roku w gminie Michałowo na 1 przychodnię POZ przypadało 1 172 mieszkańców. Jest to wartość blisko dwukrotnie mniejsza od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 2 024. W gminie Michałowo w ramach POZ w analizowanym roku udzielono 7,5 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością wyższą, a tym samym korzystniejszą względem tej dla całego powiatu białostockiego (4,4).

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące podstawowej opieki zdrowotnej w gminie Michałowo w porównaniu do powiatu białostockiego w 2023 roku

Wyszczególnienie	Gmina	Powiat
przychodnie	5	78
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1 172	2 024
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	7,5	4,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Na poziomie lokalnym bezpieczeństwo publiczne ma na celu zapewnienie, za pośrednictwem legalnych środków prawnych, warunków funkcjonowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, ich ochronę przed przestępczością oraz innymi zagrożeniami mogącymi występować w danym środowisku⁶.

W gminie Michałowo o bezpieczeństwo i porządek dbają funkcjonariusze z Posterunku Policji w Michałowie, wchodzącego w skład Komisarzatu Policji w Zabłudowie, Komendy Miejskiej Policji w Białymstoku. Policjanci poza pełnieniem obowiązków z zakresu swojej podstawowej służby, podejmują również działalność profilaktyczną na terenie Gminy.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku, w której skład wchodzi Ochotnicze Straże Pożarne zlokalizowane na jej terenie, w miejscowościach: Bondary, Jałówka, Michałowo i Szymki. OSP z terenu Jałówki oraz Michałowa są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. W podstawowy zakres działalności OSP wchodzi ochrona przeciwpożarowa i usuwanie skutków klęsk żywiołowych, natomiast członkowie jednostek OSP biorą udział również w zabezpieczeniach imprez sportowych oraz kulturalnych organizowanych na terenie Gminy i okolicznych gmin.

Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek, a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na kanwie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokojenie podstawowych potrzeb, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Ówczesne przesłanki umożliwiły wykreowanie się

---

⁶ Pieprzny S., Powiat i Gmina w systemie bezpieczeństwa lokalnego – możliwości i ograniczenia w: Studia Iuridica LXXXV, Instytut Nauk Prawnych, Uniwersytet Rzeszowski, 2020, s. 127.

ekonomii społecznej znanej obecnie, czyli ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem⁷.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp. Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwi aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury, czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań.

Na terenie gminy Michałowo w 2023 roku funkcjonowało jedno przedsiębiorstwo społeczne – **Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Michałowianka” w Michałowie**, którego główną domeną działalności jest świadczenie usług związanych ze sprzątnięciem i zagospodarowaniem terenów zielonych, usługami krawieckimi oraz prasowalniczymi.

---

⁷ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, str. 10

Główne zasady współpracy samorządu lokalnego Gminy Michałowo z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami pożytku publicznego określa Program współpracy z organizacjami pozarządowymi i oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, przyjmowany corocznie przez Radę Miejską w Michałowie. Wyznacza on cele i formy współpracy, katalog zadań, przy których wykonywaniu powinna być realizowana współpraca międzysektorowa.

Na terenie gminy Michałowo w 2023 roku zarejestrowane były łącznie 504 podmioty gospodarki narodowej, w tym 25 stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, które stanowiły 5,0% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej. W omawianym roku na terenie Gminy działało również 7 fundacji (1,4% ogółu).

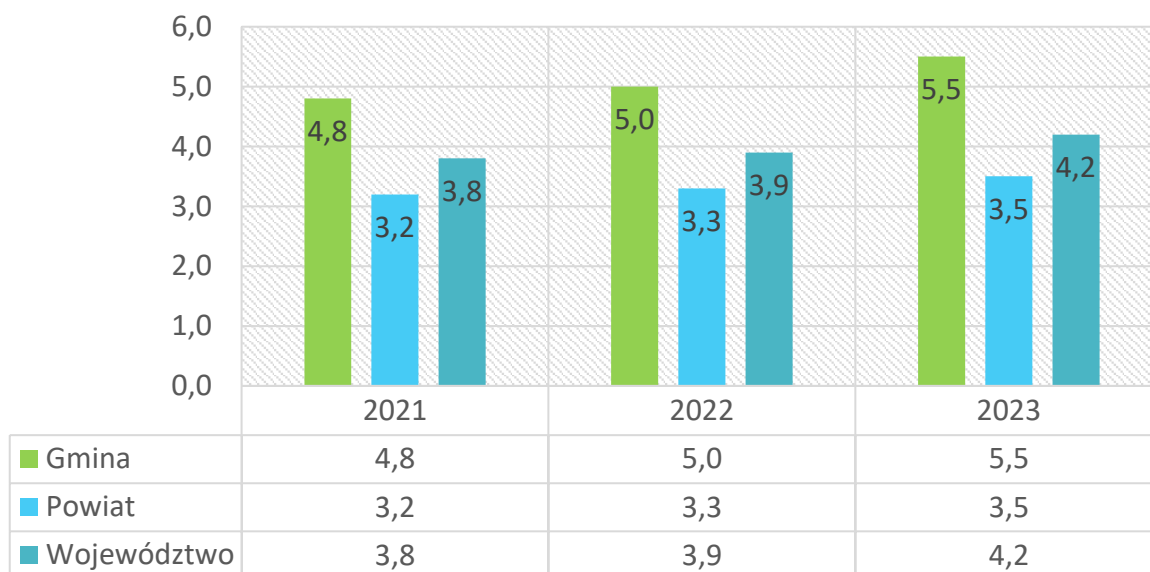
Tabela 7. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej	475	494	504
liczba fundacji	8	8	7
liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych	21	22	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w gminie Michałowo w latach 2021-2023 przyjmował tendencje wzrostowe – w 2023 roku w stosunku do roku 2021 odnotowano wzrost o 0,7 pp. W odniesieniu do danych powiatowych i wojewódzkich wskaźnik w Gminie przyjmował wyższe wartości w analizowanym okresie. Szczegółowe dane zostały przedstawione na kolejnym wykresie.

Wykres 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Michałowo, powiecie białostockim i województwie podlaskim na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (MGOPS, szkoły itp.). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.).

Gminny system pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości⁸.

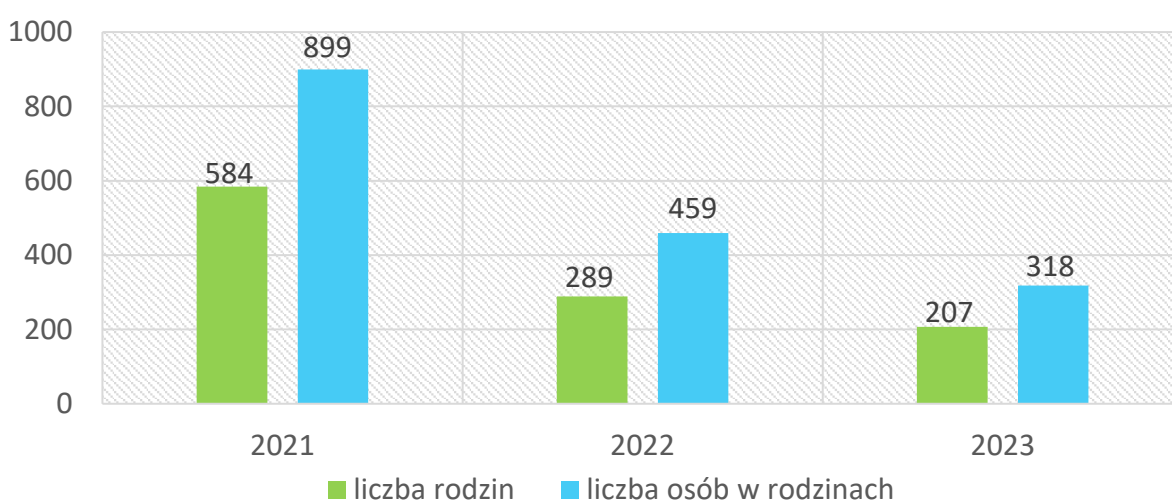
Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Michałowo jest **Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. MGOPS realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu

⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.)

administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Burmistrza oraz uchwałami Rady Miejskiej.

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej oraz pomocy w formie pracy socjalnej w gminie Michałowo ulegała wahaniom – w 2023 roku pomocą społeczną objętych było 207 rodzin – to o 28,4% mniej niż w 2022 roku oraz o 64,6% mniej względem 2021 roku. Na przestrzeni analizowanych lat zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 9. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej (finansowej i niefinansowej) w gminie Michałowo w latach 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie w roku 2021, 2022 i 2023

Kolejna tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2023 roku z tego typu pomocy korzystało 47 osób w wieku przedprodukcyjnym, 114 osób w wieku produkcyjnym oraz 108 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna była nieznaczna dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet było więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 148, liczba mężczyzn – 121). Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2021-2023, dostrzec można wahania liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej, z kolei liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym ulegała wówczas spadkowi.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021		2022		2023	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	58	30	43	18	47	21
produkcyjny	136	60	129	53	114	44
poprodukcyjny	93	62	88	63	108	83
ogółem	287	152	260	134	269	148

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2021, 2022, 2023

W 2023 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 237 mieszkańcom gminy Michałowo, natomiast świadczenie niepieniężne – 99 osobom. Na przestrzeni lat 2021-2023 widoczny był spadek w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia niepieniężne oraz wahania w przypadku liczby osób, którym udzielono świadczenia pieniężne.

Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
świadczenia pieniężne	211	180	237
świadczenia niepieniężne	155	121	99

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2021, 2022 i 2023

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w gminie Michałowo uległa spadkowi – w 2021 roku wyniosła 188, w 2022 roku – 164, natomiast w 2023 roku osiągnęła wartość 148 (spadek na poziomie 21,3%). Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2023 roku były dostrzegalne – mężczyźni stanowili 64,9% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane (96 osób), a kobiety – 35,1% (52 osoby).

Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2021-2023

płeć	2021	2022	2023
kobiety	63	56	52
mężczyźni	125	108	96
ogółem	188	164	148

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2021, 2022 i 2023

W 2023 roku najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej w gminie Michałowo były kolejno: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo oraz bezrobocie.

Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Do istotnych zasobów instytucjonalnych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy Michałowo należą:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowie,
- Posterunek Policji w Michałowie,
- Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO),
- Urząd Miejski w Michałowie,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku,
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Białymstoku,
- Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku,
- placówki oświatowe.

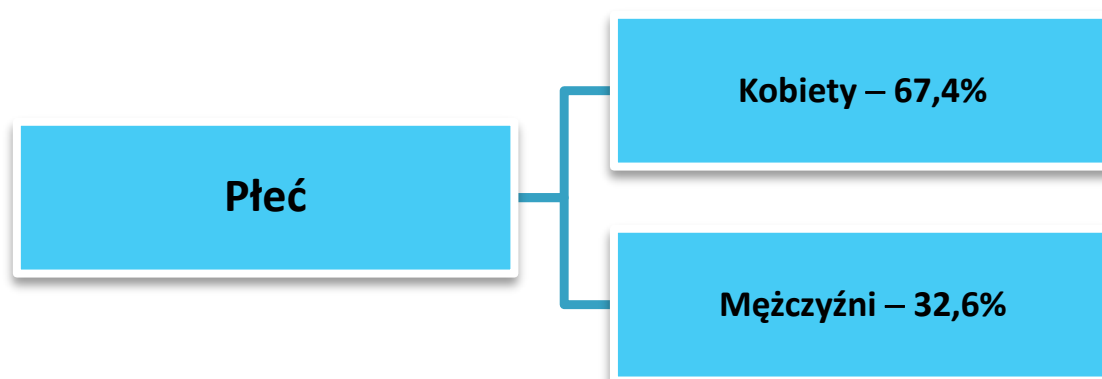
ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW GMINY

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień z perspektywy dorosłych mieszkańców gminy Michałowo, a także skala zjawiska przemocy. Dodatkowo zbadano takie kwestie jak rynek pracy, ubóstwo, wykluczenie społeczne, niepełnosprawność, zdrowie psychiczne oraz sytuacja osób starszych.

Struktura badanej próby

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Michałowo wzięło udział 95 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu przewagę miały kobiety – stanowiły one 67,4% ogółu (64 osoby), z kolei mężczyźni – 32,6% (31 osób).

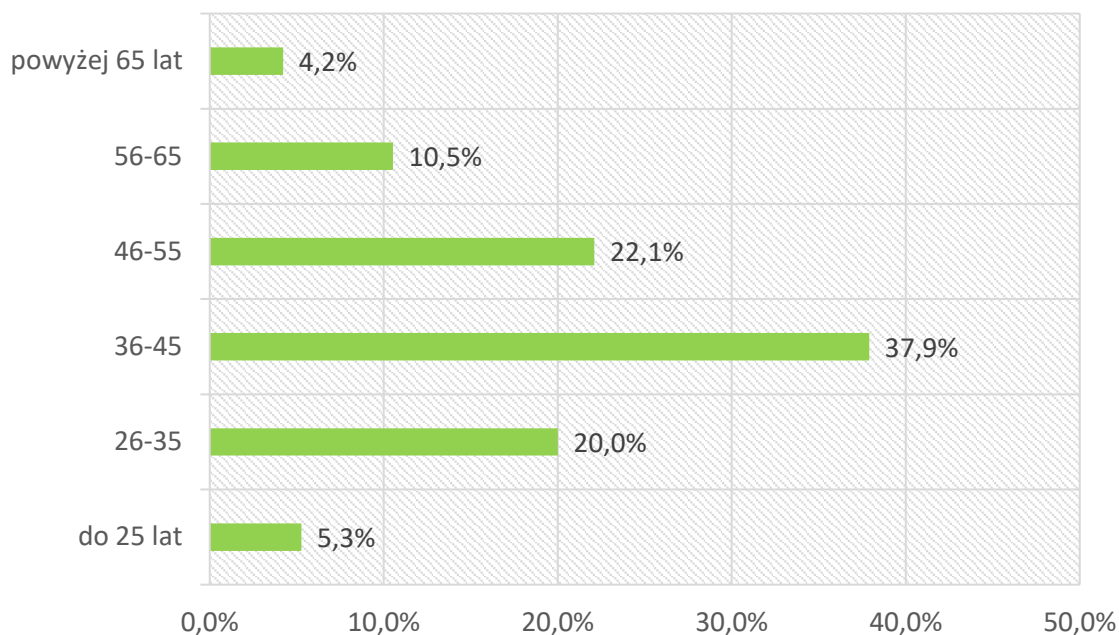
Rysunek 3. Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu: N=95⁹

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 36-45 lat (37,9%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy w wieku 46-55 lat, (22,1%), 26-35 lat (20,0%) oraz między 56 a 65 rokiem życia (10,5%). Udział respondentów w wieku do 25 lat oraz powyżej 65 roku życia był najmniejszy i wynosił kolejno 5,3% oraz 4,2%.

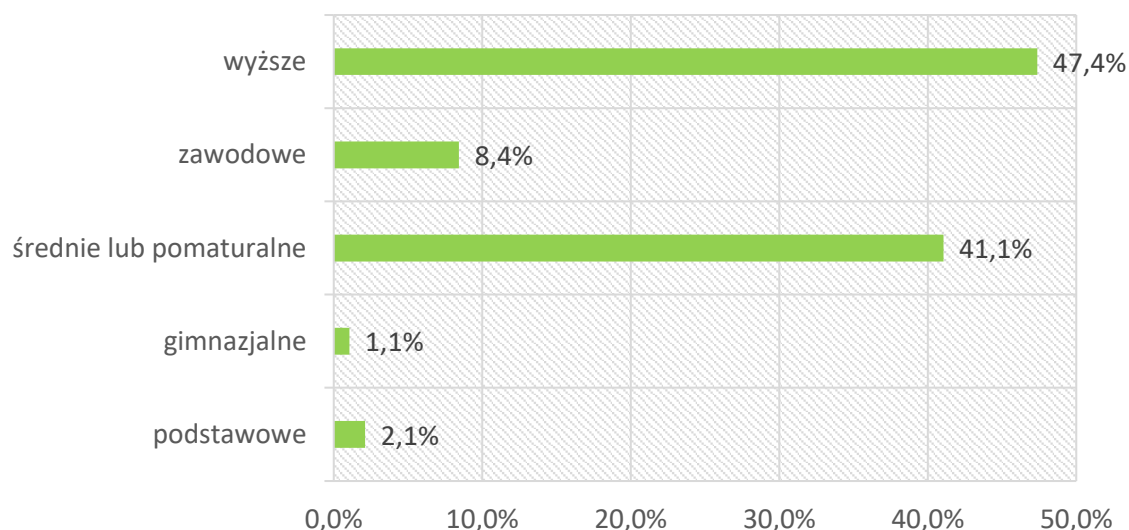
⁹ W niniejszym opracowaniu „N” oznacza liczebność zbiorowości próby, czyli liczbę osób, które odpowiedziały na dane pytanie

Wykres 10. Wiek dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu: N=95

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (47,4%) oraz średnim lub pomaturalnym (41,1%). 8,4% kwestionariuszy wypełnili respondenci z wykształceniem zawodowym, 2,1% badanych ukończyło naukę na poziomie podstawowym, natomiast 1,1% – na poziomie gimnazjalnym.

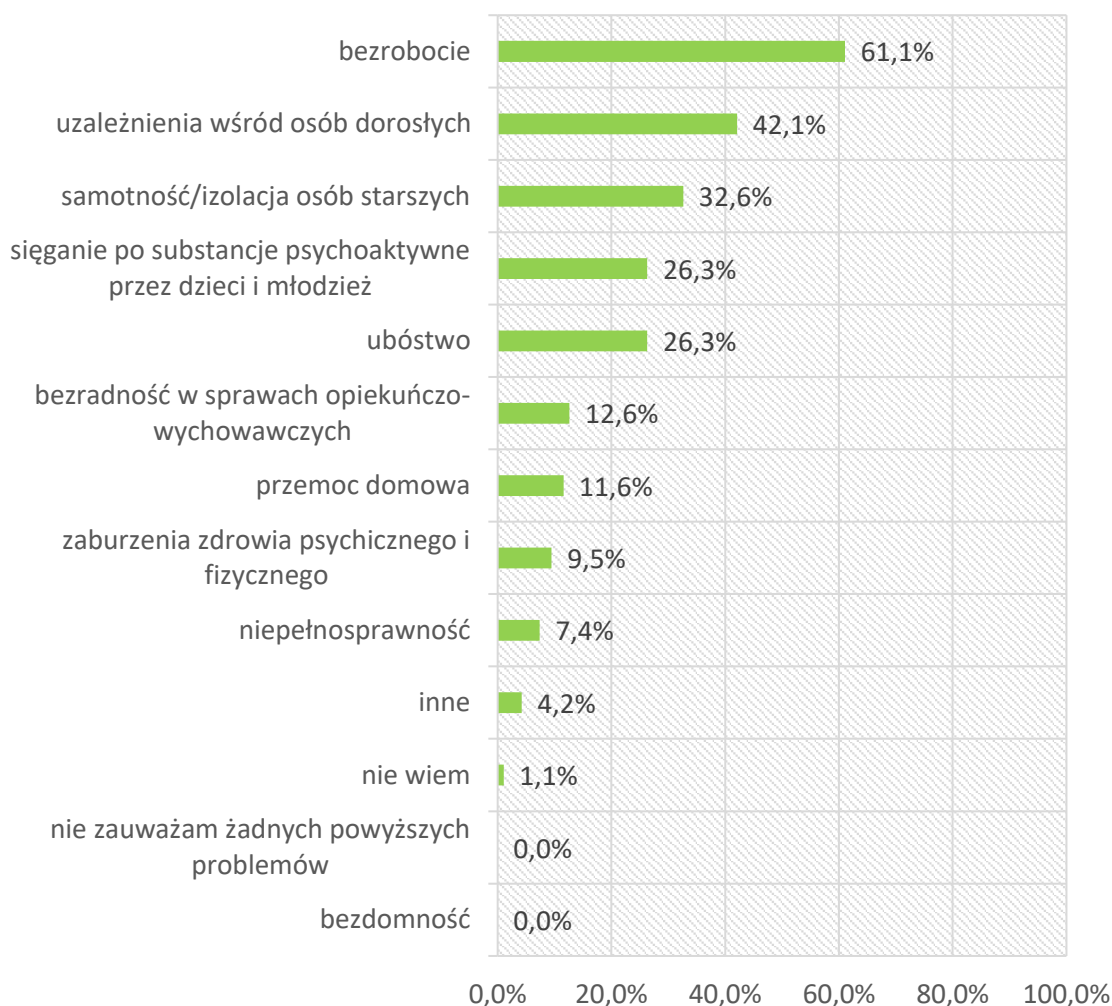
Wykres 11. Wykształcenie dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu: N=95

Problemy społeczne

W pierwszym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie głównych problemów w sferze społecznej na obszarze gminy Michałowo. Za najważniejsze problemy uznano: bezrobocie (61,1%), uzależnienia wśród osób dorosłych (42,1%) oraz samotność/izolację osób starszych (32,6%). Średnio co czwarty ankietowany wskazał na sięganie po substancje psychoaktywne przez dzieci i młodzież i ubóstwo (po 26,3%), z kolei obszarem wymagającym najmniejszej interwencji wydaje się być niepełnosprawność, gdyż zaznaczyło ją zaledwie 7,4% ankietowanych. Wśród innych odpowiedzi wymieniano *brak miejsc pracy, problem ze znalezieniem pracowników*, a także zwrócono uwagę na potrzebę organizacji *opieki wytchnieniowej oraz rozrywki dla dzieci i osób dorosłych* (4,2%). 1,1% uczestników badania nie posiada wiedzy w tym zakresie. Szczegółowe dane znajdują się na wykresie poniżej.

Wykres 12. Jakiego Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy? N=95

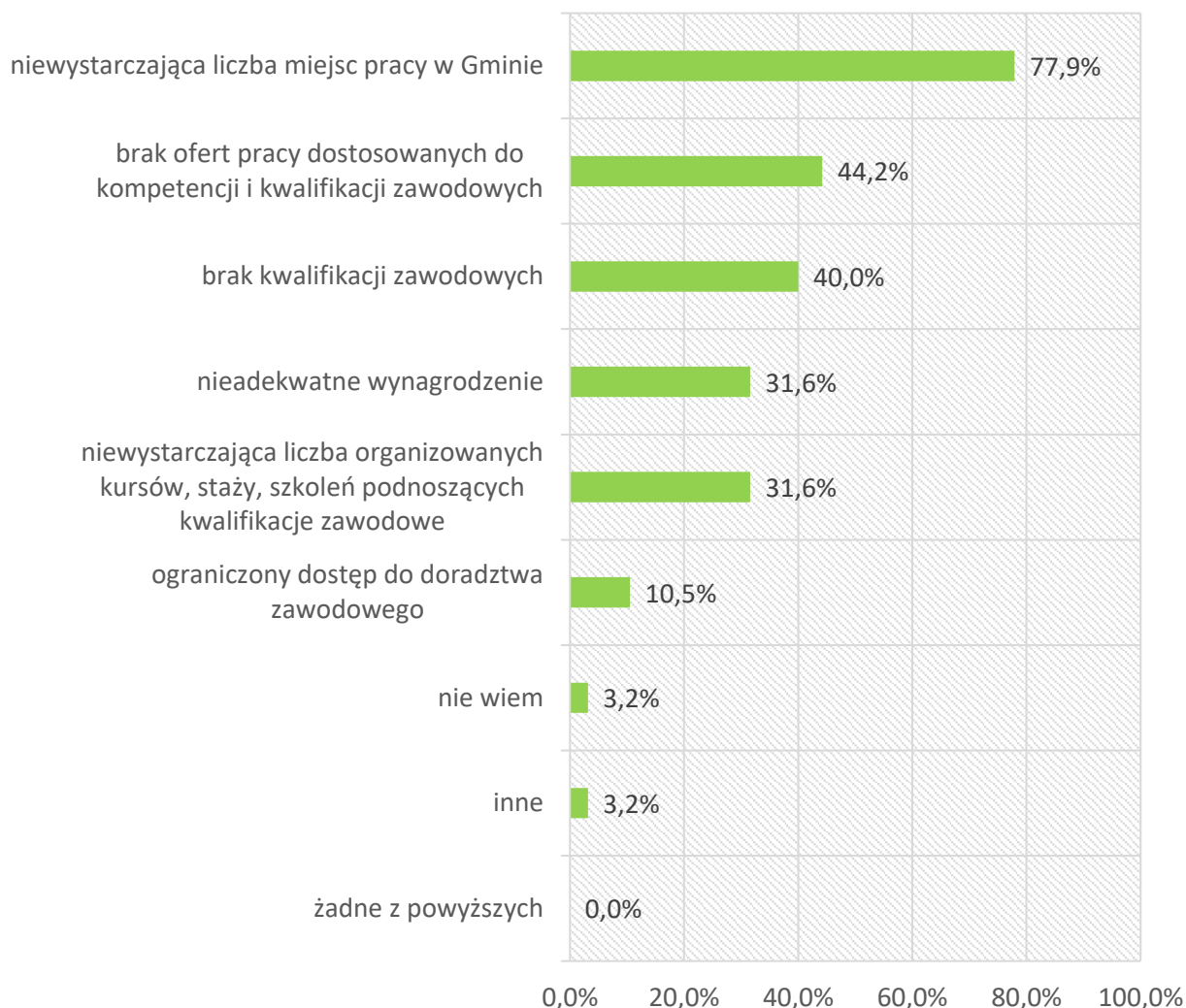

*Pytanie wielokrotnego wyboru – odpowiedzi nie sumują się do 100%

Rynek pracy

W poniższym bloku tematycznym została poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców gminy Michałowo. W pierwszym pytaniu badani mieli określić z jakimi trudnościami mogą się borykać osoby bezrobotne, poszukujące zatrudnienia na terenie Gminy. Najwięcej, bo 77,9% mieszkańców uważa, że problem w tym zakresie stanowi niewystarczająca liczba miejsc pracy w Gminie. Na drugim miejscu znalazł się brak ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji zawodowych społeczności lokalnej (44,2%), z kolei na trzecim – brak kwalifikacji zawodowych mieszkańców (40,0%). W dalszej części mieszkańcy wskazywali na nieadekwatne wynagrodzenie oraz niewystarczającą liczbę organizowanych kursów/staży/szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (po 31,6%). Najmniejsza liczba odpowiedzi dotyczyła ograniczonego dostępu do doradztwa zawodowego (10,5%). Wśród innych odpowiedzi najczęściej wskazywano na *brak dojazdu oraz bardzo słabą komunikację publiczną z Białymstokiem, Narwią, Narewką czy Zabłudowem, gdzie są zakłady pracy* (3,2%). 3,2% badanych nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 13. Jakie trudności najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? N=95

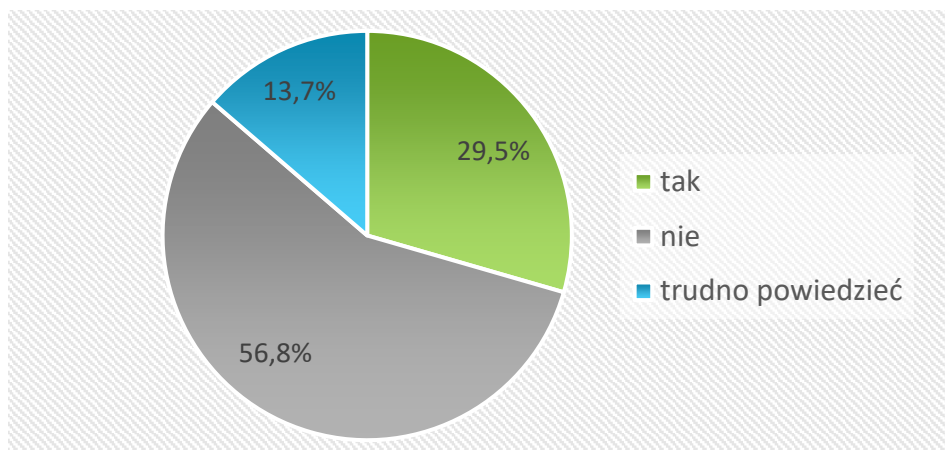

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Ubóstwo i wykluczenie społeczne

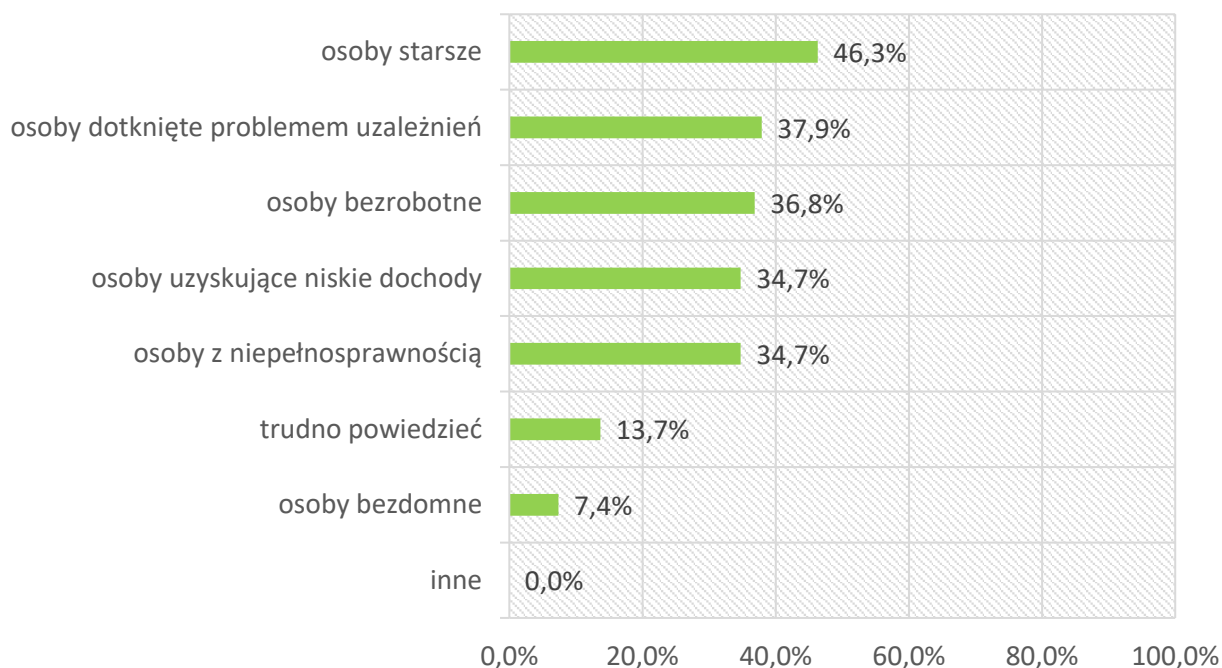
Następne pytanie miało na celu określenie, czy respondenci doświadczyli, w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem, trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych ze względu na niewystarczające zasoby finansowe. Odpowiedzi rozkładały się na zróżnicowanym poziomie – 56,8% osób odpowiedziało przecząco na to pytanie, 29,5% badanych przyznało, że doznało w okresie ostatniego roku ubóstwa, z kolei 13,7% respondentów miało trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 14. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych ze względu na niewystarczające zasoby finansowe? N=95

Mieszkańcy mieli również możliwość wskazania grup, które ich zdaniem są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy. Za najważniejsze uznano: osoby starsze (46,3%), osoby dotknięte problemem uzależnień (37,9%) oraz osoby bezrobotne (36,8%). Z punktu widzenia dorosłych mieszkańców w grupie ryzyka znajdują się także osoby uzyskujące niskie dochody, a także osoby z niepełnosprawnością (po 34,7%). 13,7% badanych miało trudności z odpowiedzią na to pytanie, natomiast 7,4% wskazało na osoby bezdomne.

Wykres 15. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? N=95

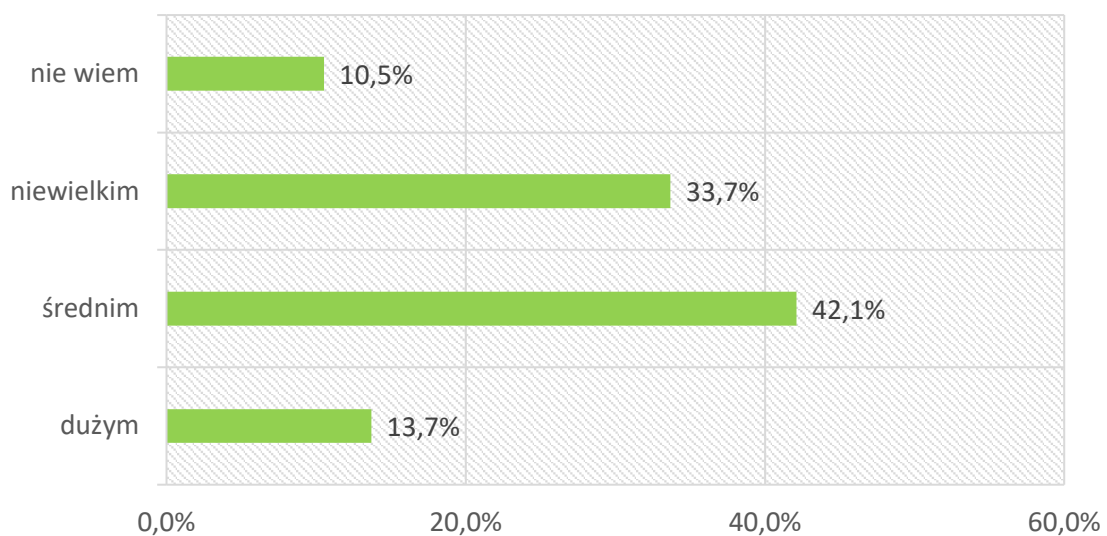

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Sytuacja osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych

Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej Gminy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 42,1% badanych uważa, że jest ona dostosowana w stopniu średnim, z kolei według 33,7% ankietowanych – w stopniu niewielkim. 13,7% mieszkańców jest zdania, że infrastruktura jest przystosowana w stopniu dużym, natomiast 10,5% ankietowanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

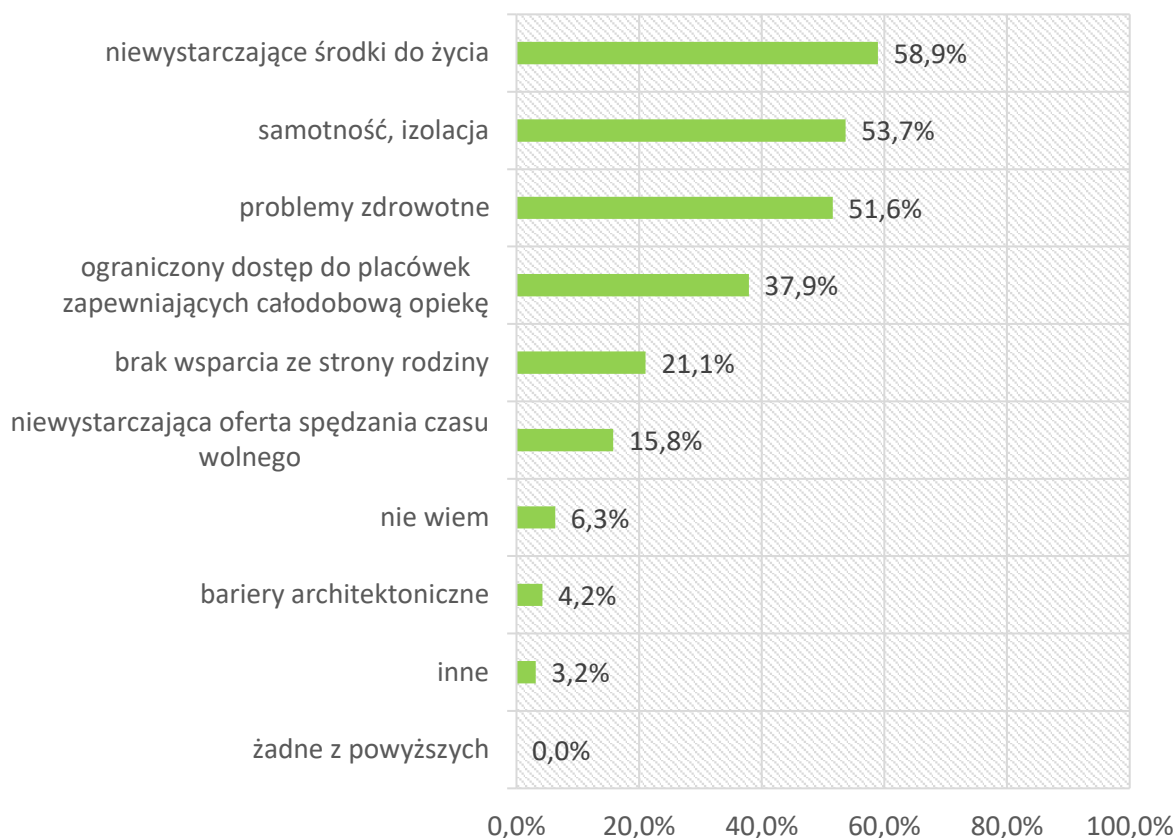
Wykres 16. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=95

W dalszej kolejności mieszkańcy gminy Michałowo mieli ocenić, jakie są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie. Największy odsetek badanych jest zdania, że największą trudność dla tej grupy stanowią niewystarczające środki do życia (58,9%), a 53,7% uważa, że jest to samotność/izolacja. Również co drugi ankietowany wskazał na problemy zdrowotne (51,6%), z kolei co trzeci respondent za najistotniejszy problem uznał ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (37,9%). Średnio co piąty mieszkaniec biorący udział w badaniu podał w tym kontekście brak wsparcia ze strony rodziny (21,1%). Kolejne pod względem liczebności odpowiedzi wskazywały na niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego (15,8%) i obecność barier architektonicznych w przestrzeni publicznej (4,2%). 3,2% ankietowanych wskazało na inne problemy, wśród których wymieniano m.in. *brak komunikacji miejskiej, dalekobieżnej*. 6,3% respondentów nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 17. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie?

N=95

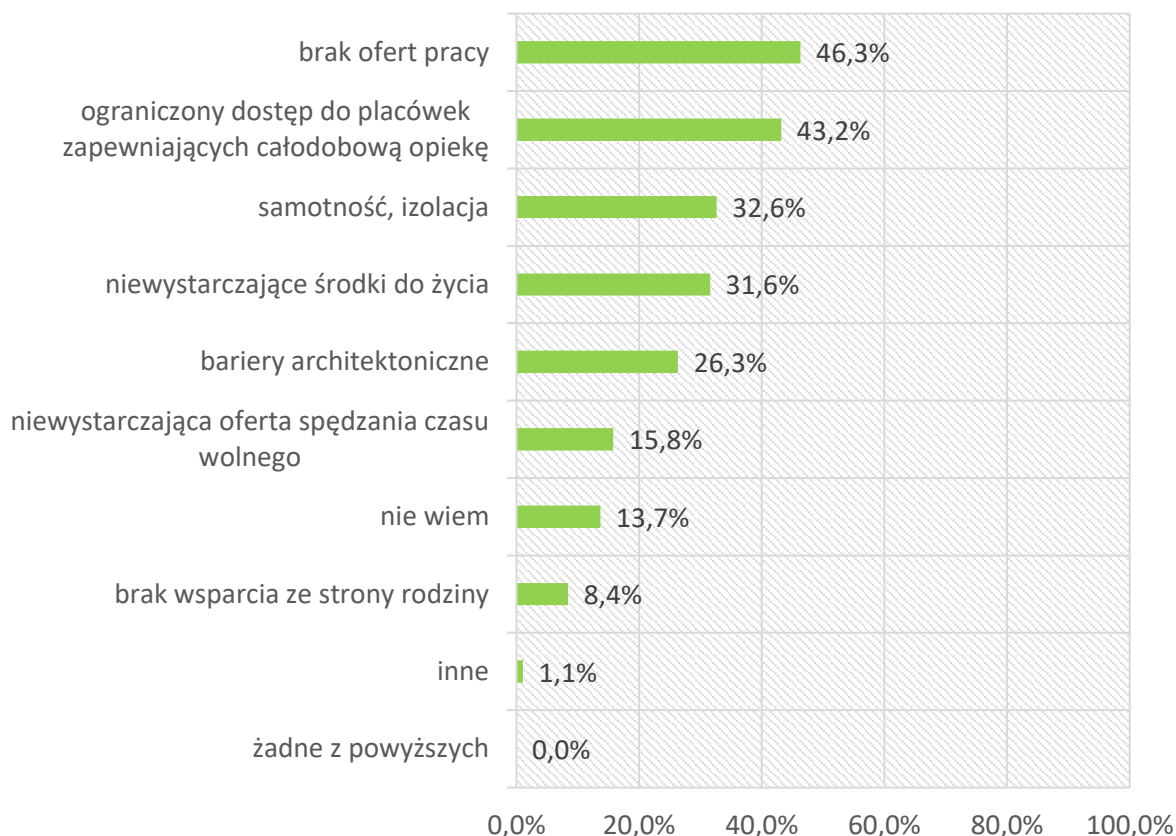

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Mieszkańcy gminy Michałowo zostali również poproszeni o ocenę najważniejszych problemów dotyczących osoby z niepełnosprawnościami na terenie Gminy. 46,3% badanych jest zdania, że największą trudnością jest brak ofert pracy skierowanych do tej grupy, a 43,2% uważa, że jest to ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę. Średnio co trzeci uczestnik badania wskazał na samotność/izolację (32,6%) oraz niewystarczające środki do życia (31,6%). Jeden na czterech mieszkańców Gminy, za najważniejsze utrudnienia uważa bariery architektoniczne (26,3%), w opinii 15,8% jest to niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, z kolei 8,4% respondentów wskazało na brak wsparcia ze strony rodziny. 13,7% badanych nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie, ze względu na brak wiedzy.

Wykres 18. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie? N=95

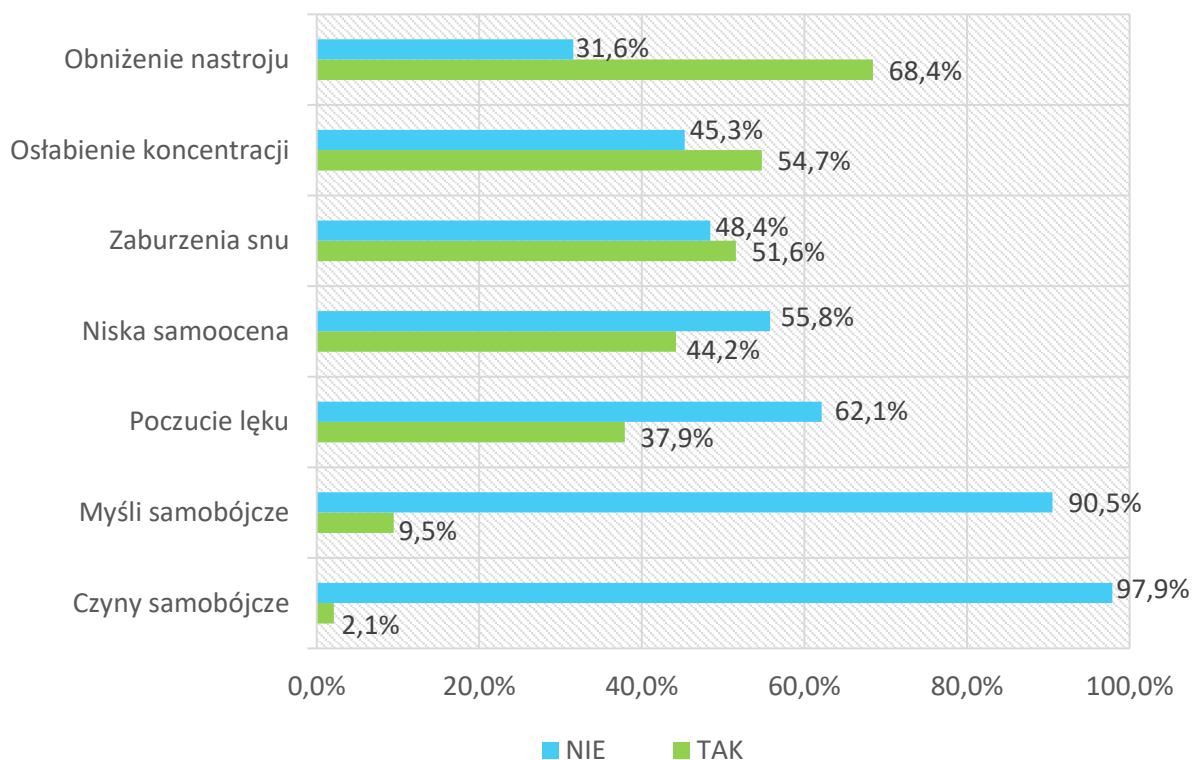

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zdrowie psychiczne

W tej części badania ankietowani mieli ocenić swój stan zdrowia psychicznego. Pytanie skierowane do mieszkańców miało na celu identyfikację problemów zdrowia psychicznego i negatywnych stanów, jakich doświadczyli w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, które utrzymywały się u nich przynajmniej przez 2 tygodnie. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, większość ankietowanych doznawała obniżenia nastroju (68,4%), z kolei średnio co drugi respondent zmagał się z osłabieniem koncentracji (54,7%) oraz zaburzeniami snu (51,6%). 44,2% osób wskazało na niską samoocenę, a średnio co trzeci uczestnik badania odczuwał lęk (37,9%). Niepokojący jest fakt, że wśród części respondentów z terenu Gminy występowały również myśli samobójcze (9,5%), a niektórzy podejmowali się czynów samobójczych (2,1%).

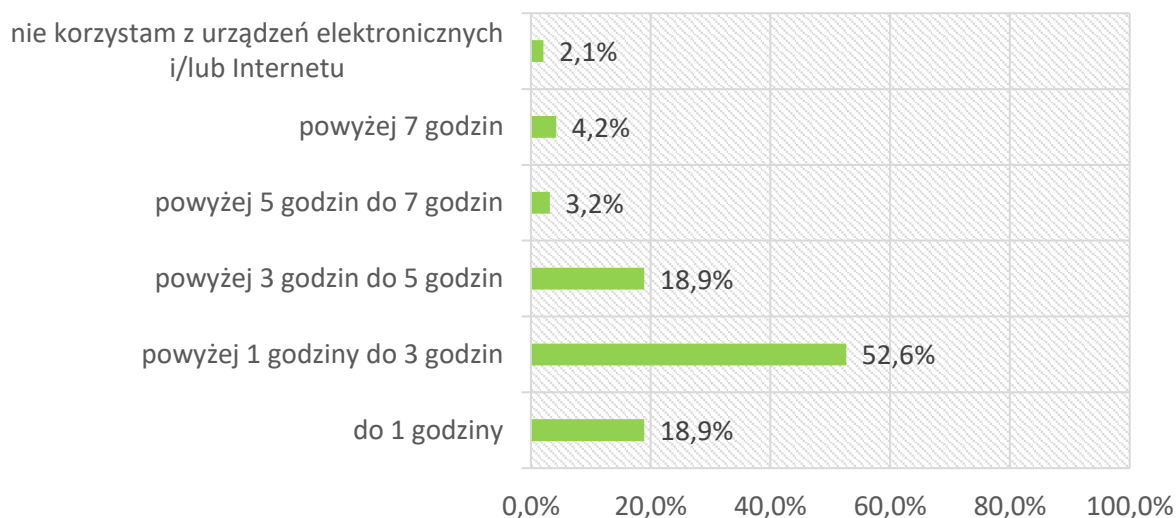
Wykres 19. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=95

Problemy natury behawioralnej

Kolejny obszar tematyczny badania miał na celu zweryfikowanie, jak często dorośli mieszkańcy gminy Michałowo korzystają z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, co drugi respondent poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu od 1 do 3 godzin dziennie (52,6%), z kolei blisko co piąty ankietowany zadeklarował, że spędza w ten sposób do 1 godziny w ciągu dnia oraz między 3 a 5 godzin (po 18,9%). Na przedział od 5 do 7 godzin wskazało 3,2% badanych, odpowiedź „powyżej 7 godzin” wybrało 4,2% ankietowanych, z kolei 2,1% respondentów nie korzysta w ogóle z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu.

Wykres 20. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=95

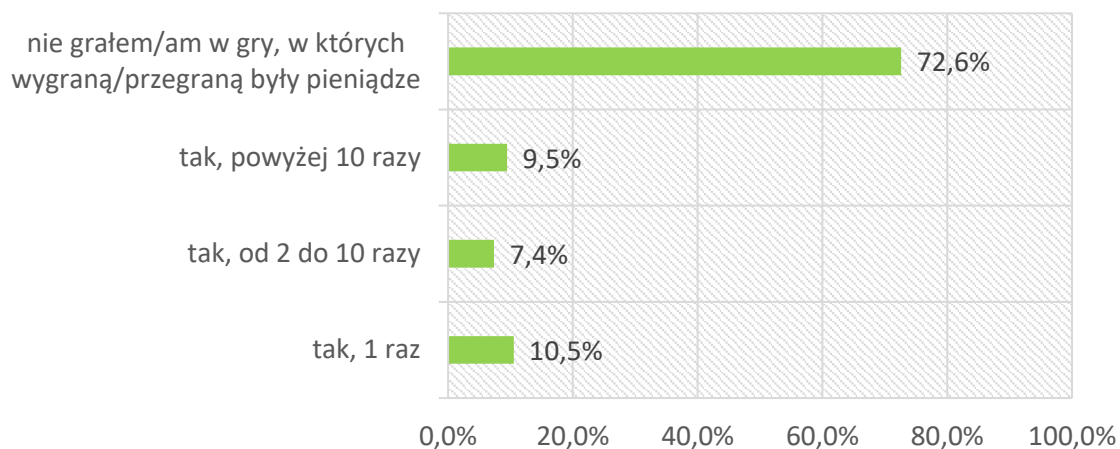
Mieszkańcy deklarujący korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu zostali zapytani o to, czy zdarzyło im się spędzać na korzystaniu z urządzeń elektronicznych więcej czasu niż wcześniej zakładali. Zaistnienie takiej sytuacji potwierdziła blisko połowa badanych (42 osoby, tj. 45,7%), 15 uczestników zadeklarowało, że nie przewiduje na tą aktywność określonego czasu (16,3%), z kolei 9 ankietowanych miało trudności z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (9,8%). 1 respondent nie udzielił odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 11. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=92

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	45,7%	42
nie	28,3%	26
trudno powiedzieć	9,8%	9
nie przewiduję określonego czasu	16,3%	15

W celu określenia skali i zasięgu problemu grania w gry na pieniądze przez dorosłych mieszkańców Gminy, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się uprawiać hazard w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że w omawianym okresie podejmowało się tego łącznie 27,4% badanych, przy czym 10,5% przystąpiło do gry 1 raz, 7,4% respondentów robiło to 2-10 razy, a 9,5% wskazało na więcej niż 10 razy.

Wykres 21. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=95

W następnej kolejności respondenci zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy kiedykolwiek powodem przystępowania przez nich do gier hazardowych była potrzeba poprawy sytuacji ekonomicznej. 9 respondentów, którzy podejmowali się gier hazardowych udzieliło twierdzącej odpowiedzi (34,6%), z kolei 2 osoby miały problem z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (7,7%). Pozostali ankietowani zaprzeczyli, jakoby był to powód przystępowania przez nich do gier hazardowych (15 osób, tj. 57,7%).

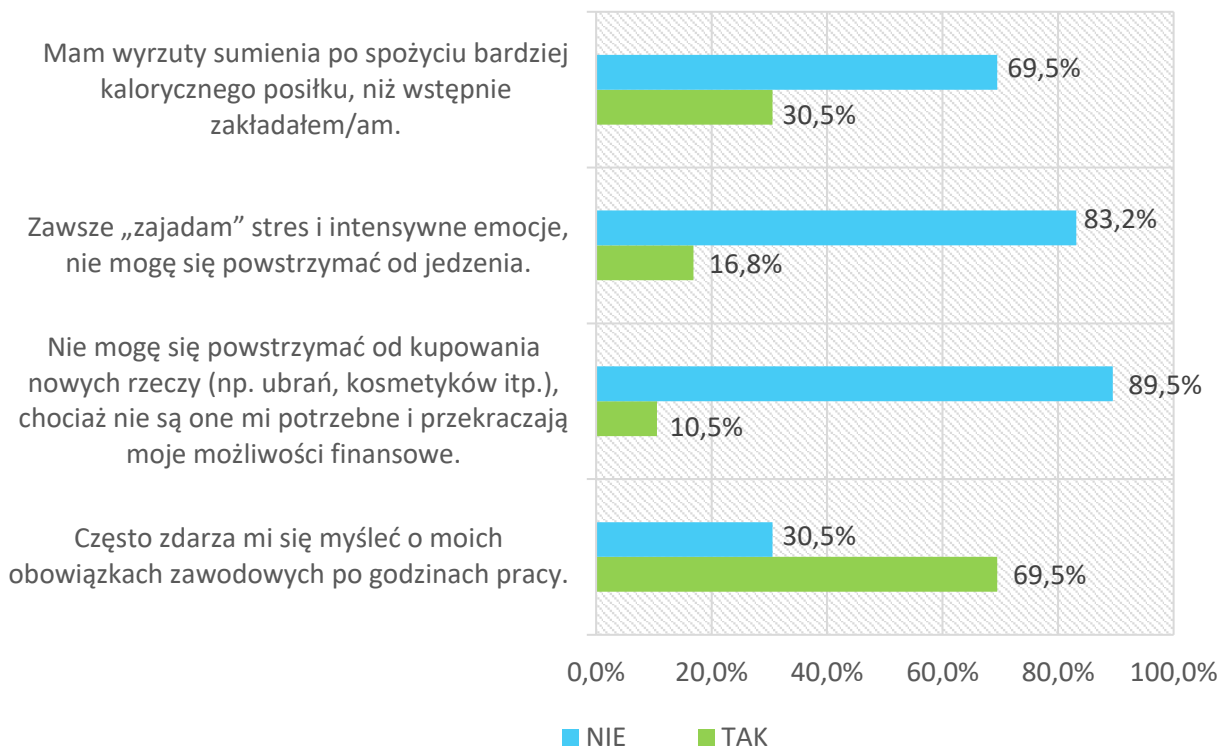
Tabela 12. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=26

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	34,6%	9
nie	57,7%	15
trudno powiedzieć	7,7%	2

W kolejnym pytaniu badani mieli ustosunkować się do kilku stwierdzeń. Z odpowiedzi udzielonych w ankiecie wynika, że:

- 69,5% badanych w wolnym czasie często **myśli o pracy**,
- 16,8% osób zawsze „**zajada**” stres i intensywne emocje,
- 30,5% badanych **ma wyrzuty sumienia**, gdy zdarzy im się zjeść bardziej kaloryczny posiłek niż wstępnie zakładali,
- 10,5% respondentów nie może powstrzymać się od **kupowania nowych rzeczy**, nawet jeżeli ich nie potrzebują i nie posiadają na nie wystarczających środków finansowych.

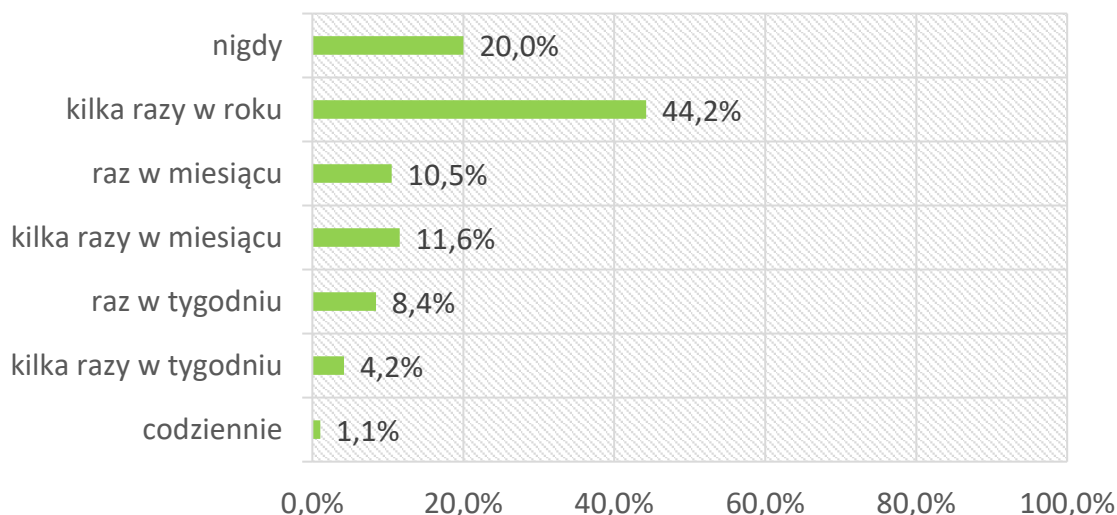
Wykres 22. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń: N=95

Problem alkoholowy

Jeden z analizowanych obszarów dotyczył spożywania alkoholu przez mieszkańców gminy Michałowo. Pierwsze z pytań zawartych w kwestionariuszu ankiety dotyczących tego obszaru tematycznego, odnosiło się do częstotliwości spożywania alkoholu przez dorosłych mieszkańców Gminy. Zebrany materiał badawczy wskazuje, że ogółem po alkohol sięga 80,0% respondentów, wśród których najwięcej, bo 44,2%, spożywa go kilka razy w roku, 10,5% badanych – raz w miesiącu, 11,6% stwierdziło, iż pije alkohol kilka razy w miesiącu, natomiast 8,4% respondentów przyznało, iż taka sytuacja ma miejsce raz w tygodniu. Częste spożywanie alkoholu, tj. kilka razy w tygodniu zadeklarowało 4,2% uczestników badania, z kolei 1,1% respondentów sięga po niego codziennie.

Wykres 23. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=95

Kolejne pytanie skierowane do respondentów miało na celu oszacowanie jak często dorośli mieszkańcy gminy Michałowo tracili kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, taka sytuacja miała miejsce w przypadku 16 ankietowanych (21,0%), z czego 8 osobom zdarzyło się to jednokrotnie (10,5%), 6 badanych – 2-5 razy (7,9%), z kolei w przypadku 2 osób doszło do tego powyżej 10 razy (2,6%).

Tabela 13. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=76

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1 raz	10,5%	8
2-5 razy	7,9%	6
6-10 razy	0,0%	0
powyżej 10 razy	2,6%	2
ani razu	78,9%	60

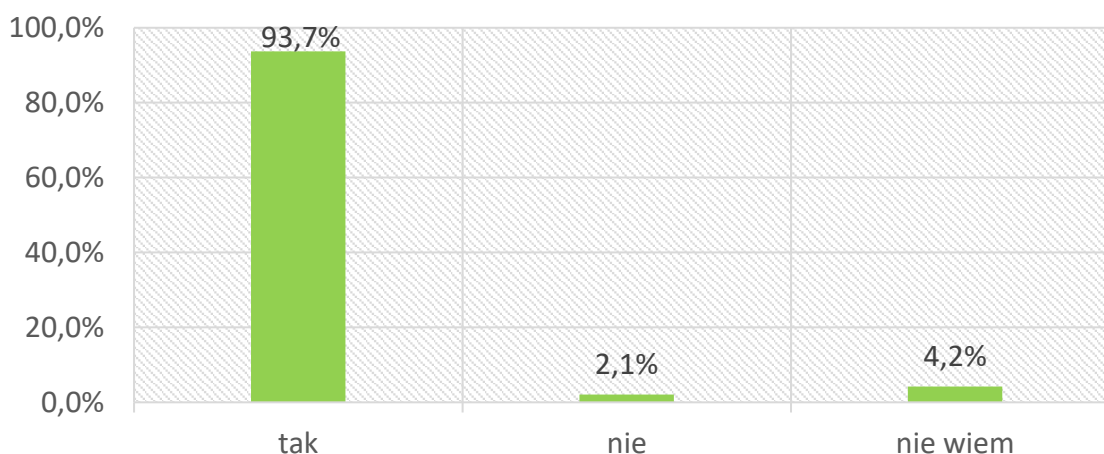
Ankietowani udzielili także odpowiedzi na pytanie czy w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, zdarzyło im się kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu. Większość respondentów zadeklarowała, że nigdy nie doszło do takiej sytuacji (66 osób, tj. 86,8%), z kolei pozostali badani odpowiadający na to pytanie, nie posiadają uprawnień do prowadzenia samochodu czy innego pojazdu mechanicznego (10 osób, tj. 13,2%).

Tabela 14. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=76

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zdarzyła mi się taka sytuacja	86,8%	66
raz mi się to zdarzyło	0,0%	0
zdarzało mi się to sporadycznie	0,0%	0
zdarzało mi się to często	0,0%	0
nie posiadam prawa jazdy	13,2%	10

W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród nielicznych mieszkańców Gminy występuje brak świadomości w tym zakresie – odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 4,2% badanych, z kolei negatywnego wpływu alkoholu na rozwój dziecka nie dostrzega 2,1% ankietowanych.

Wykres 24. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=95

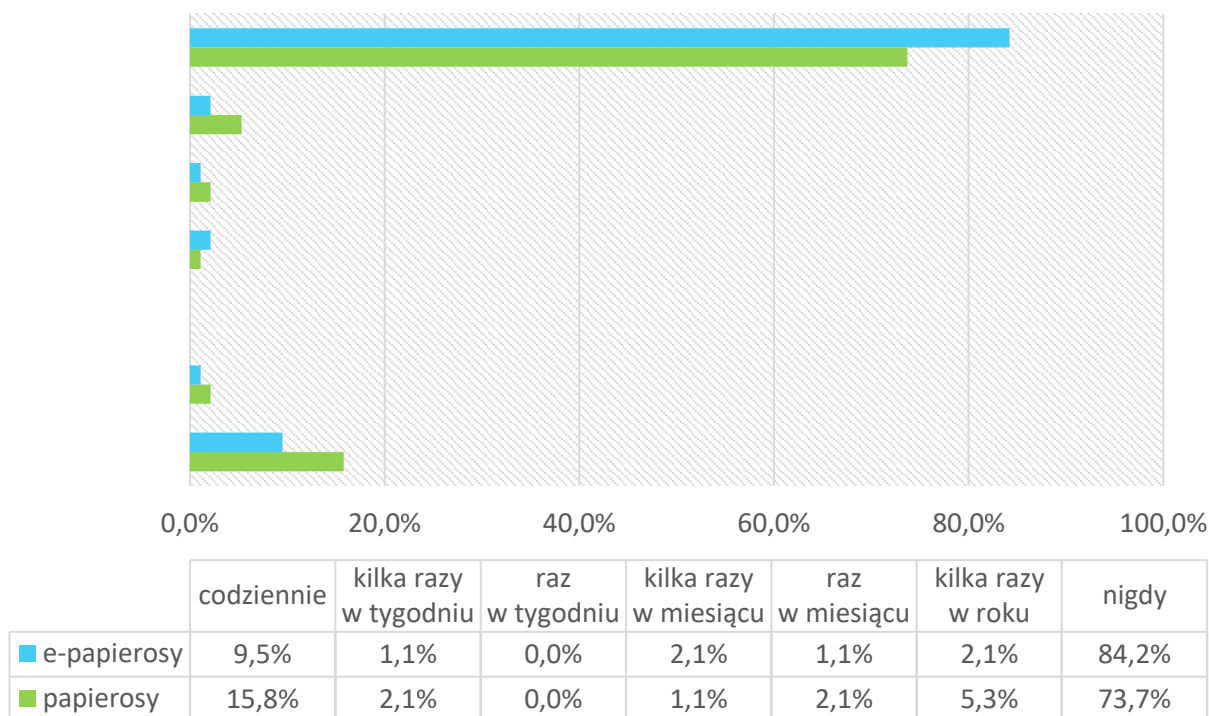

Problem nikotynowy

W badaniu przeprowadzonym wśród dorosłych mieszkańców gminy Michałowo podjęto się także określenia skali i częstotliwości sięgania przez nich po wyroby nikotynowe. 26,4% respondentów przyznaje, że sięga po tradycyjne wyroby tytoniowe, wśród których 5,3% pali je kilka razy w roku, po 2,1% sięga po nie raz w miesiącu oraz kilka razy w tygodniu, natomiast 1,1% wskazało na odpowiedź: „kilka razy w miesiącu”. Codzienne/regularne palenie papierosów zadeklarowało 15,8% badanych. W kwestii częstotliwości palenia przez mieszkańców Gminy papierosów elektronicznych uzyskano wyniki wskazujące, iż e-papierosy

są mniej popularne niż tradycyjne wyroby tytoniowe, gdyż sięga po nie 15,9% respondentów. Z deklaracji po 2,1% badanych wynika, iż palą je kilka razy w roku oraz kilka razy w miesiącu, po 1,1% odpowiedzi padło na „raz w miesiącu” oraz „kilka razy w tygodniu”, natomiast 9,5% przyznaje, że pali e-papierosy codziennie.

Wykres 25. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=95

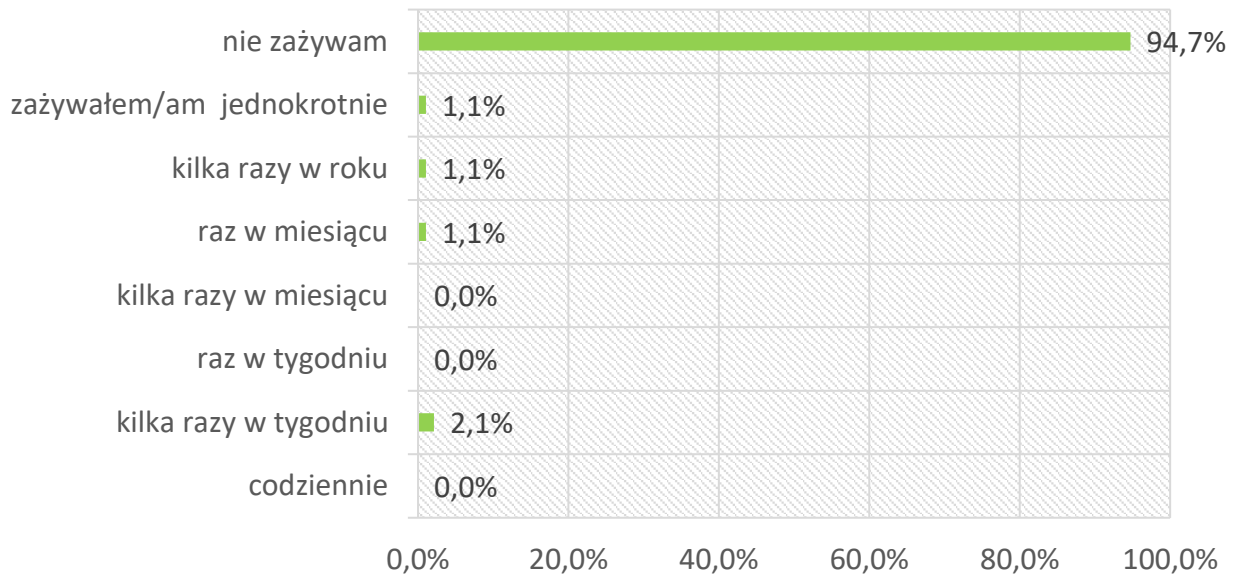

Problem narkotykowy

Kolejny z analizowanych obszarów dotyczył powszechności zażywania narkotyków, dopalaczy oraz innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Gminy. W celu określenia skali występowania tego problemu respondentów zapytano o to, jak często zdarza im się sięgnąć po tego typu substancje. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, substancje psychoaktywne zażywało łącznie 5,4% badanych mieszkańców, w tym po 1,1% zadeklarowało sięganie po nie kilka razy w roku, raz w miesiącu oraz jednokrotnie, natomiast 2,1% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „kilka razy w tygodniu”.

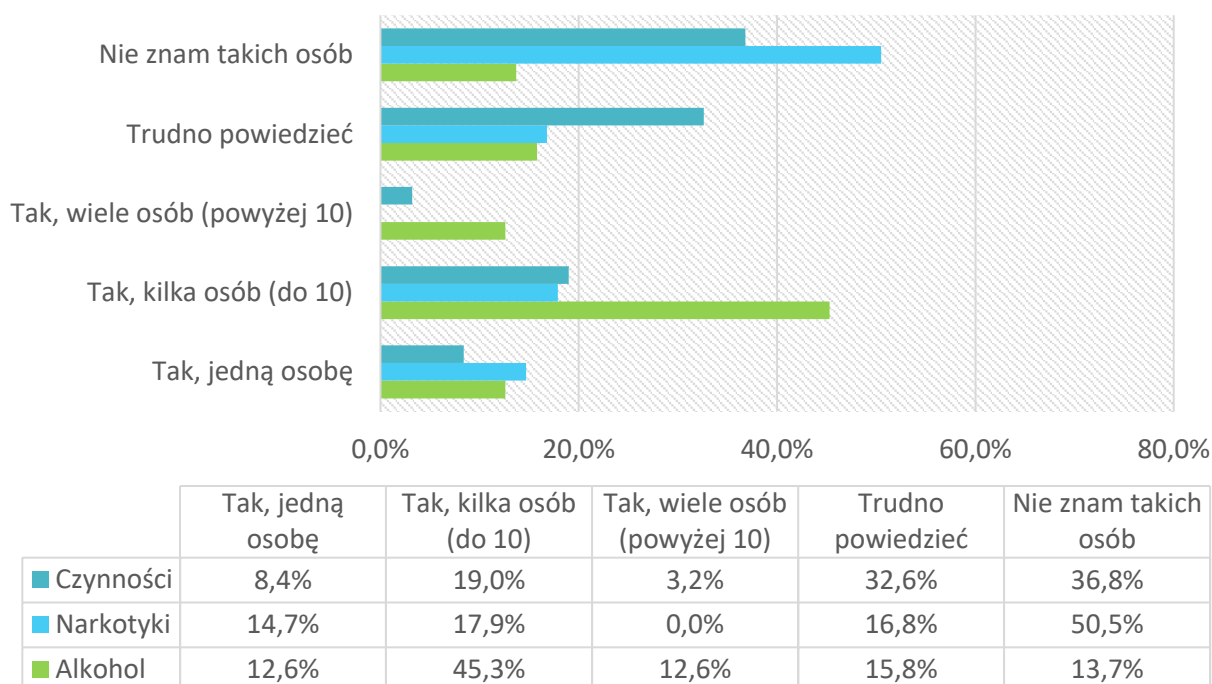
Wykres 26. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=95

Kolejne pytanie skierowane do dorosłych mieszkańców dotyczyło znajomości osób w swoim otoczeniu, które zmagają się z problemem nadużywania alkoholu, narkotyków lub w sposób nadmierny podejmują się niektórych czynności. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- osoby nadużywające alkoholu zna odsetek 70,5% respondentów, w tym po 12,6% zna jedną osobę oraz wiele takich osób, a 45,3% – kilka osób;
- znajomość osób sięgających w sposób nadmierny po narkotyki potwierdziło 32,6% ankietowanych, w tym 14,7% zna jedną osobę, a 17,9% – kilka osób;
- osoby nadmiernie podejmujące niektóre czynności zna 30,6% mieszkańców, w tym 8,4% zna jedną osobę, 19,0% – kilka osób, a 3,2% – wiele.

Wykres 27. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=95

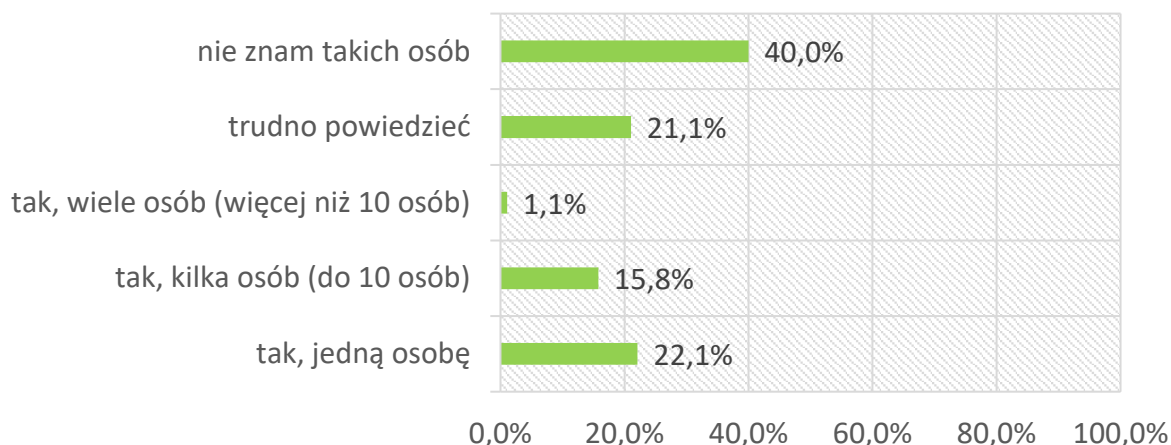

Problem przemocy

Dalsza część analizy stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Kolejny wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość osób w swoim najbliższym otoczeniu, które doświadczają problemu przemocy domowej. 22,1% badanych odpowiedziało, że zna jedną taką osobę, 15,8% respondentów – kilka osób (do 10), z kolei 1,1% ankietowanych zadeklarowało znajomość wielu takich osób, tj. więcej niż 10. Niespełna połowa ankietowanych stwierdziła, że nie zna żadnej osoby, która doświadcza przemocy (40,0%), natomiast średnio co piąty uczestnik badania nie potrafił jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie (21,1%).

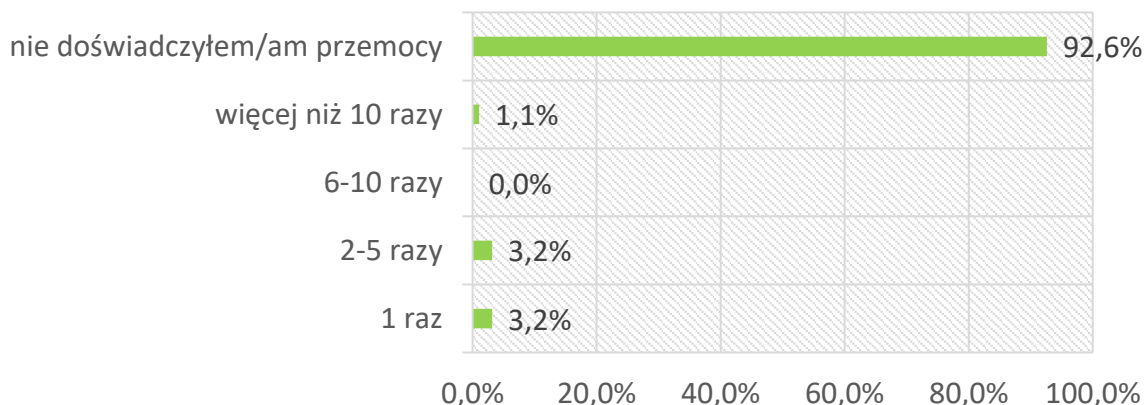
Wykres 28. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej?

N=95

Skala problemu przemocy na terenie Gminy została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w ciągu ostatniego roku. Z zebranych danych wynika, że w omawianym okresie, przemocy doznało 7,5% mieszkańców, wśród których po 3,2% doświadczyło jej jednokrotnie lub miało z nią do czynienia 2-5 razy, natomiast 1,1% badanych przyznało, że doświadczyło przemocy więcej niż 10 razy.

Wykres 29. Jak często, w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie zdarzało się Panu/i doświadczyć przemocy? N=95

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawaną formą przemocy była przemoc psychiczna (6 osób, tj. 85,7%), a także przemoc fizyczna, na którą wskazało 57,1% badanych (4 osoby).

Tabela 15. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=7

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	85,7%	6
przemoc fizyczna	57,1%	4
przemoc seksualna	0,0%	0
przemoc ekonomiczna	0,0%	0
zaniedbanie	0,0%	0
nie wiem	0,0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej części ankiety respondenci zostali poproszeni o wskazanie osób, które stosowały wobec nich przemoc. Najczęściej wskazywano na rodziców (3 osoby, tj. 42,9%), a także męża/żonę i inne osoby, wśród których wymieniono *nową dziewczynę partnera* (po 2 osoby, tj. po 28,6%). Pojedyncze osoby doświadczyły przemocy ze strony innych członków rodziny oraz partnera/partnerki (po 14,3%).

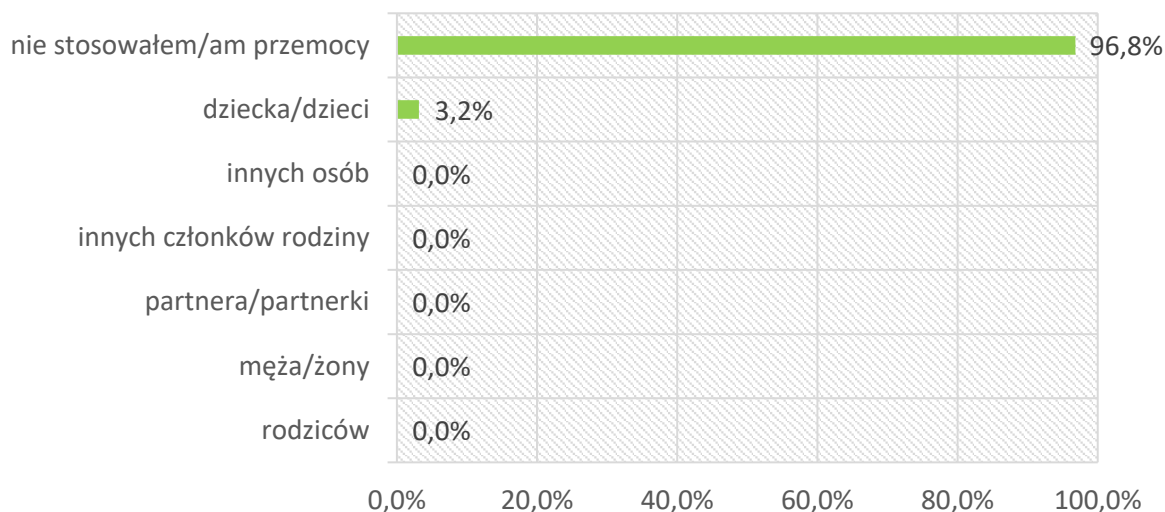
Tabela 16. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=7

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rodzice	42,9%	3
mąż/żona	28,6%	2
inne osoby	28,6%	2
inni członkowie rodziny	14,3%	1
partner/partnerka	14,3%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

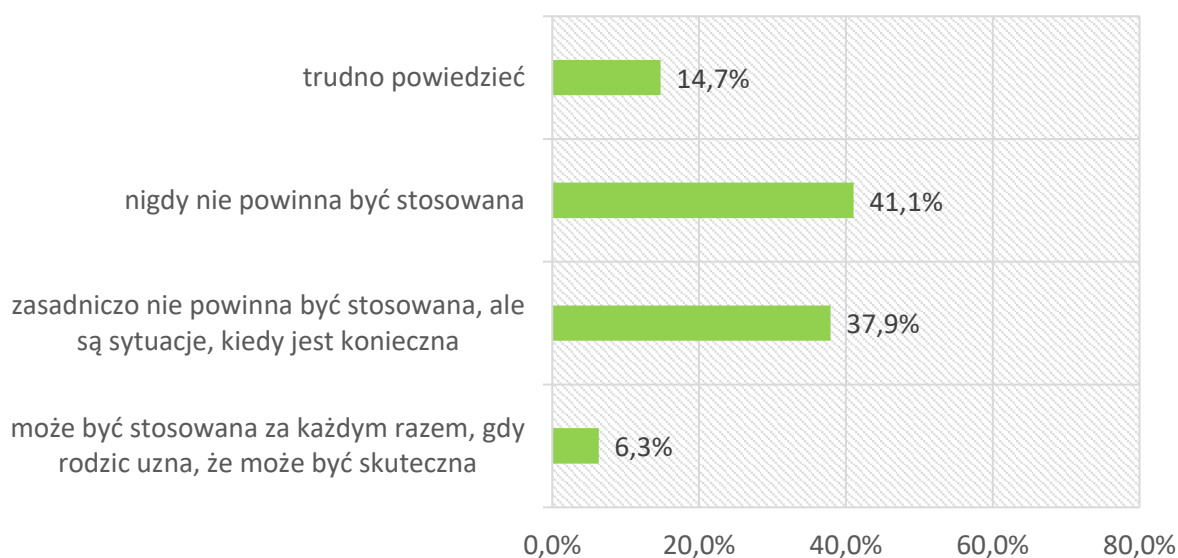
W kolejnym pytaniu mieszkańcy zostali poproszeni o określenie czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie doszło do sytuacji, gdy zastosowali przemoc domową. Zdecydowana większość ankietowanych zaprzeczyła, jakoby doszło do takiej sytuacji (96,8%), z kolei pozostali przyznali, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec dziecka/dzieci (3,2%).

Wykres 30. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosował/a Pan/i przemoc domową wobec: N=95

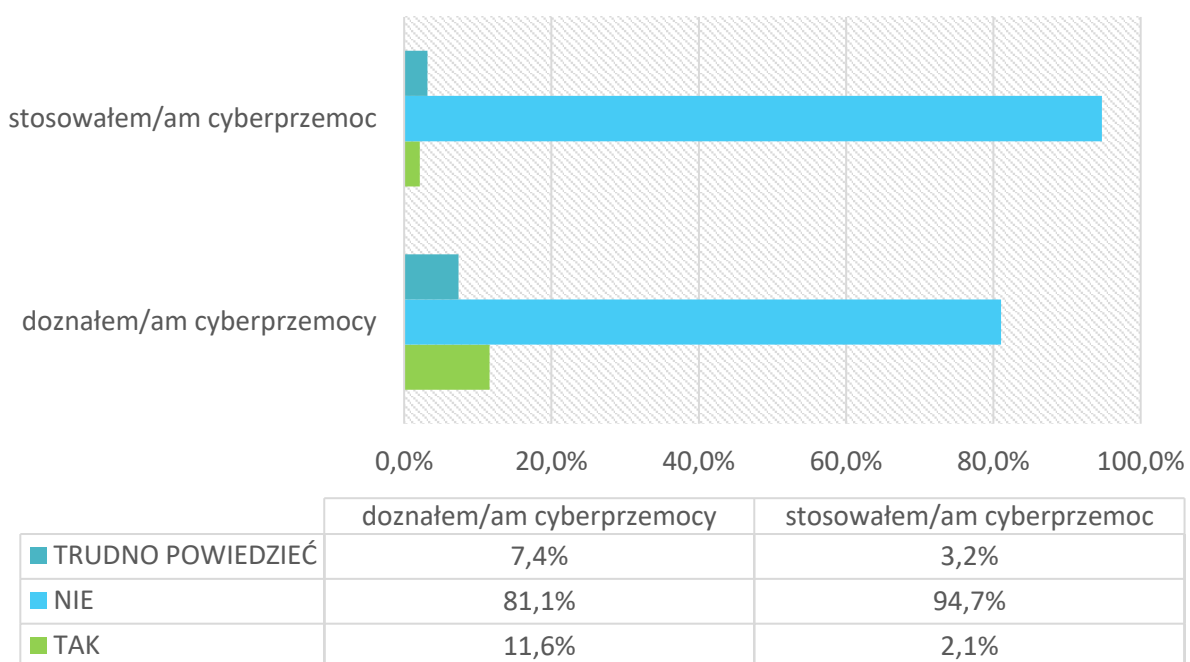
Kolejną analizowaną kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje brak jednoznacznej opinii w tym zakresie (14,7%), z kolei 6,3% uważa, że może być stosowana za każdym razem, gdy rodzic uzna to za skuteczne. Negatywnie tego typu zachowanie ocenia 41,1% mieszkańców, wskazując, że kary fizyczne w stosunku do dzieci nigdy nie powinny być stosowane, natomiast w opinii 37,9% badanych zdarzają się sytuacje, kiedy można tego typu zachowanie uzasadnić.

Wykres 31. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) może być metodą wychowawczą która: N=95

Kolejne pytanie odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy dorosłym mieszkańcom gminy Michałowo zdarzyło się w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie doświadczyć lub stosować cyberprzemoc. Z deklaracji badanych wynika, że problemu tego doznało 11,6% mieszkańców, a 7,4% miało trudności z udzieleniem jednoznacznej opinii na to pytanie. Do stosowania cyberprzemocy przyznało się 2,1% ankietowanych, z kolei nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi 3,2% badanych.

Wykres 32. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=95

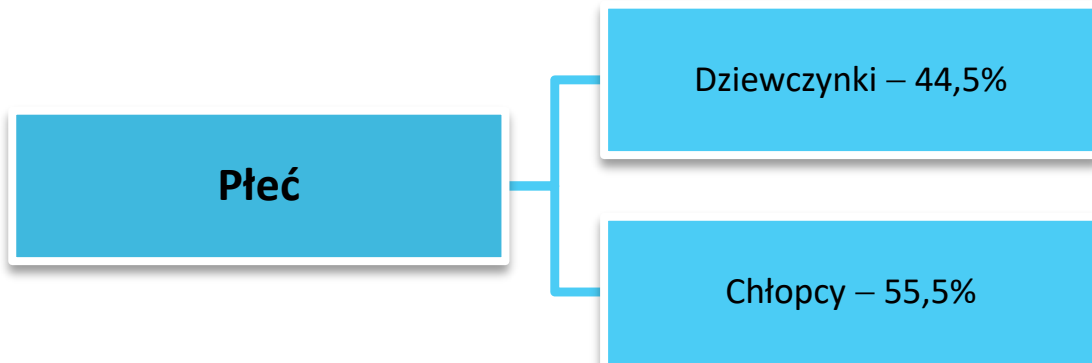
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem sięgania po substancje psychoaktywne, takie jak alkohol, narkotyki, papierosy oraz e-papierosy, a także problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety miały również na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi, a także poznanie opinii młodych mieszkańców na temat ich zdrowia psychicznego oraz zaburzeń odżywiania.

Struktura badanej próby

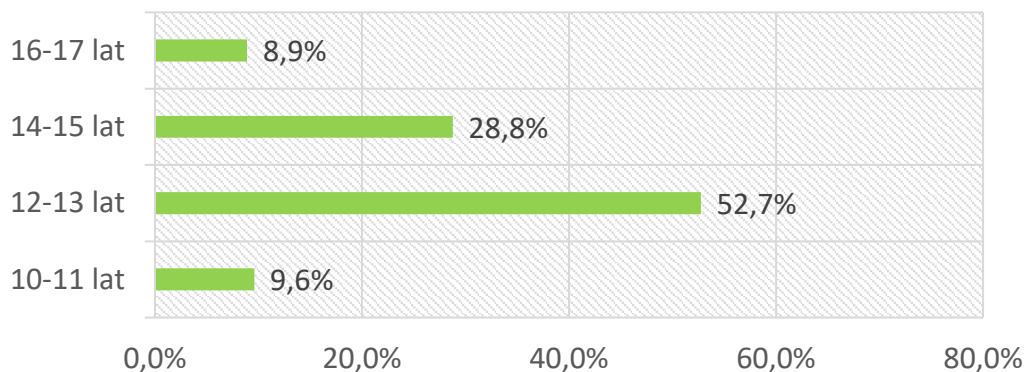
Uczniowie z gminy Michałowo wypełnili 146 kwestionariuszy ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu przewagę mieli chłopcy – stanowili oni 55,5% ogółu (81 osób), zaś dziewczynki wypełniły 44,5% kwestionariuszy (65 osób).

Rysunek 4. Płeć uczniów biorących udział w badaniu: N=146

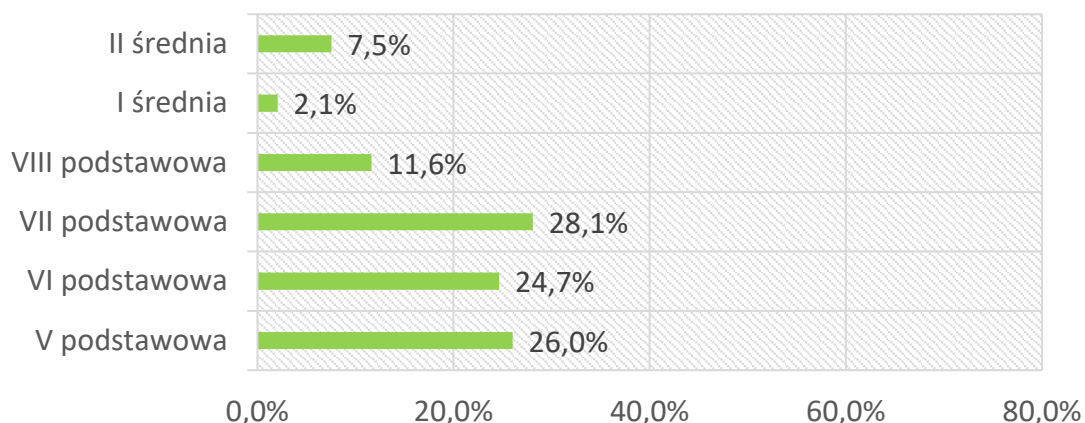
Wśród uczniów biorących udział w badaniu, ponad połowę kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 12-13 lat (52,7%), natomiast średnio co czwarty badany miał wówczas 14-15 lat (28,8%). Ankietowani, którzy mieścili się w przedziale wiekowym 10-11 lat stanowili 9,6% respondentów, natomiast uczniowie w wieku 16-17 lat – 8,9%.

Wykres 33. Wiek uczniów biorących udział w badaniu: N=146

Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Najwięcej uczniów biorących udział w badaniu uczęszczało do VII klasy szkoły podstawowej (28,1%) oraz V klasy szkoły podstawowej (26,0%). 24,7% stanowili uczniowie z klasy VI, a średnio co dziesiąty ankietowany to uczeń klasy VIII (11,6%). Uczniowie szkół ponadpodstawowych to odsetek 9,6%, w tym 2,1% uczęszczało do klasy I, natomiast 7,5% do klasy II.

Wykres 34. Klasa: N=146

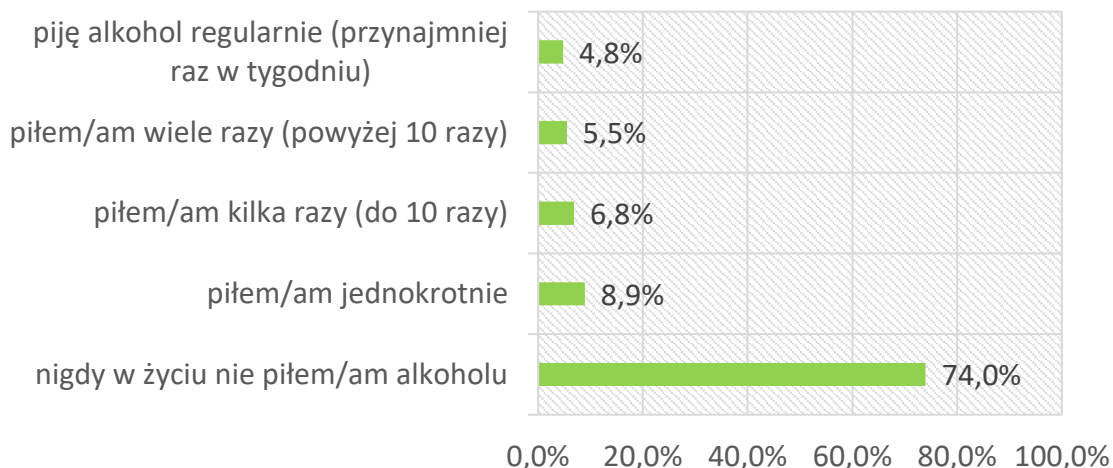

Problem alkoholowy

Jeden z analizowanych obszarów dotyczył spożywania alkoholu przez uczniów z gminy Michałowo. Pierwsze z pytań zawartych w kwestionariuszu ankiety dotyczących tego obszaru tematycznego odnosiło się do częstotliwości spożywania go przez młodych mieszkańców Gminy. Zebrany materiał badawczy wskazuje, że kontakt z alkoholem miało 26,0% respondentów, wśród których 8,9% spożyło go jednokrotnie, 6,8% zadeklarowało, iż miało to miejsce kilka razy (do 10), natomiast 5,5% respondentów przyznało, że miało styczność z alkoholem wiele razy (powyżej 10). Na regularne spożywanie alkoholu wskazało 4,8% osób.

Wykres 35. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=146

Kolejne pytanie zadane uczniom miało na celu oszacowanie częstotliwości spożywania przez nich alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających niniejsze badanie ankietowe. Jak wynika z udzielonych przez młodych mieszkańców Gminy odpowiedzi, niemal połowa uczniów będących po inicjacji alkoholowej miała kontakt z alkoholem w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (42,2%), z czego 21,1% sięgnęło po niego 1-2 razy (8 osób), 5,3% zrobiło to 3-4 razy (2 osoby), 2,6% ankietowanych – 5-7 razy (1 osoba), z kolei więcej niż 7 razy po alkohol sięgnęło 13,2% badanych uczniów (5 osób).

Tabela 17. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=38

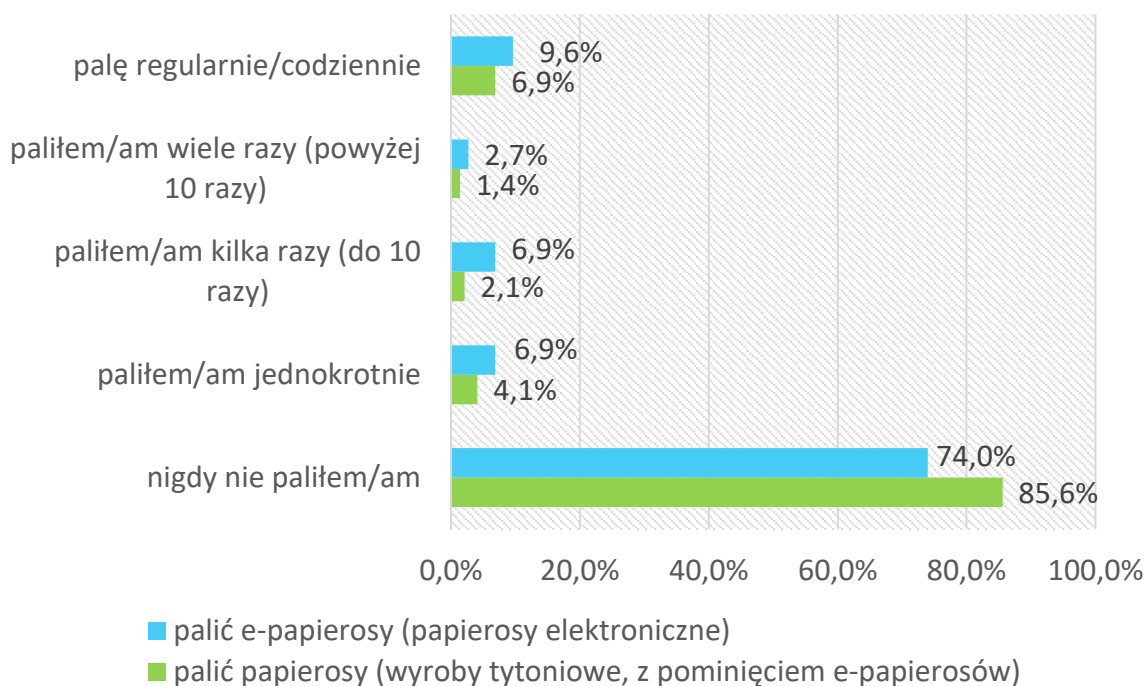
Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	57,9%	22
1 – 2 razy	21,1%	8
3 – 4 razy	5,3%	2
5 – 7 razy	2,6%	1
więcej niż 7 razy	13,2%	5

Problem nikotynowy

W badaniu przeprowadzonym wśród uczniów z gminy Michałowo podjęto się także określenia skali i częstotliwości sięgania przez nich po wyroby nikotynowe. Z deklaracji młodych respondentów wynika, że kontakt z tradycyjnymi wyrobami tytoniowymi miał odsetek 14,5% ankietowanych, wśród których 4,1% paliło je jednokrotnie, 2,1% badanych sięgnęło po nie kilka razy (do 10 razy), natomiast 1,4% – wiele razy (powyżej 10 razy). Badanie wykazało również, że 6,9% ankietowanych pali papierosy tradycyjne regularnie/codziennie.

Papierosy elektroniczne są wśród uczniów z terenu gminy Michałowo bardziej popularne, niż papierosy tradycyjne – sięgnęło po nie ogółem 26,1% ankietowanych, w tym najwięcej, bo 9,6% zadeklarowało regularne/codziennie palenie. Po 6,9% respondentów sięgnęło po elektroniczne wyroby nikotynowe kilka razy (do 10) oraz jednokrotnie, natomiast 2,7% odpowiedzi padło na wiele razy (powyżej 10).

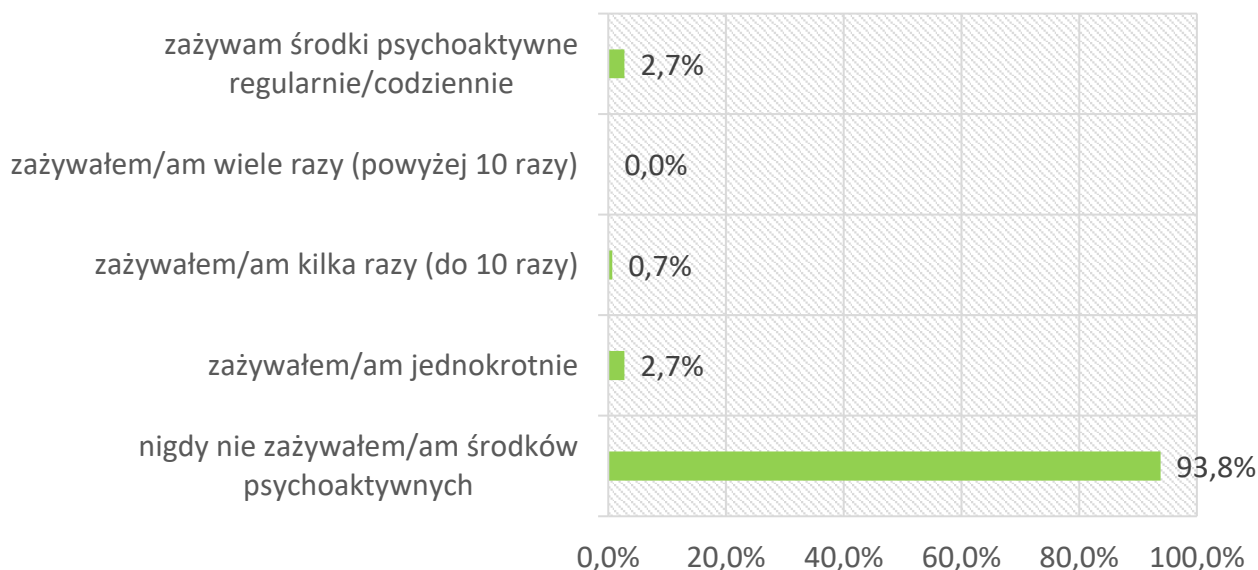
Wykres 36. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się: N=146

Problem narkotykowy

Kolejny z analizowanych obszarów dotyczył powszechności zażywania narkotyków, dopalaczy oraz innych środków psychoaktywnych przez uczniów zamieszkujących Gminę. W celu określenia skali występowania tego problemu zapytano respondentów o to, ile razy w życiu zdarzyło im się sięgnąć po tego typu substancje. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, styczność z tego typu używkami zadeklarowało łącznie 6,1% ankietowanych, w tym po 2,7% respondentów sięgnęło po nie jednokrotnie i zażywa je regularnie/codziennie, natomiast 0,7% uczniów wskazało na odpowiedź „kilka razy”.

Wykres 37. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=146

Kolejne pytanie zadane uczniom miało na celu oszacowanie częstotliwości sięgania po substancje psychoaktywne inne niż alkohol, w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających niniejsze badanie. Jak wynika z udzielonych przez respondentów odpowiedzi, ponad połowa uczniów będących po inicjacji narkotykowej, miała kontakt z tego rodzaju substancjami w okresie ostatniego miesiąca poprzedzającego badanie (6 osób, tj. 66,7%), z czego 11,1% ankietowanych sięgnęło po nie 3-4 razy (1 osoba), z kolei na więcej niż 7 razy wskazało 55,6% badanych uczniów (5 osób).

Tabela 18. Jak często zażywałeś/aś narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni? N=9

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy/leków w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni	33,3%	3
1 – 2 razy	0,0%	0
3 – 4 razy	11,1%	1
5 – 7 razy	0,0%	0
więcej niż 7 razy	55,6%	5

Najpopularniejszą substancją przyjmowaną przez uczniów z terenu gminy Michałowo była marihuana – sięgnęło po nią 6 badanych będących po inicjacji narkotykowej (66,7%). Po 4 odpowiedzi padły na mefedron oraz leki w celu odurzenia (po 44,4%), z kolei po 3 ankietowanych zadeklarowało zażywanie amfetaminy, dopalaczy oraz innych, bliżej nieokreślonych substancji (po 33,3%).

Tabela 19. Jakie były to substancje? N=9

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	66,7%	6
mefedron	44,4%	4
leki w celu odurzenia	44,4%	4
amfetamina	33,3%	3
dopalacze	33,3%	3
inne	33,3%	3

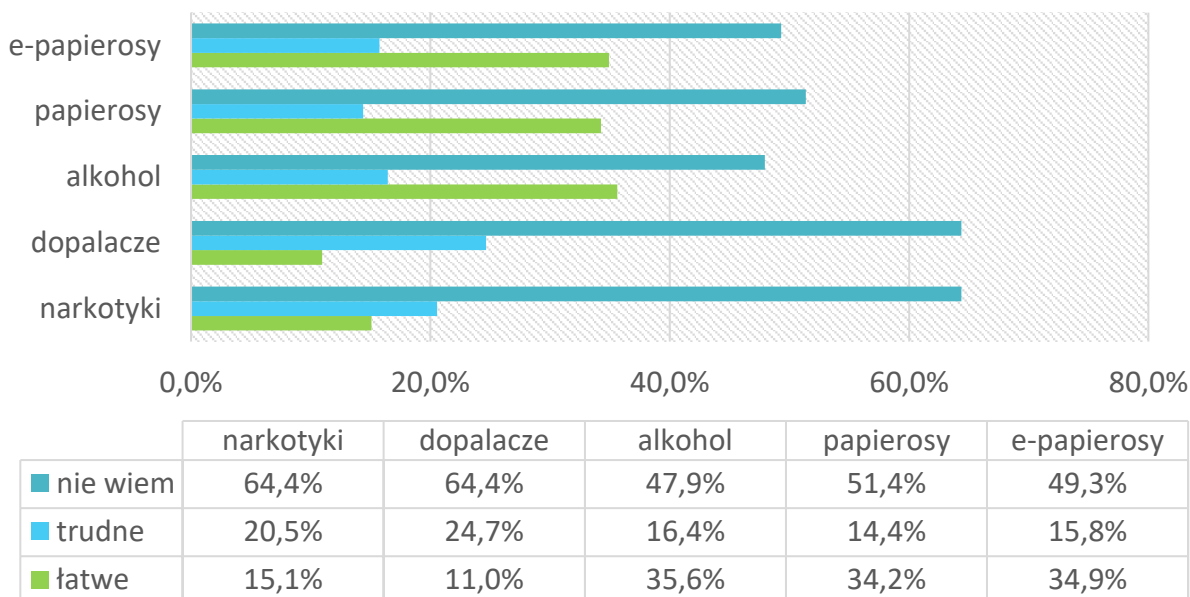
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W następnej części badania uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- narkotyki są łatwe do zdobycia według 15,1% ankietowanych, a trudne zdaniem 20,5%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia według 11,0% uczniów, a trudne w opinii 24,7%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia zdaniem 35,6% badanych, a trudny według 16,4%,
- łatwość zdobycia papierosów tradycyjnych zadeklarowało 34,2% respondentów, a zdaniem 14,4% jest to trudne,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia w opinii 34,9% młodych mieszkańców, a trudne według 15,8%.

Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, wyroby nikotynowe oraz alkohol charakteryzują się w Gminie znaczną dostępnością dla osób niepełnoletnich.

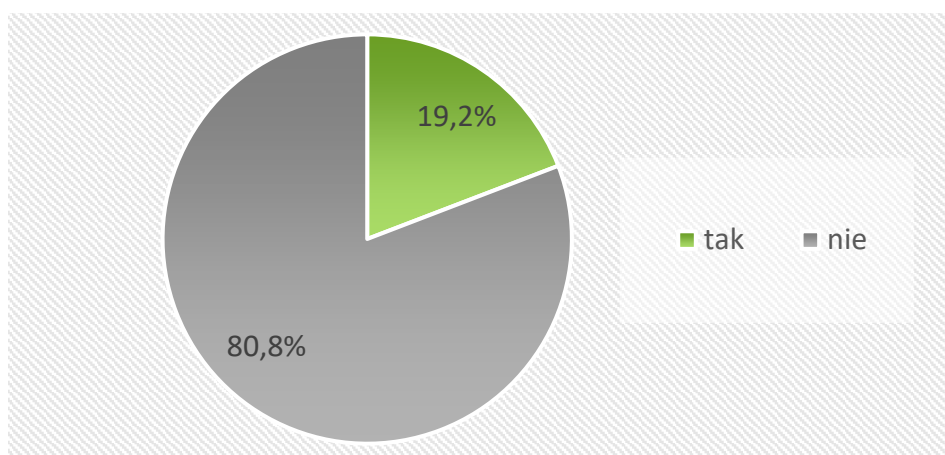
Wykres 38. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=146

Problem przemocy

W kolejnej części raportu z badania ankietowego oszacowana została skala problemu przemocy wśród uczniów zamieszkujących gminę Michałowo. Analizie poddane zostały kwestie związane zarówno z przemocą domową, jak i rówieśniczą oraz przemocą w Internecie, czyli cyberprzemocą. Odpowiedzi respondentów na pierwsze pytanie wskazują, że 19,2% młodych mieszkańców Gminy doświadczyło przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie.

Wykres 39. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?
N=146

Podczas badania diagnozującego problem przemocy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów dotkniętych tym problemem. Z deklaracji młodych respondentów wynika, że najczęściej doświadczali oni przemocy ze strony rodzeństwa (12 osób, tj. 52,2%). Ankietowani przyznali również, że przemoc wobec nich stosowali uczniowie ze szkoły (7 osób, tj. 30,4%) oraz inne, bliżej nieokreślone osoby (6 osób, tj. 26,1%). Po 2 odpowiedzi padły na rodziców oraz kolegów/koleżanki spoza szkoły (po 8,7%). 5 osób pominęło to pytanie.

Tabela 20. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=23

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rodzeństwo	52,2%	12
uczniowie z mojej szkoły	30,4%	7
inne osoby	26,1%	6
rodzice	8,7%	2
koledzy/koleżanki spoza szkoły	8,7%	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W celu zidentyfikowania charakteru doświadczanej przez uczniów przemocy, zostali oni poproszeni o wskazanie jej formy. Najpowszechniejsza w Gminie jest przemoc fizyczna, na którą wskazało 15 osób (68,2%) oraz psychiczna (14 osób, tj. 63,6%). Niemniej wśród innych form przemocy, jakich doświadczali respondenci znalazła się również przemoc seksualna i zaniedbanie, której doznało po 1 osobie biorącej udział w badaniu (po 4,5%). 1 badany nie odpowiedział na to pytanie.

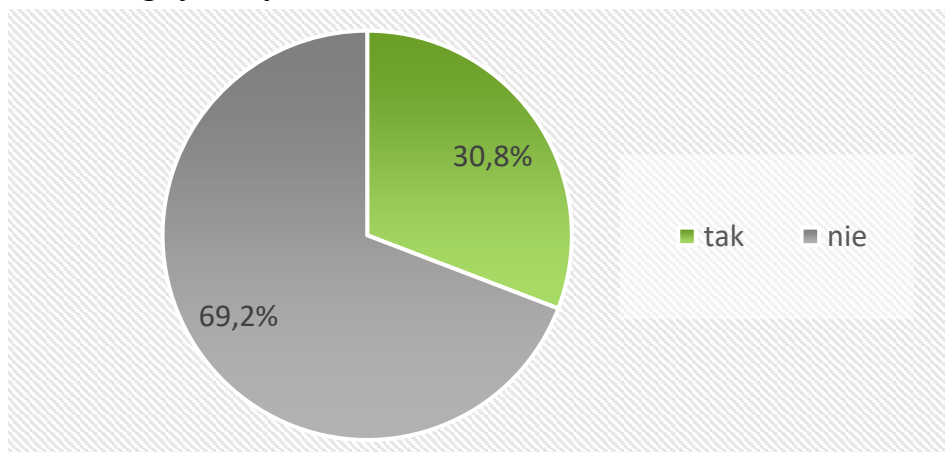
Tabela 21. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=22

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś mnie bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	68,2%	15
ktoś mnie przezywał, groził mi, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	63,6%	14
ktoś mnie dotykał w miejsca, w które sobie tego nie życzyłem/am, ktoś mówił o moim ciele w sposób, który mnie zawstydział itp.	4,5%	1
nie miałem/am zapewnionej opieki, kiedy byłem/am chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów, kiedy miałem/am problemy, dostawałem/am zbyt mało jedzenia, dlatego przez dłuższy czas byłem/am głodny/a itp.	4,5%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W następnej kolejności uczniowie zostali zapytani również o to, czy im samym zdarzyło się w ciągu ostatnich 12 miesięcy zastosować przemoc wobec innych osób. Do takiego zachowania przyznał się co trzeci uczeń, tj. 30,8%, czyli więcej niż w przypadku doświadczania przemocy, a różnica wyniosła 11,6 pp.

Wykres 40. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=146

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali poproszeni o określenie rodzaju przemocy, jaką zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że przemoc fizyczną zastosowało 29 osób (67,4%), do stosowania przemocy psychicznej przyznało się 22 badanych (51,2%), z kolei do przemocy seksualnej – 3 ankietowanych (7,0%). 2 osoby nie odpowiedziały na to pytanie.

Tabela 22. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=43

Odpowiedź	%	Liczba odp.
biłem/am kogoś, kopałem/am, szarpałem/am dusiłem/am, popychałem/am, spoliczkowałem/am itp.	67,4%	29
przezywałem/am kogoś, groziłem/am komuś, upokarzałem/am kogoś, straszyłem/am, wyśmiewałem/am itp.	51,2%	22
dotykałem/am kogoś w miejsca, w które ta osoba tego sobie nie życzyła, mówiłem/am o czyimś ciele w sposób, który go zawstydział itp.	7,0%	3

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Następnie analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Ponad połowa ankietowanych przyznała się do przemocy skierowanej wobec uczniów ze swojej szkoły – wskazały na to 23 osoby, tj. 53,5%. Odpowiedzi 16 respondentów padły na rodzinstwo (37,2%), z kolei 12 osób wybrało odpowiedź

„kolegów/koleżanek spoza szkoły” (27,9%). 9 ankietowanych zadeklarowało zastosowanie przemocy wobec innych, bliżej nieokreślonych osób (20,9%). 2 osoby nie odpowiedziały na to pytanie.

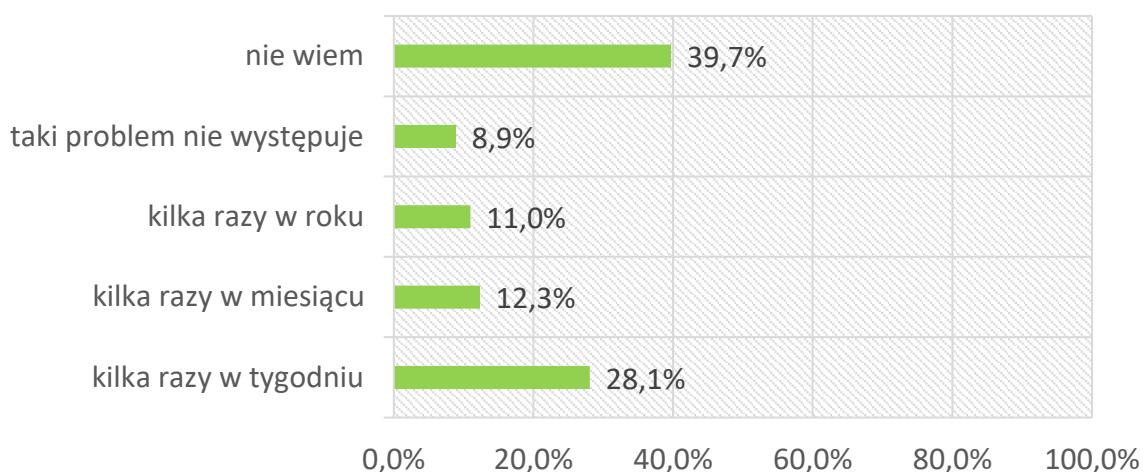
Tabela 23. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=43

Odpowiedź	%	Liczba odp.
uczniów z mojej szkoły	53,5%	23
rodzeństwa	37,2%	16
kolegów/koleżanek spoza szkoły	27,9%	12
innych osób	20,9%	9

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu poproszono uczniów o określenie, czy w ich szkole dochodzi do sytuacji przemocowych między uczniami oraz o określenie częstotliwości występowania tego problemu. Znaczny odsetek respondentów nie potrafił jednoznacznie odnieść się do badanej kwestii (39,7%), a zdaniem zaledwie 8,9% osób takie zjawisko nie występuje w szkole, do której uczęszczają. Obecność przemocy w swojej szkole potwierdziła natomiast połowa respondentów (51,4%), w tym 11,0% spośród nich stwierdziło, że ma to miejsce kilka razy w roku, w opinii 12,3% dzieje się to kilka razy w miesiącu, a zdaniem 28,1% ankietowanych do takich sytuacji dochodzi kilka razy w tygodniu.

Wykres 41. Jak często obserwujesz w swojej szkole problem przemocy między uczniami? N=146

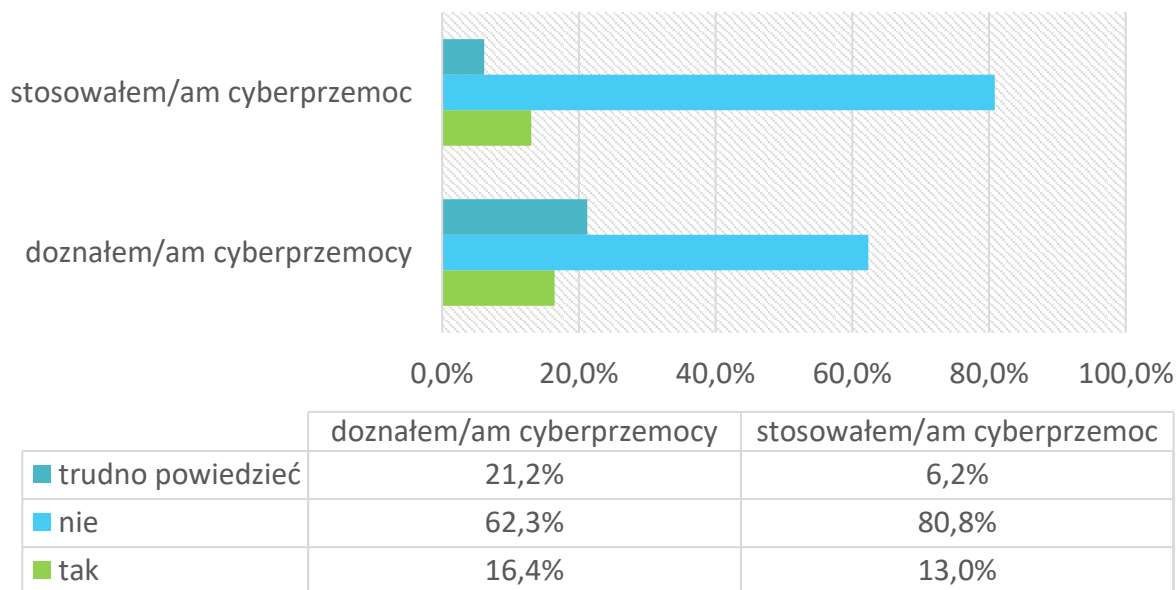

Ostatnie pytanie w zakresie problemu przemocy dotyczyło skali doznawania oraz stosowania cyberprzemocy w stosunku do innych użytkowników Internetu. Jak wynika z odpowiedzi udzielonych przez młodych respondentów, tego problemu doświadczył odsetek 16,4% z nich, natomiast przemoc w Internecie zastosował odsetek 13,0% ankietowanych.

Znaczna część badanych miała również problem z określeniem, czy kiedykolwiek miała styczność z tym zjawiskiem, gdyż odpowiedź „trudno powiedzieć” wybrało 6,2% osób w przypadku stosowania cyberprzemocy i aż 21,2% w zakresie jej doświadczenia.

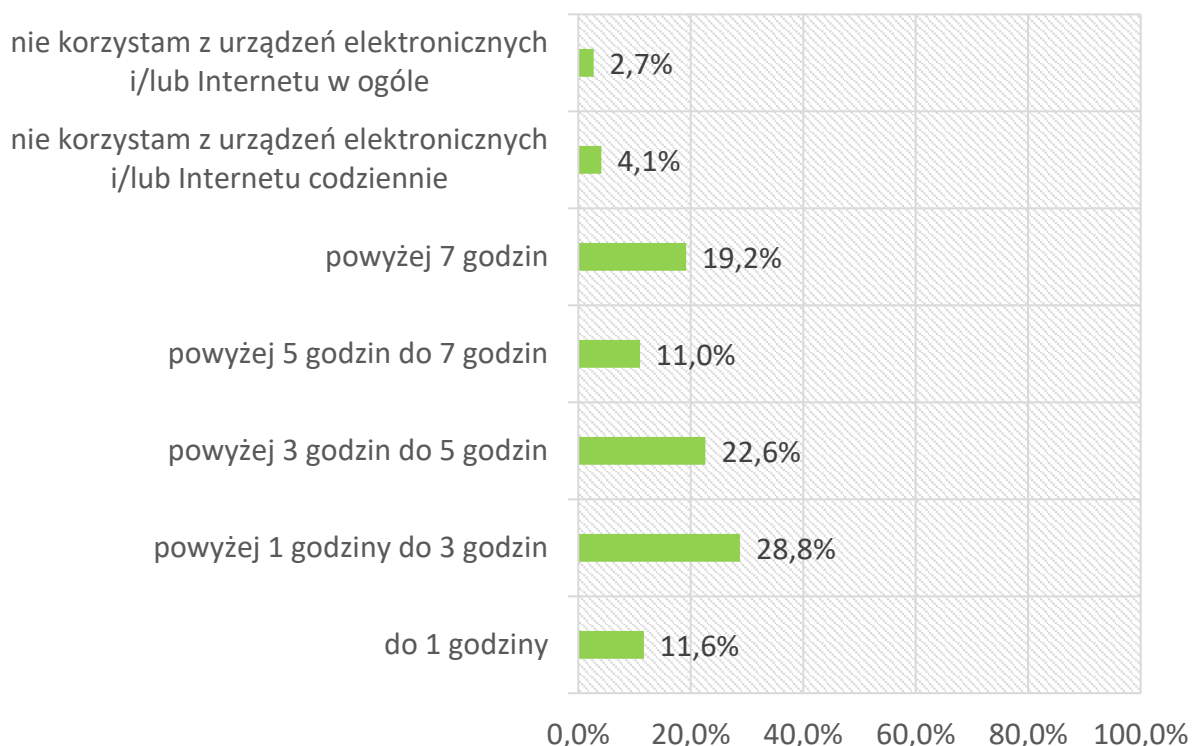
Wykres 42. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznawałeś/aś oraz stosowałeś/aś cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/ poniżanie, grożenie/ straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmów)? N=146

Korzystanie z urzędzeń elektronicznych

Kolejny obszar tematyczny badania miał na celu zweryfikowanie ile czasu w ciągu dnia uczniowie przeznaczają na korzystanie z urzędzeń elektronicznych i/lub Internetu. Jak wynika z odpowiedzi młodych mieszkańców Gminy, stosunkowo znaczna część z nich poświęca na to dużą ilość czasu, gdyż 11,0% odpowiedzi padło na przedział od 5 do 7 godzin dziennie, z kolei 19,2% na powyżej 7 godzin. 11,6% uczniów zadeklarowało, iż korzysta z nich tylko do 1 godziny, 28,8% respondentów przyznał, że spędza w ten sposób czas od 1 do 3 godzin w ciągu dnia, z kolei 22,6% osób przeznacza na tego rodzaju aktywność 3-5 godzin. 4,1% uczniów biorących udział w badaniu stwierdziło, że nie korzysta z tego typu urzędzeń i/lub Internetu codziennie, a 2,7% nie robi tego w ogóle.

Wykres 43. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=146

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych, uczniowie zostali zapytani o to, czy zdarzyło im się kłamać w celu ukrycia prawdziwej ilości czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych, np. przed rodzicami. Takie zachowanie potwierdziło łącznie 58 badanych (40,8%), w tym 10 uczniów stwierdziło, że zdarza im się to bardzo często (7,0%), 3 ankietowanym – często (2,1%), 32 osobom – czasami (22,5%), natomiast 13 respondentów skłamało w tej sprawie jednokrotnie (9,2%).

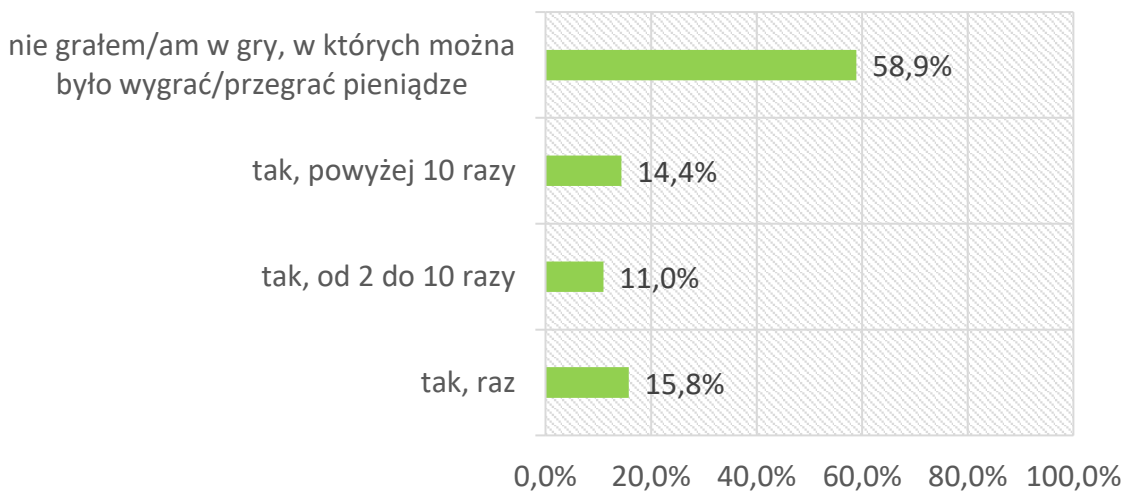
Tabela 24. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami? N=142

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	7,0%	10
tak, często	2,1%	3
tak, czasami	22,5%	32
tak, jednokrotnie	9,2%	13
nie	59,2%	84

Uczestnictwo w grach hazardowych

W celu określenia skali i zasięgu problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się uprawiać hazard w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że w omawianym okresie podejmowało się tego łącznie 41,2% badanych. Wśród tych osób 15,8% grało w nie 1 raz, 11,0% respondentów robiło to 2-10 razy, a 14,4% wskazało na więcej niż 10 razy.

Wykres 44. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=146

Zdrowie psychiczne

W przedostatniej części badania przeprowadzonego wśród młodych mieszkańców gminy Michałowo, zostali oni poproszeni o subiektywną ocenę swojego stanu zdrowia psychicznego. Pytanie skierowane do uczniów miało na celu identyfikację problemów zdrowia psychicznego i negatywnych stanów, jakich doświadczyli w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, które utrzymywały się u nich przynajmniej przez 2 tygodnie. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, blisko połowa ankietowanych zmagająca się w tym okresie z obniżeniem nastroju (48,6%), nieznacznie mniejszy odsetek doznał osłabienia koncentracji (43,8%) oraz zaburzeń snu (41,8%). Średnio co trzeci badany zmagający się z niską samooceną (32,9%) oraz poczuciem lęku (30,1%). Niepokojący jest fakt, że wśród części dzieci i młodzieży z terenu Gminy występowały również myśli samobójcze (14,4%) oraz czyny autoagresywne (12,3%).

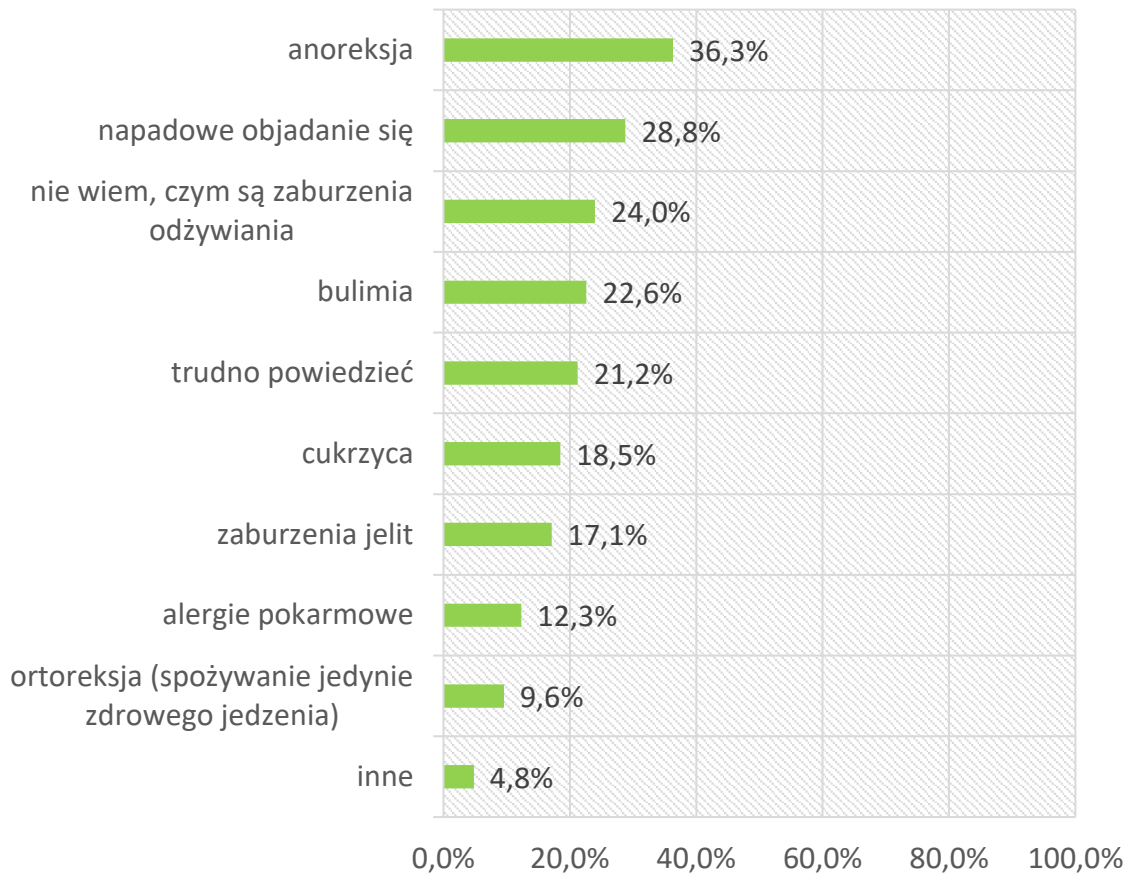
Wykres 45. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=146

Zaburzenia odżywiania

Ostatnia część badania przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Michałowo dotyczyła zaburzeń odżywiania, z którymi zmagają się coraz więcej młodych osób. Uczniowie mieli wskazać, które spośród wskazanych w kafeterii odpowiedzi ich zdaniem są zaburzeniami odżywiania. Średnio co trzeci ankietowany wskazał na anoreksję (36,3%) oraz napadowe objadanie się (28,8%). W opinii 22,6% respondentów można do nich zaliczyć bulimię, a 24,0% nie posiada wiedzy w tym zakresie. Należy zaznaczyć, iż część ankietowanych błędnie wskazała na cukrzycę (18,5%), zaburzenia jelit (17,1%) oraz alergię pokarmową (12,3%). Średnio co piąty respondent miał problemy w zakresie udzielenia jednoznacznej odpowiedzi (21,2%).

Wykres 46. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=146

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY MICHAŁOWO

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne.

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

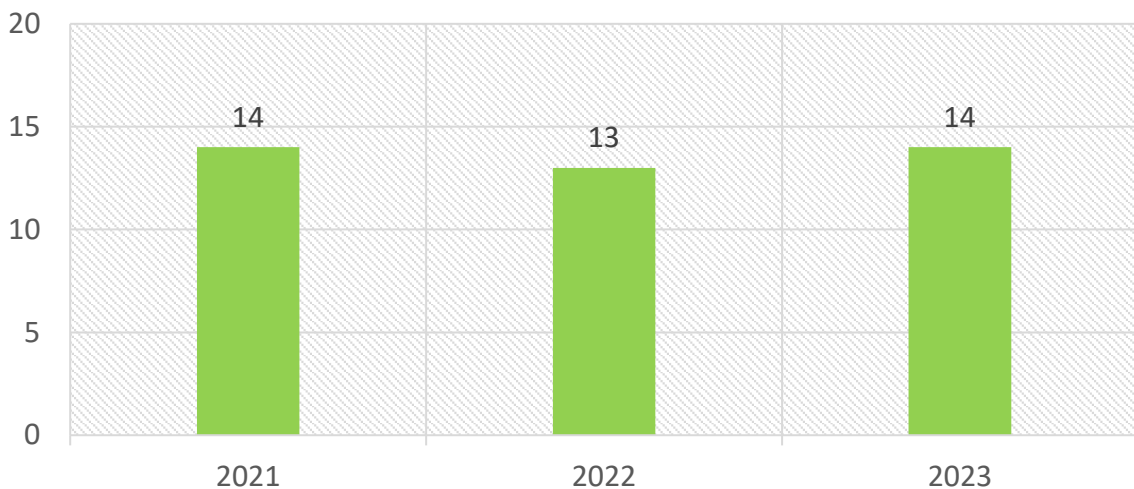
Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka (w tym pomocy finansowej).

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny w gminie Michałowo jest Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Szczególne działania MGOPS skierowane są na rodziny, w których występują różnego rodzaju problemy społeczne, w tym bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego utrzymywała się na względnie stałym poziomie. W 2023 roku udzielono wsparcia 14 rodzinom, wśród których znajdowały się 3 rodziny wielodzietne oraz 10 rodzin niepełnych.

Wykres 47. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2023

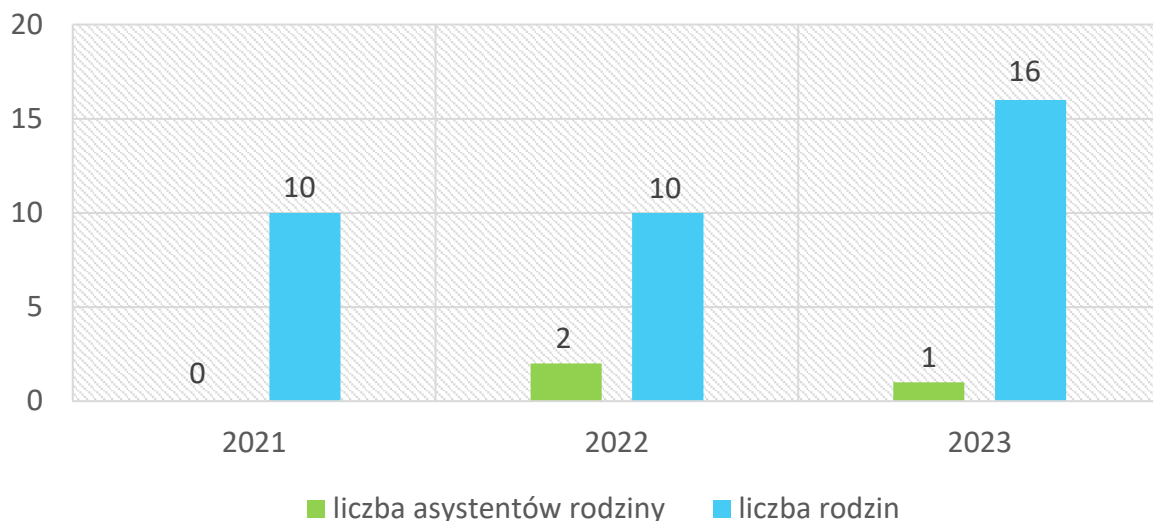

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177), która kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została **instytucja asystenta rodziny**, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W 2023 roku w MGOPS w Michałowie zatrudniony był 1 asystent rodziny, który w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził pracę z 16 rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W tym samym roku zauważalny był wzrost w zakresie liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy, względem poprzednich dwóch lat. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny ulegała nieznacznym wahaniom.

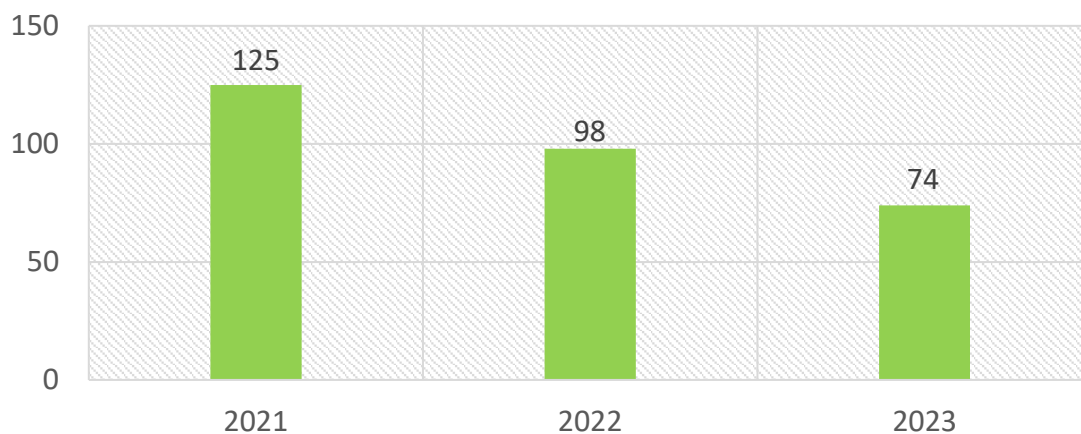
Wykres 48. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2023

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami na przestrzeni lat 2021-2023. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2023 roku korzystały 74 rodziny, czyli o 40,8% mniej niż w roku 2021. W omawianym okresie dostrzegalny był zatem systematyczny spadek liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek z niezmienną się w ostatnich latach poziomem kryterium dochodowego.

Wykres 49. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2021, 2022 i 2023

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”, które zostało wprowadzone 1 kwietnia 2016 roku, ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Od stycznia 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjmował

nowe sprawy, natomiast od czerwca 2022 roku przejął całkowitą obsługę zadania, dotychczas realizowanego przez ośrodki pomocy społecznej. Świadczenie 500+ przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie (od 1 stycznia 2024 roku wysokość świadczenia uległa podwyższeniu do 800 zł miesięcznie na dziecko). Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. W 2023 roku wypłacono 1 świadczenie na kwotę 500 zł, co świadczy o zakończeniu obsługi tego zadania przez MGOPS w Michałowie.

Wykres 50. Liczba przyznanych świadczeń wychowawczych oraz ich kwota na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych]

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba przyznanych świadczeń	9 786	4 036	1
kwota wypłaconych świadczeń	4 864 318	2 009 209	500

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

W przypadku, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz osób uprawnionych, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba przyznanych świadczeń ulegała systematycznemu spadkowi. W 2023 roku osiągnęła ona wartość 259, co oznacza spadek względem 2021 roku niemal o połowę. W przypadku kwoty wypłaconych świadczeń zachodzi podobna tendencja.

Wykres 51. Liczba świadczeń wypłaconych z Funduszu Alimentacyjnego oraz poniesiona na ten cel kwota na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych]

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba przyznanych świadczeń	484	399	259
kwota wypłaconych świadczeń	197 046,00	161 825,00	121 637,01

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

W 2023 roku Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt 9 dzieci w pieczy zastępczej, w tym 7 dzieci w rodzinach zastępczych oraz 2 w placówce opiekuńczo-wychowawczej, na łączną kwotę 120 458,58 zł. Można zauważyć, że liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2022-2023 utrzymywała się na stałym poziomie, natomiast względem 2021 roku uległa zwiększeniu. Kwota przekazana na pobyt dzieci w pieczy zastępczej na przestrzeni analizowanych lat systematycznie wzrastała.

Tabela 25. Dane dotyczące pobytu dzieci z terenu Gminy w pieczy zastępczej za lata 2021-2023 [w złotych]

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba dzieci będących w pieczy zastępczej	4	9	9
kwota odpłatności	68 645,00	103 923,00	120 458,58

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia rodzin oraz dzieci i młodzieży, w szczególności tych pochodzących z rodzin zmagających się z różnego rodzaju problemami społecznymi na terenie gminy Michałowo są **placówki wsparcia dziennego**, których działalność współfinansowana jest ze środków funduszy europejskich. PWD w Gminie funkcjonują w strukturze MGOPS w Michałowie, w formie świetlic środowiskowych w miejscowościach Bondary, Jałówka, Szymki, Hieronimowo, Sokole, Nowa Wola oraz Juszkowy Gród. Placówki wspierają rodziców w procesie wychowawczym, a także służą prawidłowemu rozwojowi psychospołecznemu dzieci i młodzieży.

Poza wymienionymi wyżej działaniami, Gmina Michałowo realizuje wiele innych inicjatyw mających na celu wspieranie rodzin, do których zaliczyć można uczestniczenie w różnego rodzaju projektach i programach ogólnopolskich oraz lokalnych. Jedną z nich jest **Karta Dużej Rodziny**, stanowiąca system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). W 2023 roku wydano łącznie 108 Kart Dużej Rodziny dla 53 rodzin, w tym: 79 kart rodzicom oraz 29 kart dzieciom.

Wartym uwagi projektem na rzecz rodzin z terenu gminy Michałowo w 2023 roku był **projekt „Centrum Wsparcia Mieszkańca”**, realizowany we współpracy z Fundacją „Mała Ojczyzna”. W ramach projektu świadczone było poradnictwo przez pracowników socjalnych, prawnika, specjalistę ds. uzależnień i psychologa (dla dzieci i młodzieży). łącznie pomocą objęto 28 rodzin, w których było 81 osób, w tym osoby z niepełnosprawnością.

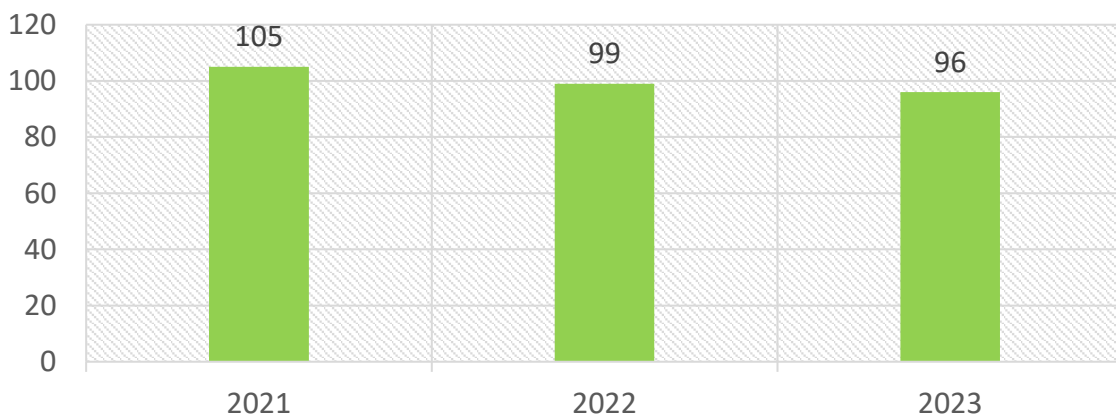
Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej*. Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2023 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 96. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej systematycznie malała – w 2023 roku w stosunku do roku 2020 nastąpił spadek o 8,6%.

Wykres 52. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

Kolejny wykres przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych na przestrzeni lat 2021-2023. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub osobie powyżej 16 roku życia jeżeli legitymuje się znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność

ta powstała przed 21 rokiem życia. Zasiłek przysługuje również osobom, które ukończyły 75 lat, a nie otrzymują dodatku pielęgnacyjnego z ZUS lub KRUS. Na przełomie analizowanych lat liczba przyznawanych z tego tytułu świadczeń ulegała wahaniom, jednakże w 2023 roku osiągnęła najwyższą wartość – 2 678. Podobna tendencja zachodziła w przypadku kwoty przeznaczanej na ten cel.

Tabela 26. Liczba i kwota przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych]

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba przyznanych świadczeń	2 497	2 484	2 678
kwota wypłaconych świadczeń	538 953,00	536 147,00	578 019,00

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

Kolejna tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni lat 2021-2023 specjalnego zasiłku opiekuńczego. Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W omawianych latach liczba świadczeń w ramach tego zasiłku ulegała systematycznemu spadkowi – w 2023 zasiłek opiekuńczy otrzymywało 37 osób, co oznacza spadek o 58,0% względem roku 2021. Jednocześnie na przestrzeni wskazanych lat kwota świadczeń również przyjmowała tendencje spadkowe – w 2023 roku wyniosła 22 440,0 zł .

Tabela 27. Liczba oraz kwota przyznanych specjalnych zasiłków opiekuńczych na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych]

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba przyznanych świadczeń	88	77	37
kwota wypłaconych świadczeń	53 487,00	47 740,00	22 440,00

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

Zadaniem gmin, które jest realizowane przez ośrodki pomocy społecznej jest również świadczenie **usług opiekuńczych** osobom chorym, samotnym oraz osobom z niepełnosprawnościami. Zakres usług obejmuje pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnacyjną oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Jak przedstawia poniższa tabela, na przestrzeni lat 2021-2023 liczba

osób korzystających z usług opiekuńczych uległa spadkowi – w 2021 i 2022 roku było to po 29 osób, natomiast w 2023 – 23 osoby. W 2023 roku łączna liczba rodzin objętych świadczeniem wyniosła 22, liczba osób w rodzinach – 26, z kolei liczba godzin świadczonych usług – 7 521. Na przestrzeni analizowanych lat kwota świadczeń usług opiekuńczych ulegała wahaniom, osiągając w 2023 roku wartość 505 473,00 zł.

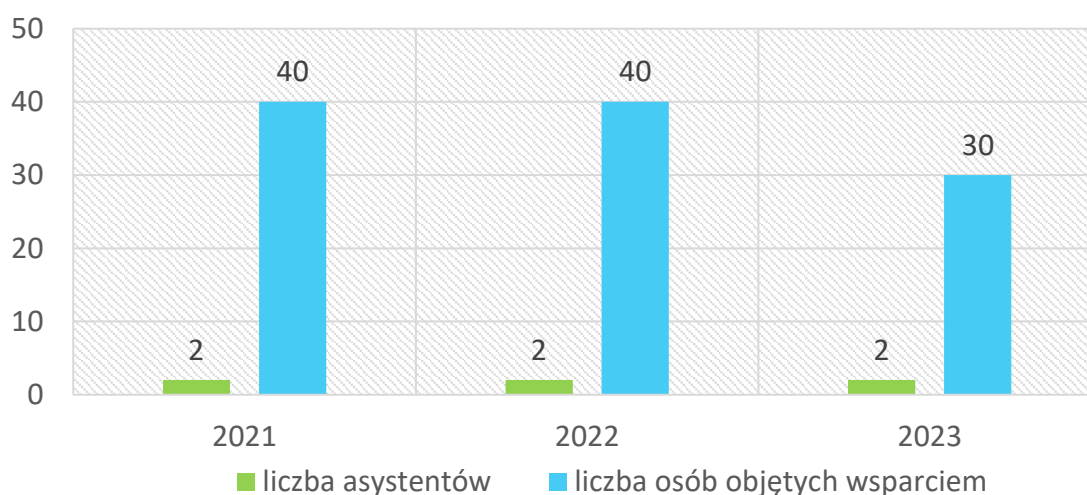
Tabela 28. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych]

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba świadczeniobiorców	29	29	23
kwota wypłaconych świadczeń	299 799,00	526 704,00	505 473,00

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

W 2023 roku gmina Michałowo realizowała projekt pn. „Zwiększenie dostępu do usług społecznych w Gminie Michałowo”, współfinansowanym ze środków europejskich. W omawianym roku w jego ramach wsparcie świadczyło 2 asystentów osoby z niepełnosprawnościami, co oznacza, że ich liczba była stała na przestrzeni lat 2021-2023. W przypadku osób korzystających z usług asystenckich, w 2023 roku ich liczba wyniosła 30, co oznacza spadek względem lat 2021-2022 na poziomie 25,0%.

Wykres 53. Liczba osób objętych wsparciem asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami w gminie Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023

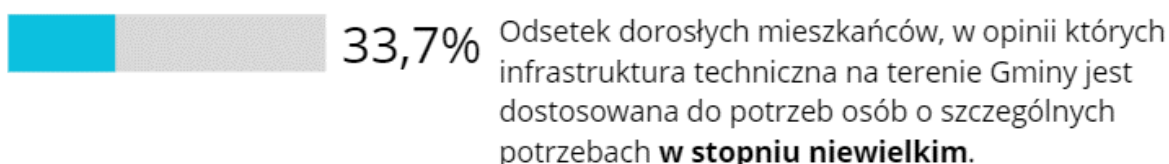
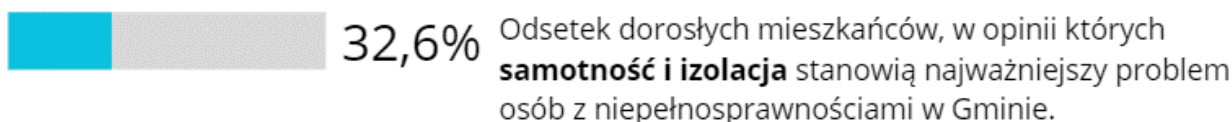
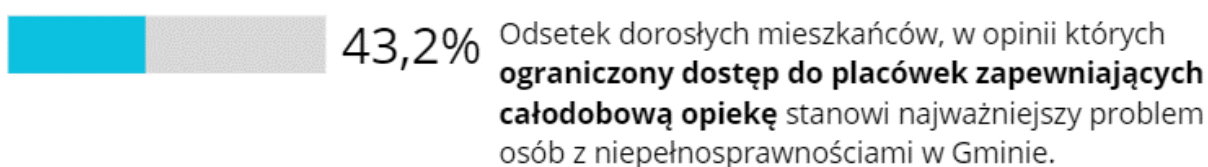
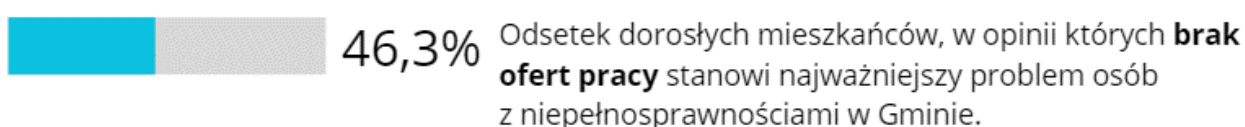
Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

W ramach projektu, w formie usługi społecznej funkcjonowała również wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego. W 2023 roku wypożyczono łącznie 9 sprzętów 5 rodzinom, w tym balkoniki oraz materace przeciw odleżynowe.

W ramach rehabilitacji społeczno-zawodowej mieszkańców zmagających się z niepełnosprawnością, na terenie Gminy funkcjonuje także **Warsztat Terapii Zajęciowej w Nowej Woli**, prowadzony przez Fundację Nowa Wola. Poza działaniami w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia przez uczestników WTZ, Fundacja prowadzi również działalność charytatywną, wspierającą osoby chore, z niepełnosprawnościami i znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej.

Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:

DOROŚLI MIESZKAŃCY

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=95

Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji

w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁰.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Dla mieszkańców Gminy świadczone są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych i dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. W 2023 roku z tego rodzaju świadczeń skorzystało 9 osób, natomiast na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzec można wahania liczby beneficjentów tej formy pomocy. Kwota przeznaczona na ten cel, w 2023 roku osiągnęła wartość 171 899,22 zł, co oznacza spadek względem poprzednich dwóch lat.

Tabela 29. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych]

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba świadczeniobiorców	12	7	9
kwota wypłaconych świadczeń	202 213,00	182 481,00	171 899,22

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

Na terenie gminy Michałowo zadania w zakresie wspierania osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zapewnienia im całodobowej opieki realizują dwa domy pomocy społecznej: w Jałówce prowadzony przez powiat białostocki oraz DPS w Garbarach, prowadzony przez Marszałka Województwa Podlaskiego, który zlecił prowadzenie placówki Stowarzyszeniu Aktywni Przeciwko Depresji. Obydwa Domy przeznaczone są dla osób

¹⁰ www.psychiatriapolska.pl

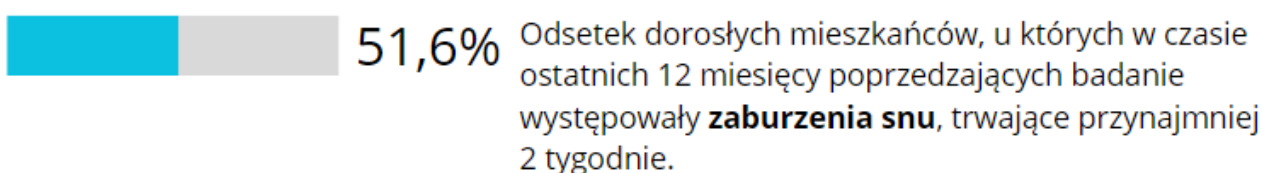
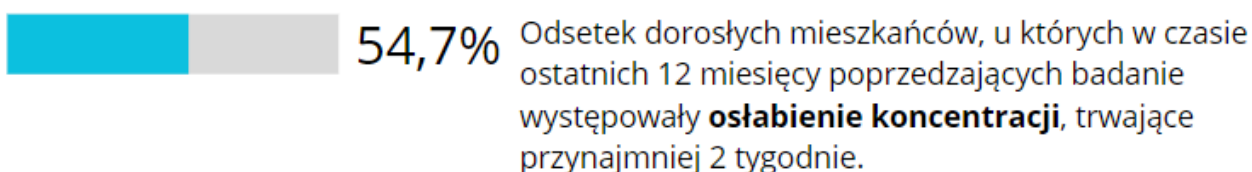
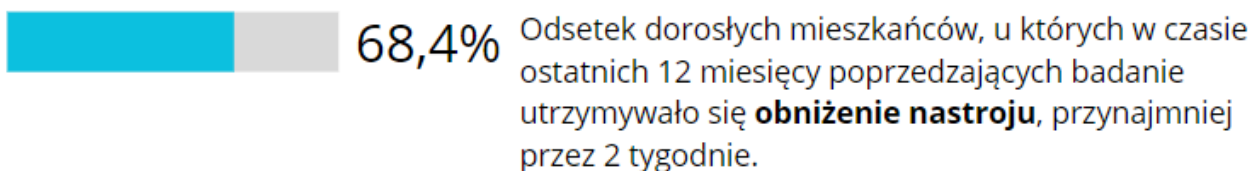
z zaburzeniami psychicznymi. Dom Pogodnej Starości „Sokół”, Sokole 59A, 16-050 Michałowo prowadzony jest w ramach działalności statutowej przez Fundację „Pomocne Dłonie” jest to placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku wpisana do rejestru wojewody.

Dom Pomocy Społecznej „Jawor” w Jałówcze, który jest jednostką budżetową Powiatu Białostockiego, przeznaczoną dla 85 osób przewlekle psychicznie chorych. Placówka zabezpiecza potrzeby bytowe, a także świadczy usługi opiekuńcze i wspomagające w zakresie i formie odpowiadających indywidualnym potrzebom jej mieszkańców. Podopieczni mają także zapewniony dostęp do aktywizacji społeczno-zawodowej, m.in. za sprawą działalności pracowni terapii zajęciowej, warsztatu stolarskiego, treningu higienicznego, umiejętności praktycznych oraz interpersonalnych, treningu poznawczego, kulinarnego, budżetowego oraz czasu wolnego. W ramach działalności Domu prowadzona jest także grupa zamknięta AA oraz zajęcia ruchowe i sportowo-rekreacyjne. Mieszkańcy placówki są również aktywni w obszarze kulturalnym i rozrywkowym. W jej strukturze działa grupa teatralna „Oaza” oraz Zespół Kulturalni”, będące nieodłącznym elementem wszelkich imprez i wydarzeń organizowanych na terenie DPS.

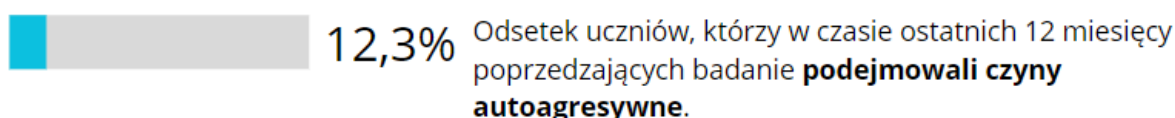
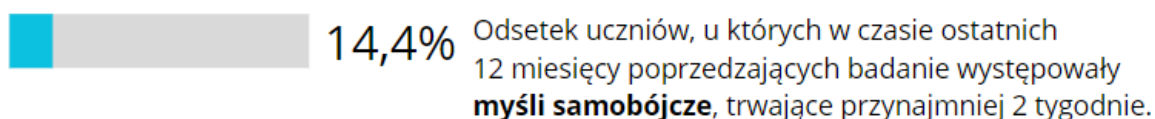
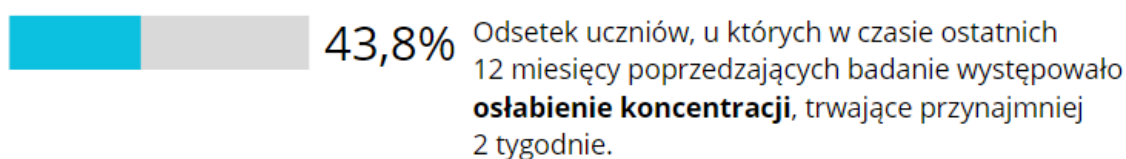
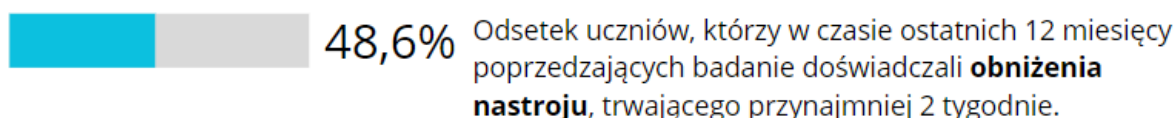
Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:

DOROŚLI MIESZKAŃCY

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=95

UCZNIOWIE

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=146

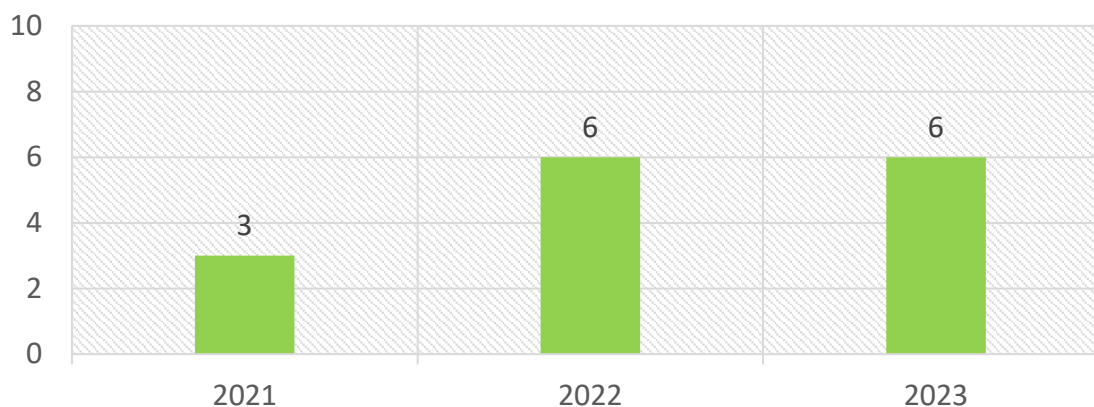
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę, jako że spełnia trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem, a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹¹.

W 2023 roku z pomocy MGOPS w Michałowie z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 6 rodzin. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2022-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu była stała, natomiast względem roku 2021 zwiększyła się dwukrotnie. Na przestrzeni lat 2021-2023 rodziny z terenu Gminy nie korzystały z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii.

Wykres 54. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

¹¹ Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez GKRPA, w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2023 roku Komisja liczyła 8 członków, którzy przeprowadzili wówczas rozmowy z 26 osobami mającymi problem z nadużywaniem alkoholu oraz 4 członkami rodziny osoby uzależnionej. Wobec 3 osób wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. W latach 2022-2023 nastąpił wzrost liczby osób uzależnionych z którymi członkowie Komisji prowadzili rozmowy, w stosunku do roku 2021 (na poziomie 36,8%). Liczba członków rodzin osób uzależnionych ulegała nieznacznym wahaniom w omawianym okresie (w 2021 i 2023 roku po 4 osoby, w 2022 roku – 6 osób). W przypadku liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, również odnotowano niewielkie wahania, jednakże w 2023 roku ich liczba była najniższa. Szczegółowe dane dotyczące działań GKRPA w latach 2021-2023 przedstawia kolejna tabela.

Tabela 30. Działania GKRPA w gminie Michałowo w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba członków Komisji	8	8	8
liczba osób uzależnionych od alkoholu, z którymi prowadzono rozmowy	19	26	26
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi prowadzono rozmowy	4	6	4
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	4	6	3

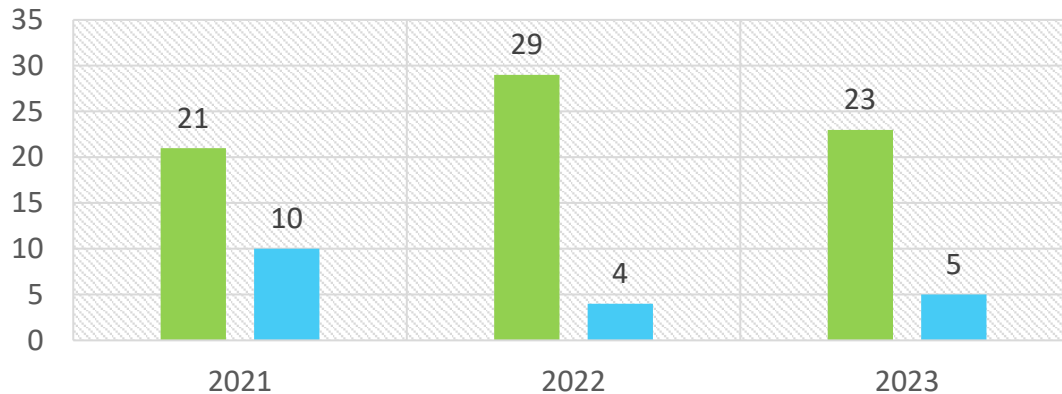
Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za rok 2022 i 2023

W 2023 roku na terenie gminy Michałowo funkcjonował Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, działający ze środków pochodzących z koncesji przyznawanych na sprzedaż napojów alkoholowych (tzw. korkowe), który był czynny średnio 16 godzin w miesiącu. Pomoc i wsparcie mogą uzyskać tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc. W 2023 roku specjalista świadczący wsparcie w Punkcie przeprowadził łącznie 269 rozmów interwencyjno-motywacyjnych, 179 rozmów informacyjnych i wspierających oraz udzielił 110 porad osobom współuzależnionym¹².

W 2023 roku w Punkcie udzielono 85 porad 23 osobom z problemem alkoholowym oraz 14 porad 5 dorosłym członkom rodzin osób z problemem alkoholowym. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba osób uzależnionych, którzy skorzystali z poradnictwa oferowanego przez Punkt oraz członków rodzin tych osób ulegała wahaniom.

¹² Raport z wykonania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za 2023 rok.

Wykres 55. Liczba osób uzależnionych oraz dorosłych członków ich rodzin, którzy skorzystali z porad udzielanych w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za rok 2022 i 2023

Ponadto, na terenie gminy Michałowo w 2023 roku i latach poprzednich działalność prowadziła samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym **AA – Anonimowi Alkoholicy „Razem”**.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zajmuje się także **profilaktyką zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży**. W latach 2021-2022 w Gminie realizowano programy profilaktyczne w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU (dawniej PARPA i KBdsPN), ORE, IPiN, w których wzięły udział kolejno 183 i 104 osoby. W tym samym okresie oraz w 2023 roku organizowano również programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej nieobjęte systemem rekomendacji, skierowane do dzieci i młodzieży, w których w 2023 roku wzięło udział 127 uczniów (program „Cukierki”). Na przełomie analizowanych lat prowadzono również działania o charakterze informacyjnym i edukacyjnym dla dzieci, młodzieży, nauczycieli i dorosłych m.in. poprzez zapewnienie im możliwości udziału w jednorazowych prelekcjach/pogadankach.

Tabela 31. Liczba uczestników programów profilaktycznych zrealizowanych na terenie gminy Michałowo w ramach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba uczniów uczestniczących w programach rekomendowanych z zakresu profilaktyki uniwersalnej	183	104	0
liczba uczniów uczestniczących w programach z zakresu profilaktyki uniwersalnej (spoza katalogu rekomendacji)	182	109	127

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za rok 2022 i 2023

W Gminie realizowano również szkolenia/warsztaty dla rodziców oraz nauczycieli i wychowawców w obszarze profilaktyki zachowań ryzykownych wobec dzieci i młodzieży. Liczba rodziców biorących udział w spotkaniach na przestrzeni lat 2021-2023 ulegała wahaniom – w 2023 roku wzrosła względem roku poprzedniego o 75%, z kolei w stosunku do 2021 roku zmniejszyła się o 63,2%. Tego rodzaju działaniami profilaktycznymi, wyłącznie w 2022 roku objęto 33 nauczycieli/wychowawców. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 32. Liczba uczestników szkoleń i warsztatów zrealizowanych na terenie gminy Michałowo w ramach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
szkolenia i warsztaty dla rodziców	76	16	28
szkolenia i warsztaty dla nauczycieli/wychowawców	0	33	0

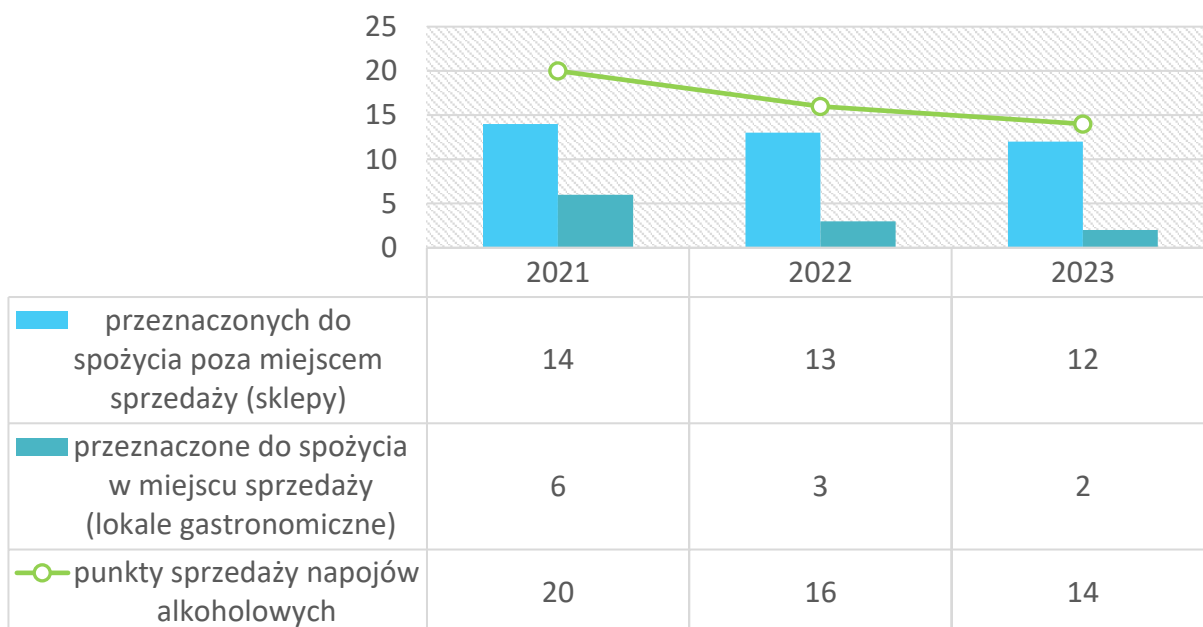
Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za rok 2022 i 2023

W zakresie działalności profilaktycznej na terenie Gminy, GKRPA w Michałowie podejmuje współpracę z innymi podmiotami. W 2023 roku były to m.in. MOSiR, GOK, placówki oświatowe, kluby sportowe oraz inne organizacje pozarządowe.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Michałowo. W latach 2021-2023 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy ulegała systematycznemu spadkowi – w 2023 roku względem roku 2021 zmniejszyła się o 30,0%. W 2023 roku na jej terenie znajdowało się łącznie 14 punktów

sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 12 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 2 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne).

Wykres 56. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za rok 2022 i 2023

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Michałowo. W latach 2021-2023 na terenie Gminy liczba ta wzrosła z 302 osób w 2021 roku do 418 osób w roku 2023, co świadczy o poprawiającej się sytuacji Gminy w zakresie polityki antyalkoholowej, jako iż mieszkańcy mają bardziej ograniczony dostęp do tego typu napojów.

Wykres 57. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Michałowo w latach 2021-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://bdl.stat.gov.pl>, Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok oraz Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za rok 2022 i 2023

Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:

Alkohol

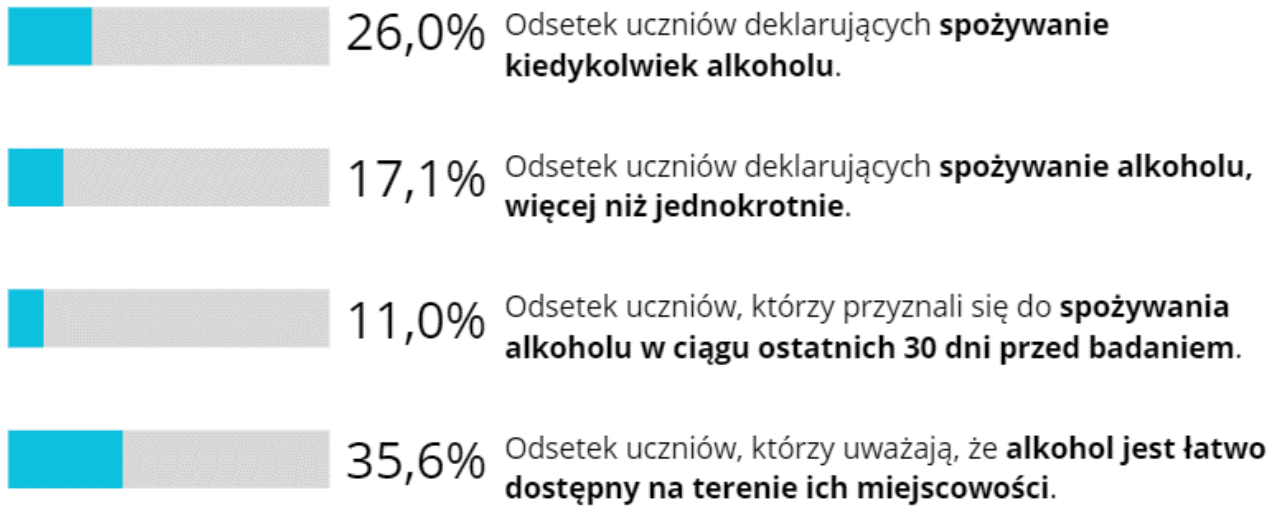
DOROŚLI MIESZKAŃCY

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=95

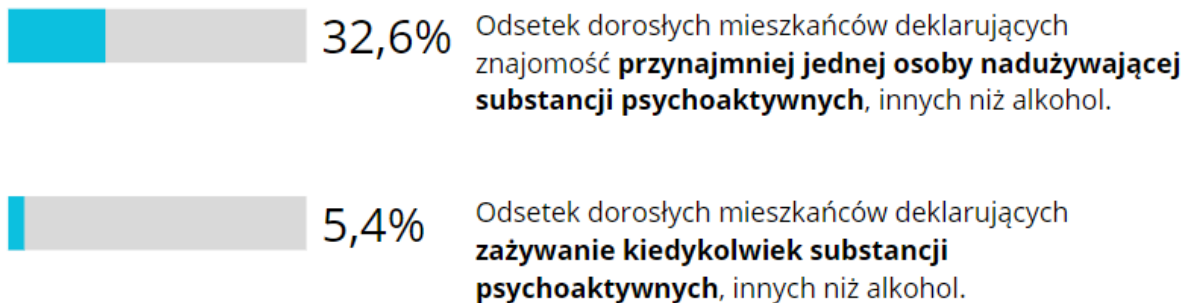
UCZNIOWIE

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=146

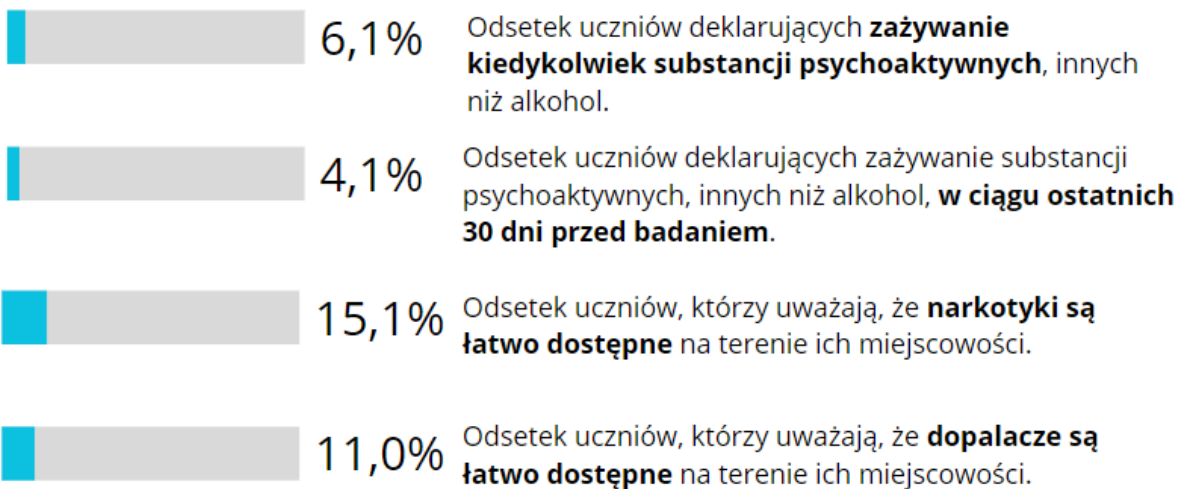
Narkotyki

DOROŚLI MIESZKAŃCY

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=95

UCZNIOWIE

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=146

Przeciwdziałanie przemocy domowej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc domowa jest jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania wielu działań przeciwdziałających temu zjawisku. W świetle ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domowa to „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy konieczne jest podejmowanie interwencji socjalnej i psychologicznej, niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w gminie Michałowo zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny, który powołuje Burmistrz Gminy. Tworzą go przedstawiciele: Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowie, Posterunku Policji w Michałowie, Zespołu Szkół w Michałowie, ochrony zdrowia, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rodzinnego i Nieletnich w Białymstoku, organizacji pozarządowych oraz Wydziału Żandarmerii Wojskowej. Łącznie 10 członków.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej:

1. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.
2. Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3-5, w szczególności przez:
  - 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym,
  - 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom,
  - 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
  - 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
  - 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
  - 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań,
  - 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”,
  - 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a,
  - 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową,
  - 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2023 r. poz. 2119).

Jedną z analizowanych kwestii są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych (obecnie grup diagnostyczno-pomocowych). W 2023 roku Zespół odbył 4 posiedzenia, co oznacza po jednym na kwartał. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych, w ramach Zespołu powoływane były grupy robocze/diagnostyczno-pomocowe. Na przestrzeni lat 2021-2023, liczba grup ulegała wahaniom, natomiast najniższą wartość osiągnęła w 2023 roku – 15, z kolei najwyższą w 2022 roku – 24. W przypadku liczby ich spotkań również dostrzegalne były wahania. Najwięcej spotkań odbyło się w 2022 roku – 70, a najmniej w 2021 roku – 31.

Tabela 33. Dane statystyczne dotyczące działań grup roboczych/diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023

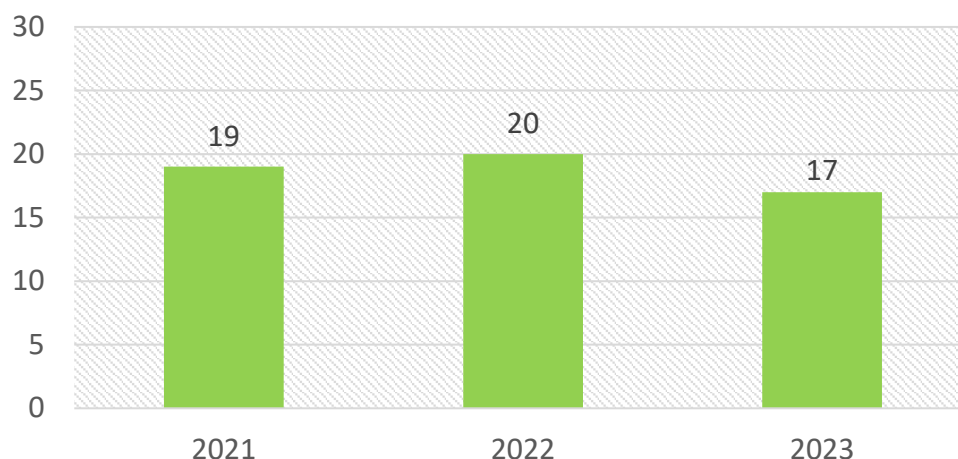
Wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba powołanych grup roboczych/diagnostyczno-pomocowych	18	24	15
liczba spotkań grup roboczych/diagnostyczno-pomocowych	31	70	47

Źródło: Sprawozdanie z wdrażania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Michałowo na lata 2023-2028 oraz z aktywności Zespołu Interdyscyplinarnego za 2023 rok; Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie w roku 2021 i 2022

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w ramach powołanych grup diagnostyczno-pomocowych, w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia wtoku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy.

W 2023 roku na terenie gminy Michałowo wszczęto 17 procedur „Niebieskie Karty”. Na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzec można nieznaczne wahania liczby rodzin objętych procedurą, jednakże w 2023 roku osiągnęła ona najniższą wartość.

Wykres 58. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z wdrażania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Michałowo na lata 2023-2028 oraz z aktywności Zespołu Interdyscyplinarnego za 2023 rok; Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie w roku 2021 i 2022

W 2023 roku członkowie grup diagnostyczno-pomocowych sporządzili 8 formularzy „Niebieska Karta – C” oraz 12 formularzy „Niebieska Karta – D”. Na przestrzeni omawianych lat liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C” uległa spadkowi, z kolei liczba formularzy „Niebieska Karta – D” utrzymywała się na względnie stałym poziomie.

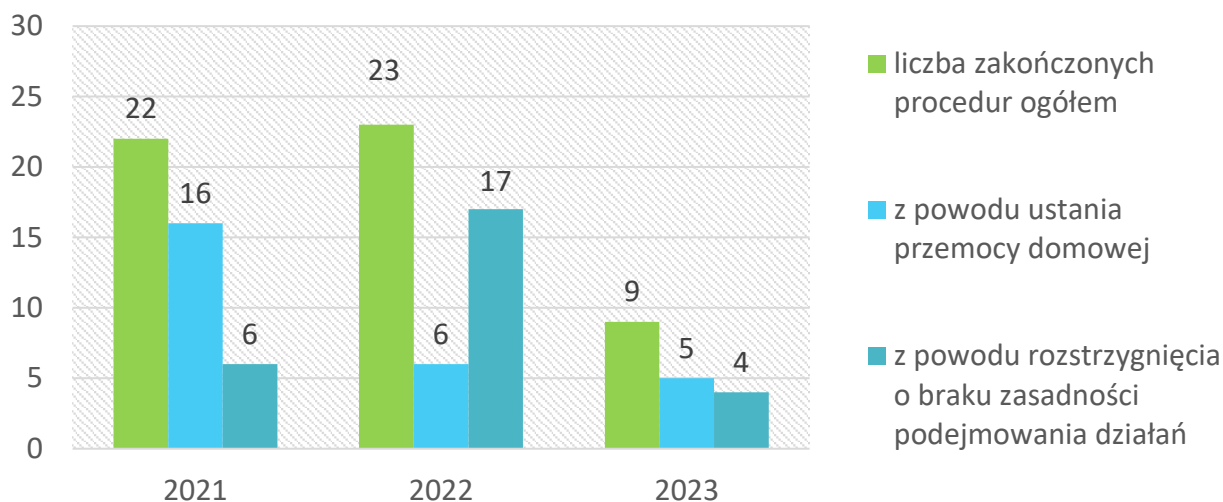
Tabela 34. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta – C	19	18	8
liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta – D	12	13	12

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2021, 2022 i 2023 rok

W latach 2021-2023 liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w gminie Michałowo ulegała wahaniom, jednakże najniższą wartość osiągnęła ona w 2023 roku. W tym samym roku zakończono 9 procedur, w tym 5 z tytułu ustania przemocy i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu stosowania przemocy domowej oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy oraz 4 ze względu na brak zasadności podejmowania działań. Szczegółowe dane z tego zakresu prezentuje kolejny wykres.

Wykres 59. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w gminie Michałowo w latach 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2021, 2022 i 2023 rok

Zespół Interdyscyplinary w Michałowie, poza realizowaniem procedury „Niebieskie Karty” udzielał również innego rodzaju wsparcia rodzinom uwikłanym w problem przemocy domowej. W 2023 roku 16 osób zostało skierowanych do psychologa, z kolei 4 osoby stosujące przemoc w związku z nadużywaniem alkoholu zostały skierowane do GKRPA w Michałowie. Ponadto, członkowie ZI opracowali plan działań interwencyjnych i pomocowych wobec osób i rodzin potrzebujących pomocy oraz podział zadań według kompetencji służb. Monitorowano sytuację rodzin wymagających interwencji Zespołu oraz działań podejmowanych przez poszczególne służby, wypracowano i wdrażano narzędzia do badania skuteczności podejmowanych działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, inicjowano i koordynowano działania wynikające z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie (obecnie Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej).

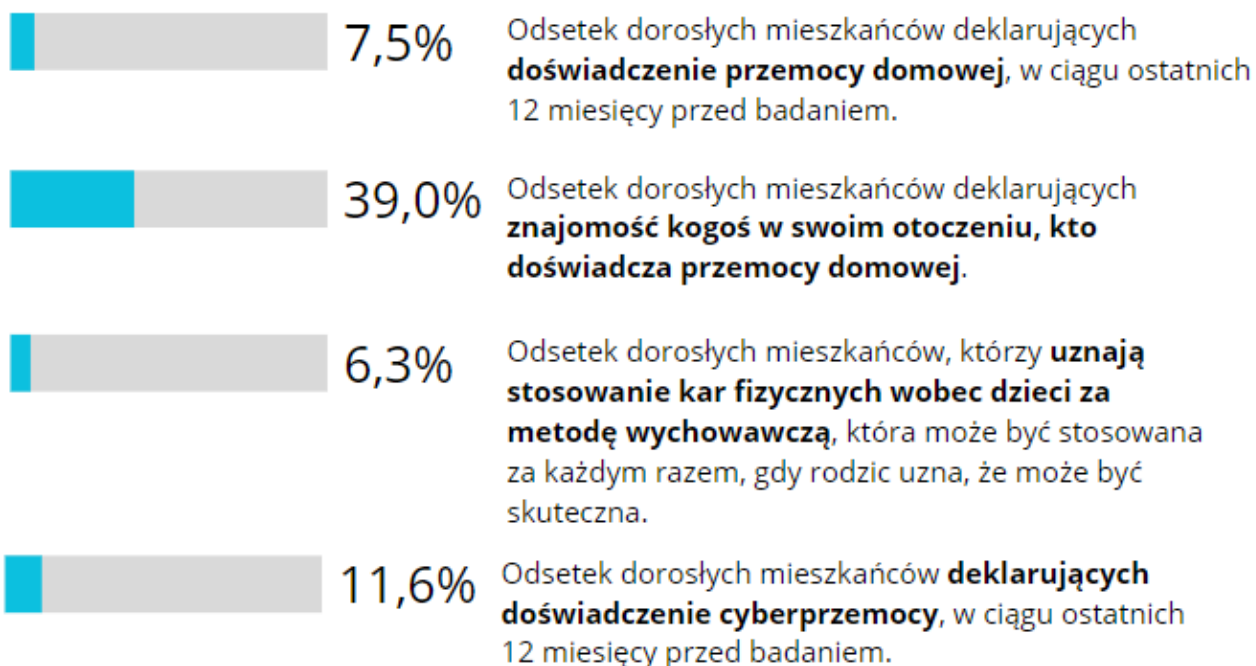
Przeciwdziałania przemocy domowej jest także obszarem działalności innych instytucji i służb funkcjonujących na terenie Gminy. MGOPS w Michałowie w 2023 roku udzielił pomocy materialnej dla 2 rodzin uwikłanych w problem przemocy, w formie zasiłku celowego na zakup żywności lub posiłku. Ponadto, pracownicy socjalni MGOPS, funkcjonariusze policji, pedagog szkolny, asystent rodziny, psycholog oraz członkowie GKRPA prowadzili monitoring sytuacji rodzinnej, będący stałym elementem działań, wobec wszystkich rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”.

Profilaktyka społeczna jest ważnym elementem systemu przeciwdziałania przemocy domowej. W gminie Michałowo, corocznie podejmowane są działania mające na celu podniesienie świadomości i wrażliwości społeczności lokalnej na temat tego zjawiska. W 2023 roku MGOPS oraz ZI w Michałowie zrealizowały spotkanie dla seniorów, pn. „Przemoc wobec starszych. Nie bądź biernym widzem”, podczas którego omówione zostały zagadnienia z powyższego zakresu. Na terenie całej Gminy rozdysponowano również materiały edukacyjno-informacyjne, w postaci ulotek i plakatów. Na stronie internetowej oraz tablicy ogłoszeń MGOPS w Michałowie udostępniono plakat kampanii społecznej prowadzonej w ramach Funduszu Sprawiedliwości pn. „Nie bądź bierny! Reaguj! Możesz uratować życie!”, mającej na celu przerwanie spirali przemocy wobec dzieci.

Istotnym elementem doskonalenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej jest regularnie podnoszenie kompetencji kadr. W 2023 roku 7 członków ZI w Michałowie wzięło udział w obowiązkowym szkoleniu.

Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:

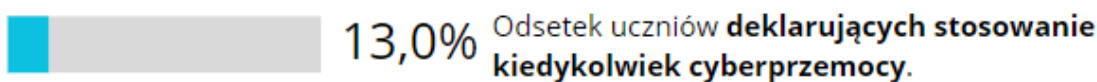
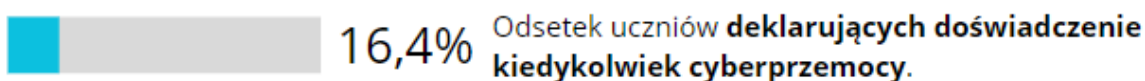
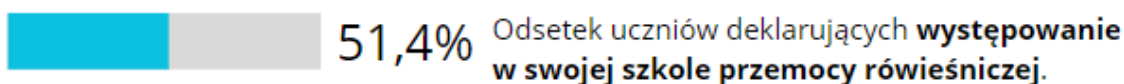
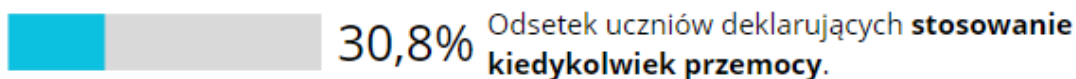
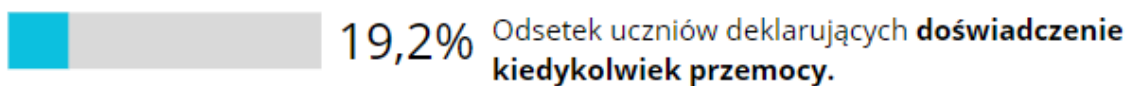
DOROŚLI MIESZKAŃCY

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=95

UCZNIOWIE

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=146

Aktywność i integracja społeczna seniorów

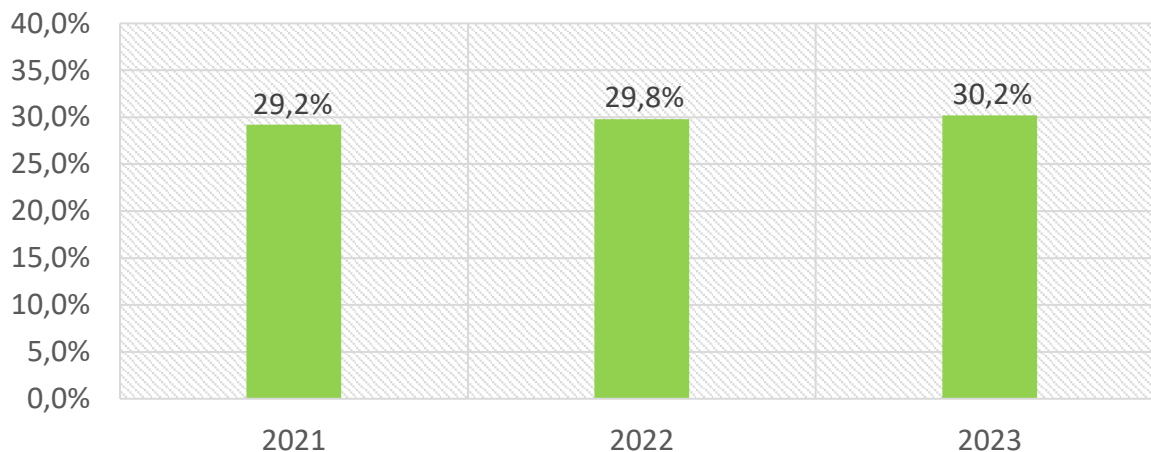
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla polityki społecznej. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym członkiem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat, w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów.

W gminie Michałowo odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2023 roku wyniósł 30,2%, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2021 o 1,0 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

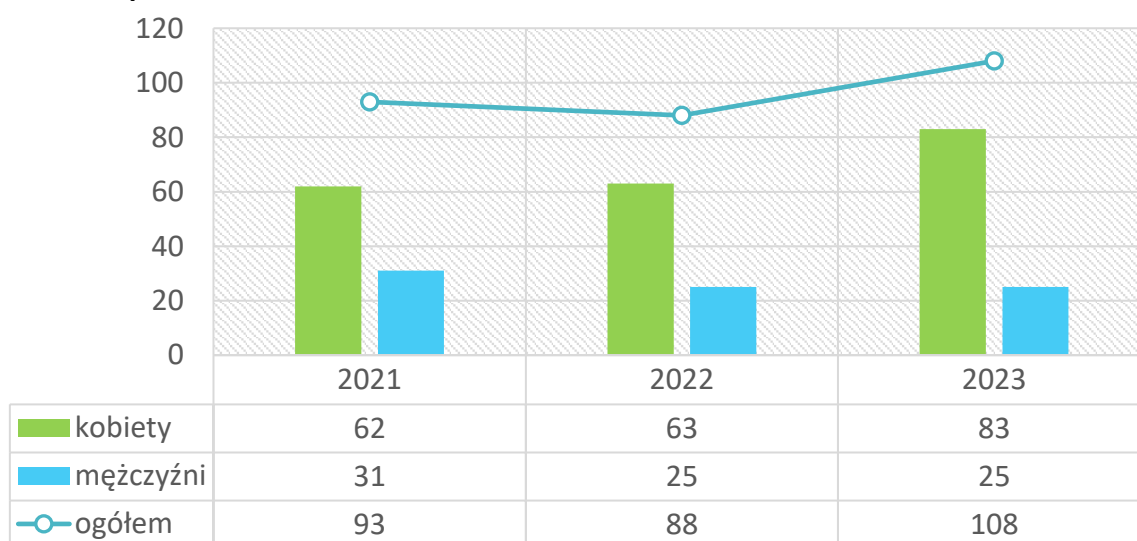
Wykres 60. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym, korzystających z pomocy i wsparcia MGOPS w Michałowie wyniosła w 2023 roku 108. 76,9% stanowiły kobiety (83 osoby), natomiast pozostałe 23,1% to mężczyźni (25 osób). Na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzec można wahania w zakresie liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy będących w wieku poprodukcyjnym – największą liczbę odnotowano w 2023 roku. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

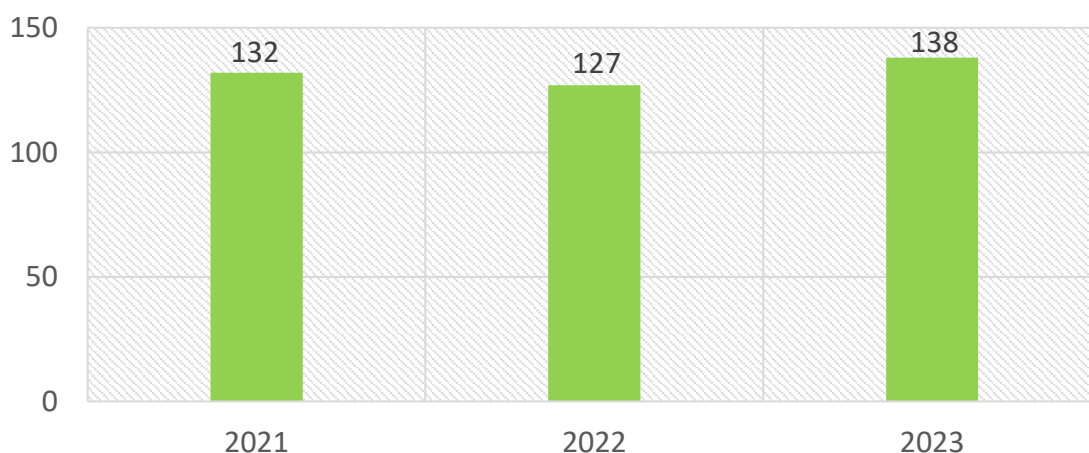
Wykres 61. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W latach 2021-2023 z zasiłku pielęgnacyjnego skorzystało 138 mieszkańców po 75 roku życia, zamieszkujący gminę Michałowo. Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można było nieznaczne wahania w tym zakresie, natomiast w 2023 roku odnotowano najwyższą liczbę beneficjentów tego rodzaju świadczenia.

Wykres 62. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego dla osób, które ukończyły 75 lat w latach 2021-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są domy pomocy społecznej, świadczące usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności, które nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70,0% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą małżonkowie, zstępni przed wstępnymi, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi gmina.

W latach 2021-2023 liczba mieszkańców, za których pobyt w DPS poniosła odpłatność Gmina utrzymywała się na stosunkowo stałym poziomie – w latach 2022-2023 były to po 22 osoby, co oznacza spadek względem roku 2021 o 2 mieszkańców. Liczba świadczeń ulegała w analizowanym okresie wahaniom, jednakże najniższą wartość przyjęła w 2023 roku.

Przeznaczana na ten cel kwota świadczeń również się wahała, osiągając w 2022 roku najwyższą wartość – 834 845,00 zł. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 35. Odpłatność gminy Michałowo za pobyt jej mieszkańców w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba osób przebywających w DPS	24	22	22
liczba świadczeń	239	256	216
kwota świadczeń [w złotych]	689 956,00	834 845,00	764 057,54

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie za rok 2021, 2022 i 2023

Na terenie gminy Michałowo funkcjonują 2 placówki świadczące pomoc osobom w wieku senioralnym, wymagającym całodobowej opieki, do których należą:

- **Dom Pomocy Społecznej „Spokojna Przystań” w Garbarach,**
- **Dom Pomocy Społecznej „Jawor” w Jałównie.**

Dom Pomocy Społecznej „Jawor” w Jałównie dysponuje miejscami dla 85 osób z zaburzeniami psychicznymi. Placówka świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, rehabilitacyjne i wspomagające w zakresie i formie wynikającej z indywidualnych potrzeb mieszkańców, które zapewnia odpowiednio wykwalifikowany Zespół Terapeutyczno-Opiekuńczy.

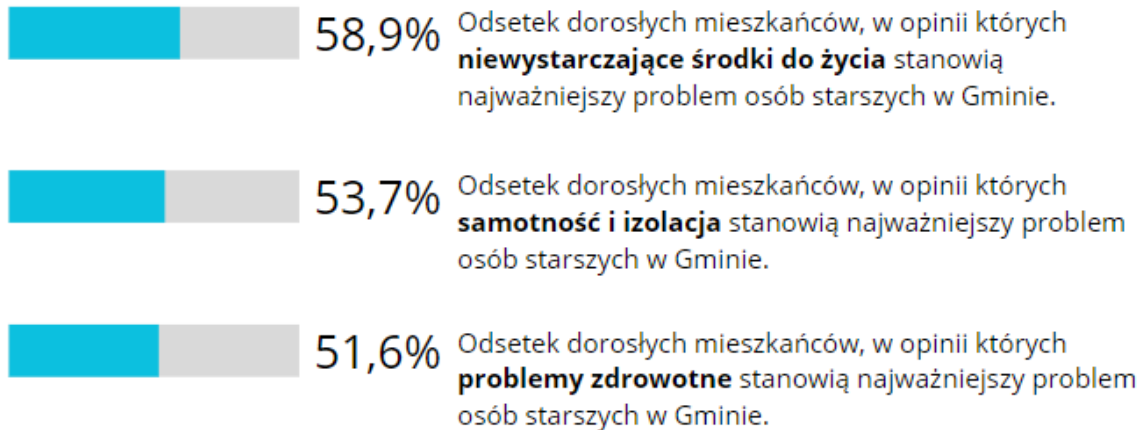
Ponadto na terenie Gminy działalność prowadzi **Dom Pogodnej Starości „Sokół”** prowadzony w ramach działalności statutowej przez Fundację „Pomocne Dłonie”. Jest to placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku.

Jedną z form aktywizacji najstarszych członków społeczności są kluby seniora, które mają na celu przeciwdziałanie osamotnieniu i marginalizacji seniorów. Na terenie gminy Michałowo funkcjonuje **Klub Osób Złotej Jesieni**, w strukturach Gminnego Ośrodka Kultury w pracowni plastycznej. Podczas zajęć prowadzonych w ramach Klubu, seniorzy zamieszkujący gminę Michałowo doskonalą umiejętności manualne, skupienia i współpracy w grupie oraz poczucie wrażliwości i estetyki. Możliwość integracji z innymi uczestnikami wpływa pozytywnie na samopoczucie najstarszych mieszkańców Gminy, a możliwość udziału w różnego rodzaju aktywnościach wzmacnia sprawność psychofizyczną seniorów. Warto również wspomnieć o **Dniu Seniora**, organizowanym cyklicznie na rzecz najstarszych członków społeczności lokalnej. Realizatorami przedsięwzięcia w 2023 roku byli Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy

Spółecznej w Michałowie we współpracy z GOK oraz Związkiem Emerytów i Rencistów Oddział w Michałowie.

Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:

DOROŚLI MIESZKAŃCY

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=95

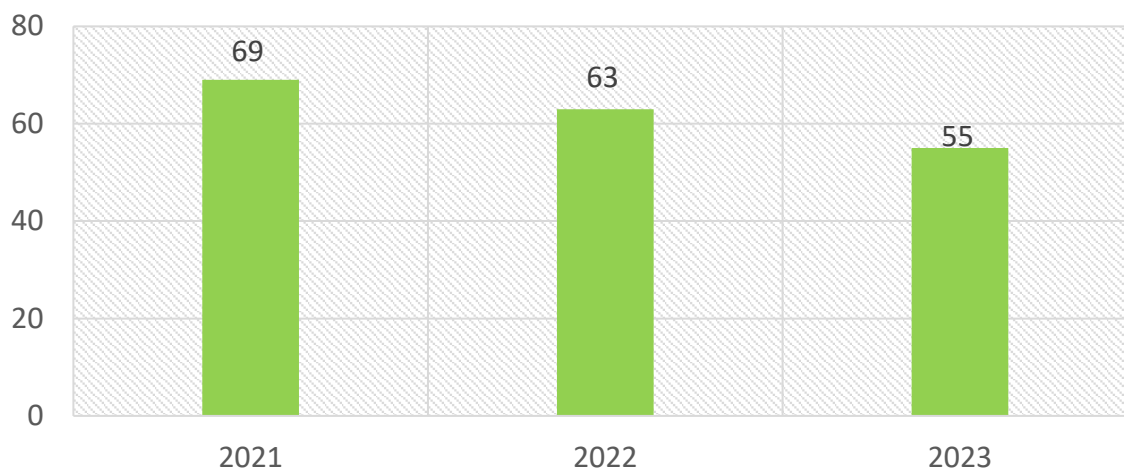
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

W 2023 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 55, co oznacza, że w stosunku do 2021 roku odnotowano spadek o 20,3%.

Wykres 63. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2023

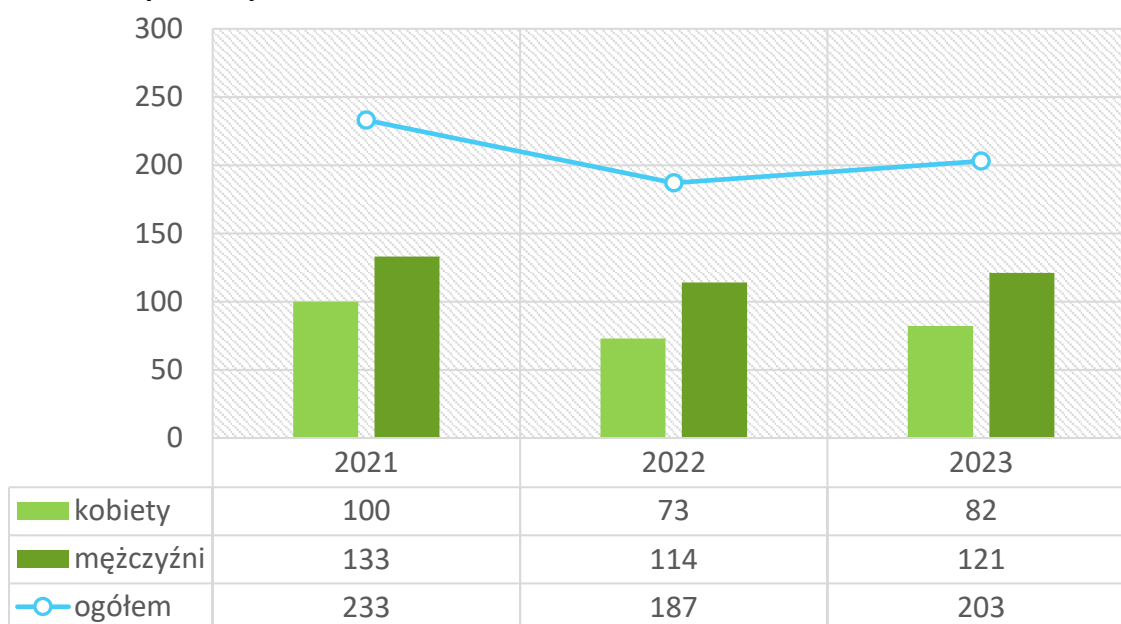

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Pracownicy socjalni MGOPS w Michałowie współpracowali z Powiatowym Urzędem Pracy w Białymstoku w zakresie przekazywania informacji o aktualnych ofertach pracy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, korzystającym z pomocy społecznej oraz informowali zainteresowane osoby o możliwości skorzystania z poradnictwa zawodowego.

Na koniec 2023 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku, zarejestrowanych było łącznie 203 mieszkańców gminy Michałowo. Oznacza to spadek względem 2021 roku na poziomie 12,9% oraz wzrost w porównaniu do roku poprzedniego o 8,6%. Pod względem płci występowała dysproporcja – pozostających bez pracy mężczyzn było w 2023 roku więcej niż kobiet (liczba kobiet – 82, liczba mężczyzn – 121). Podobne tendencje zaobserwowano w latach poprzednich – mężczyźni stanowili niezmiennie blisko 60,0% osób pozostających bez pracy.

Wykres 64. Mieszkańcy gminy Michałowo zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w 2023 roku w stosunku do 2021 roku nastąpił wzrost udziału osób mających mniej niż 25 lat oraz mniej niż 30 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy (kolejno o 5,3 pp. i 6,9 pp.). W przypadku mieszkańców powyżej 50 roku życia zarejestrowanych w PUP na przestrzeni analizowanych lat odnotowano nieznaczne wahania – w 2022 roku wskaźnik ten wynosił 35,8%, z kolei w 2021 i 2023 roku – po 33,5%. Szczegółowe dane przedstawia kolejna tabela.

Tabela 36. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Michałowo w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2021-2023

Kategoria wiekowa	31 grudnia 2021		31 grudnia 2022		31 grudnia 2023	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
do 25 roku życia	21	9,0	22	11,8	29	14,3
do 30 roku życia	40	17,2	36	19,3	49	24,1
powyżej 50 roku życia	78	33,5	67	35,8	68	33,5

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru, czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwanie bezrobotnych mieszkańców gminy Michałowo oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z całego powiatu białostockiego. W przypadku Gminy dostrzegalny był spadek liczby osób długotrwanie bezrobotnych w 2023 roku względem 2021 roku, podobnie jak ich udział w ogólnej liczbie osób pozostających bez zatrudnienia (o 14,6 pp.). Warto zwrócić uwagę na fakt, że odsetek osób długotrwanie bezrobotnych w Gminie, w latach 2021-2023 stanowił ponad połowę wszystkich mieszkańców pozostających bez zatrudnienia. W powiecie białostockim udział osób długotrwanie bezrobotnych wyniósł w 2023 roku 51,3%, co oznacza, że sytuacja w gminie Michałowo była zbliżona względem powiatu.

Tabela 37. Liczba długotrwanie bezrobotnych mieszkańców gminy Michałowo oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu białostockiego na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie		2021	2022	2023
Gmina	liczba osób	158	116	108
	udział [%]	67,8	62,0	53,2
Powiat	liczba osób	2 785	2 063	1 924
	udział [%]	62,1	55,0	51,3

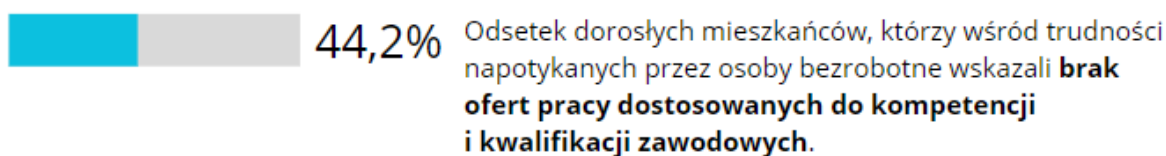
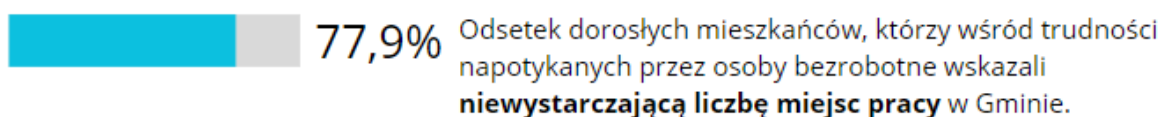
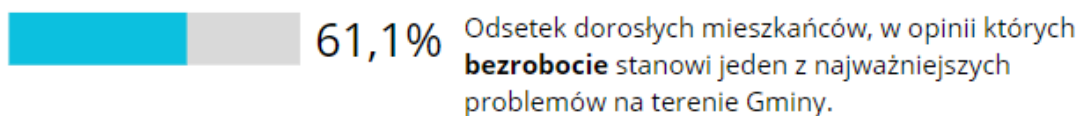
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gmina Michałowo prowadzi współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Białymstoku w zakresie aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia. PUP oferuje m.in. aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, do których należą m.in. staże, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne itp., ale również podejmuje działania w zakresie promowania aktywności osób bezrobotnych w celu powrotu na rynek pracy poprzez wypłatę dodatków aktywizacyjnych, refundację kosztów opieki nad dzieckiem lub dziećmi do lat 7 lub osobą zależną oraz refundację kosztów dojazdu lub zakwaterowania osobom bezrobotnym, które podejmują pracę poza miejscem zamieszkania.

Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:

DOROŚLI MIESZKAŃCY

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=95

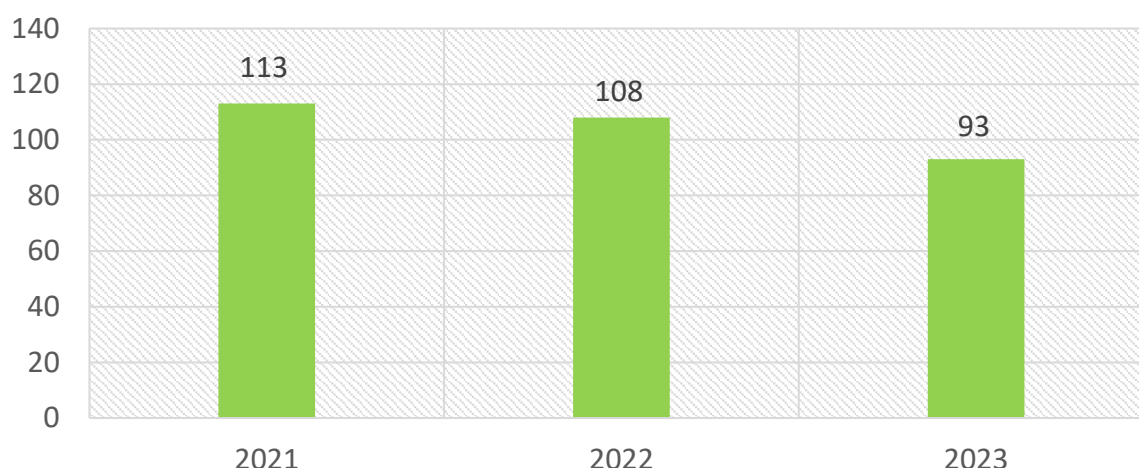
Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Liczba rodzin zamieszkujących gminę Michałowo, którym została udzielona materialna pomoc społeczna z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023 ulegała systematycznemu spadkowi. W 2021 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 113 rodzin, w 2022 – 108, natomiast w 2023 roku – 93 rodziny. W analizowanym okresie wartość spadkowa wyniosła 17,7%.

Wykres 65. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

W 2023 roku zasiłki stałe pobierało 51 osób, zasiłek okresowy – 48 osób, a zasiłek celowy – 178 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego oraz okresowego uległa zmniejszeniu, natomiast w przypadku zasiłku celowego odnotowano wahania liczby świadczeniobiorców. Kwota świadczeń w analizowanych latach w przypadku zasiłków stałych i okresowych ulegała wahaniom, z kolei kwota wydatkowana na zasiłki celowe systematycznie rosła osiągając w 2023 roku wartość 226 528 zł. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 38. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023

rodzaj zasiłku	2021		2022		2023	
	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]
zasiłek stały	58	294 123	53	319 088	51	300 212
zasiłek okresowy	62	130 302	57	137 000	48	111 060
zasiłek celowy	173	141 124	133	174 047	178	226 528

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, którego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością.

W 2023 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 67 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 25 osobom. W ciągu ostatnich trzech lat liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne ulegała wahaniom, natomiast najwyższą wartość osiągnęła w 2023 roku (wzrost o 86,1% względem 2021 roku). Liczba beneficjentów niepieniężnej formy wsparcia uległa blisko dwukrotnemu spadkowi w omawianym okresie. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 39. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
świadczenie pieniężne	36	20	67
świadczenie niepieniężne	48	37	25

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

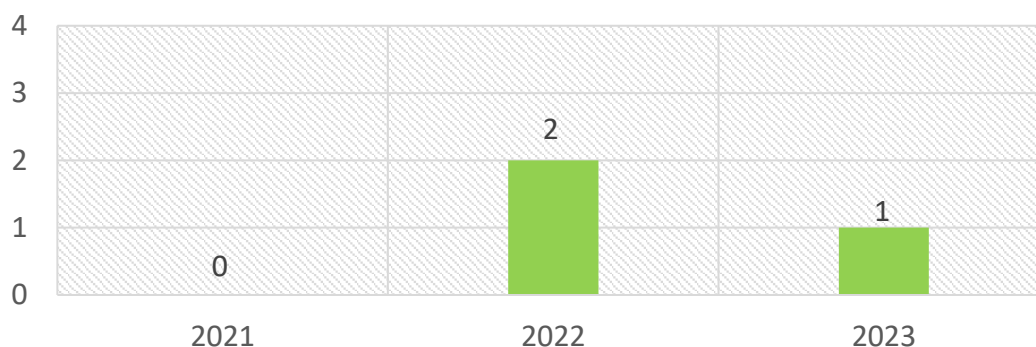
Ośrodek wydawał także skierowania do objęcia wsparciem w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową (FEPŻ), który uzupełnia działania gmin realizowane w ramach systemu pomocy społecznej skierowane do osób w trudnej sytuacji życiowej. Grupa docelowa FEPŻ nie ogranicza się wyłącznie do beneficjentów pomocy społecznej poprzez wyższe kryterium dochodowe uprawniające do pomocy, dzięki czemu część osób potrzebujących nieobjętych wsparciem przez OPS może skorzystać z pomocy żywnościowej. W 2023 r wydano 183 skierowania do objęcia ww. Programem.

W latach 2019-2023 na terenie gminy Michałowo realizowany był lokalny program osłonowy pn. „**Wsparcie mieszkańców Gminy Michałowo na lata 2019-2023**”, którego głównym celem była poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Michałowo poprzez pomoc finansową i rzeczową. Program skierowany był do osób zameldowanych na terenie Gminy i faktycznie zamieszkujących jej teren, niebędących pensjonariuszami domu pomocy społecznej. Wsparcie świadczone w ramach inicjatywy polegało w szczególności na udzielaniu świadczeń w postaci pomocy celowej z przeznaczeniem na uzasadnione wydatki (np. zakup opału, leków, leczenie itp.). Ponadto, wszyscy uczestnicy programu zostali objęci działaniami w postaci pracy socjalnej.

Wśród lokalnych inicjatyw zapewniających wsparcie mieszkańcom Gminy należy wyróżnić realizowany na przestrzeni ostatnich lat gminny program osłonowy „**Pomoc lekowa**”. W jego ramach wypłacono 225 świadczeń dla 48 osób, na łączną kwotę 24 069,00 zł.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. W 2023 roku z pomocy i wsparcia MGOPS w Michałowie z powodu bezdomności skorzystała 1 osoba. W 2022 roku pomocą społeczną objęto 2 osoby, z kolei w 2021 roku nie skorzystała z niej żadna osoba bezdomna.

Wykres 66. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezdomności w latach 2021-2023

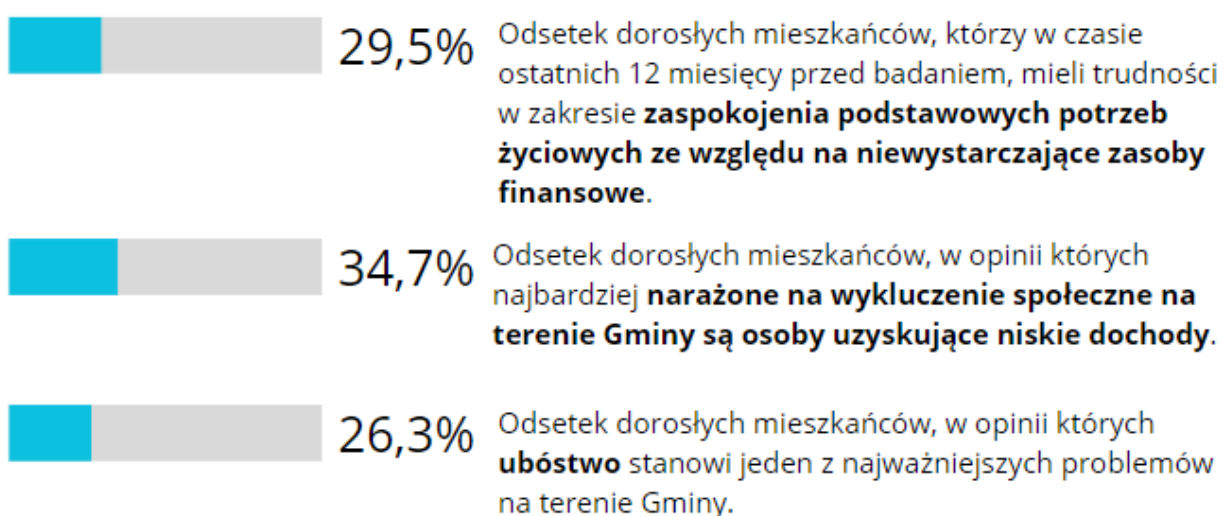

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Gmina Michałowo realizuje zadanie własne gminy w zakresie udzielania schronienia osobom tego pozbawionym. W 2023 roku Gminy Michałowo nie poniosła odpłatności za pobyt osób bezdomnych w schroniskach.

Wyniki badania przeprowadzonego w 2024 roku:

DOROŚLI MIESZKAŃCY

*Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=95

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Michałowo została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

Wizja

Gmina Michałowo trafnie identyfikuje problemy i potrzeby społeczności lokalnej, w oparciu o które rozwija system pomocy społecznej, z uwzględnieniem usług społecznych, w szczególności skierowanych na grupy wykluczone bądź zagrożone wykluczeniem społecznym.

Misja

Rozwijanie lokalnego systemu pomocy społecznej, w oparciu o posiadane zasoby administracji publicznej, sektora pozarządowego oraz potencjał tkwiący w mieszkańcach Gminy oraz wzmocnienie integracji i aktywności wśród społeczności lokalnej.

Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

1. Wsparcie rodzin, w tym rodzin wielodzietnych oraz zmagających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.

2. Rozwijanie dostępnych form pomocy i wsparcia, zwiększających włączenie społeczne seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

3. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej.

4. Ograniczanie problemu uzależnień na terenie Gminy poprzez działania interwencyjne i profilaktyczne.

5. Promowanie zdrowia psychicznego oraz zwiększanie dostępu do wsparcia w tym zakresie na terenie Gminy.

6. Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu poprzez aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców.

Cel strategiczny I. Wsparcie rodzin, w tym rodzin wielodzietnych oraz zmagających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
--------------------------------------	-----------	------------------------------	--	---------------------

Cel operacyjny I. Wzmocnienie kompetencji rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	MGOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających	MGOPS, UM, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Inicjowanie prowadzenia usług społecznych w zakresie wsparcia rodzin (np. warsztaty rodzicielskie, terapia rodzinna)	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy	Liczba rodziców korzystających z usług społecznych	MGOPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
	Podniesienie jakości życia rodzin	Liczba świadczonych form usług społecznych		
Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	MGOPS, PCPR	Budżet Gminy

Kontynuowanie prowadzenia poradnictwa socjalnego, psychologicznego, itp.	Podniesienie jakości życia rodzin	Liczba osób objętych poradnictwem	MGOPS, UM	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Rzeczpospolitechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości skorzystania z poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy	Liczba rzeczpospolitechnionych informacji	MGOPS, UM, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny	Podniesienie poziomu i jakości usług świadczonych w stosunku do rodzin	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach	MGOPS, GKRPA, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
		Liczba zorganizowanych warsztatów/szkoleń		

Cel operacyjny II. Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju

Kontynuowanie działalności gminnego żłobka oraz rozwijanie infrastruktury placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3	Zapewnienie odpowiednich warunków do nauki i rozwoju dzieci	Liczba miejsc w placówkach	UM	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Kontynuowanie i rozwój działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, organizowanie zajęć pozalekcyjnych	Liczba dzieci objętych wsparciem placówek	MGOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Organizowanie, wspieranie i promowanie imprez oraz wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi	Wzrost integracji rodzin z dziećmi	Liczba zorganizowanych imprez	MGOPS, UM, NGO, GOK, GB, MOSiR, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę	UM, MGOPS, placówki oświatowe	Brak kosztów
Wspieranie prawidłowego rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży	Podnoszenie poziomu funkcjonowania psychospołecznego dzieci i młodzieży	Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym	UM, MGOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie

Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, w tym rozwijanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych	UM, NGO, GOK, GB, MOSiR, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy	Przeciwdziałanie podejmowaniu przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych	Liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	MGOPS, UM, NGO, GKRPA, GOK, GB, MOSiR, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie

Cel strategiczny II. Rozwijanie dostępnych form pomocy i wsparcia, zwiększających włączenie społeczne seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
--------------------------------------	-----------	------------------------------	--	---------------------

Cel operacyjny I. Zintegrowana polityka senioralna oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami

Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) oraz publicznych środków transportu do potrzeb osób o ograniczonej mobilności	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób o ograniczonej mobilności, po obiektach infrastruktury gminnej	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności	UM, MGOPS, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Fundusze Europejskie
Zainicjowanie zorganizowania wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz seniorów	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych	Liczba wolontariuszy	MGOPS, UM, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
		Liczba osób objętych wolontariatem		
Współpraca z sektorem pozarządowym w zakresie wsparcia seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z NGO	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi	MGOPS, UM, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

Inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych na rzecz osób chorych, z niepełnosprawnością oraz seniorów	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez uczestnictwo w programach	Liczba uczestników programów	UM, MGOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Kontynuowanie zapewnienia profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez wprowadzenie usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej w Gminie	Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki	Liczba asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej	MGOPS, UM, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
		Liczba osób objętych wsparciem asystentów		
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności	Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych	MGOPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Zabezpieczenie pobytu mieszkańców Gminy w domach pomocy społecznej	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki	Liczba mieszkańców przebywających w domach pomocy społecznej	MGOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym	Poprawa warunków bytowych seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba osób objętych pomocą materialną	MGOPS	Budżet Gminy

Cel operacyjny II. Aktywizacja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami oraz integrowanie ich ze społecznością lokalną

Promowanie pozytywnego wizerunku seniora i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba podjętych działań promujących	MGOPS, UM, NGO, DPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Zainicjowanie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych	Liczba podjętych działań informacyjnych/ zrealizowanych warsztatów	MGOPS, UM, NGO, PP, KS	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie umiejętności osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów	Poprawa dostępności do zajęć kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach	MGOPS, UM, NGO, GB, GOK, MOSiR	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
	Wzrost aktywności społecznej seniorów i osób z niepełnosprawnością			
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych grup	Realizacja projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami	Liczba zrealizowanych projektów/programów	MGOPS, UM, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa Fundusze Europejskie
		Liczba uczestników		

Kontynuowanie działalności Klubu Osób Złotej Jesieni i inicjowanie powstania kolejnych tego rodzaju podmiotów na terenie Gminy	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna	Liczba uczestników	GOK, MOSiR, MGOPS, UG, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
		Liczba dostępnych zajęć		
Kierowanie osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy do Warsztatów Terapii Zajęciowej, zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz organizacja i zabezpieczenie kosztów na pokrycie dowozu tych osób	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach organizowanych przez Warsztaty Terapii Zajęciowej	Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej	UM, MGOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa Fundusze Europejskie

Cel strategiczny III. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
--------------------------------------	-----------	------------------------------	--	---------------------

Cel operacyjny I. Rozwijanie systemu wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy domowej

Pomoc rodzinom doznającym przemocy domowej w ramach procedury „Niebieskie Karty”	Spadek liczby rodzin uwikłanych w problem przemocy domowej	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	MGOPS, GKRPA, PP, ZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy
		Liczba wszczętych procedur		
		Liczba zakończonych procedur		
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy domowej	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba działań informacyjnych	MGOPS, UM, GKRPA, ZI	Budżet Gminy Budżet Państwa
		Liczba rozpowszechnionych informacji		

Organizowanie szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy domowej oraz procedury „Niebieskie Karty”	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”	Liczba uczestników szkoleń	MGOPS, GKRPA, ZI, PP, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-educacyjnych	Ograniczanie zjawiska przemocy domowej, poprzez resocjalizację osób stosujących przemoc domową	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-educacyjnych	ZI	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doznającym problemu przemocy domowej	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba udzielonych porad	MGOPS, ZI, GKRPA	Budżet Gminy Budżet Państwa
		Liczba osób, którym udzielono porad		
Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy domowej	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy domowej	MGOPS, GKRPA, ZI, PP, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej	Liczba osób korzystających ze schronienia z powodu doświadczania przemocy domowej	MGOPS, ZI, UM, PCPR	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny II. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie właściwego reagowania na przemoc domową

<p>Edukacja mieszkańców na temat form przemocy oraz zagrożeń wynikających z przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy</p>	<p>Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie różnych form przemocy, a także wzrost wrażliwości mieszkańców na jej przejawy</p>	<p>Liczba zrealizowanych programów/warsztatów profilaktycznych</p>	<p>UM, PP, GKRPA, MGOPS, NGO, placówki oświatowe, PWD</p>	<p>Budżet Gminy Budżet Państwa</p>
<p>Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych o tematyce przeciwdziałania przemocy domowej</p>	<p>Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy domowej, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy</p>	<p>Liczba działań podjętych w ramach kampanii</p>	<p>MGOPS, GKRPA, ZI, PP, UM, placówki oświatowe</p>	<p>Budżet Gminy Budżet Państwa</p>
		<p>Liczba osób uczestniczących w kampanii</p>		
<p>Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy</p>	<p>Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy</p>	<p>Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-edukacyjnych</p>	<p>MGOPS, UM, PP, GKRPA, ZI, placówki oświatowe</p>	<p>Budżet Gminy Budżet Państwa</p>
		<p>Liczba zorganizowanych działań</p>		

Cel strategiczny IV. Ograniczanie problemu uzależnień na terenie Gminy poprzez działania interwencyjne i profilaktyczne.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Cel operacyjny I. Ograniczanie negatywnych skutków społecznych uzależnień na terenie Gminy oraz podejmowanie działań pomocowych względem osób uzależnionych i ich rodzin				
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna	MGOPS	Budżet Gminy
Kontynuowanie działalności samopomocowej grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym „Razem” oraz rozwój infrastruktury samopomocowej w zakresie uzależnień	Motywowanie oraz utrzymanie w abstinencji osoby uzależnione/nadmiernie pijące	Liczba uczestników samopomocowej grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym „Razem”.	UM, MGOPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
		Liczba funkcjonujących grup samopomocowych dla osób uzależnionych		
Zainicjowanie działań w celu utworzenia samopomocowych grup wsparcia dla dorosłych dzieci alkoholików oraz osób współuzależnionych	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego oraz psychicznego rodzinom osób uzależnionych	Liczba utworzonych grup	NGO, UM, GKRPA	Budżet Gminy Budżet Państwa
		Liczba osób uczestniczących w grupach		

Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego	Liczba osób, wobec których podjęte zostały rozmowy motywujące	GKRPA, MGOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w celu przeciwdziałania problemowi uzależnień w Gminie	Zwiększenie pomocy dla osób i rodzin dotkniętych problemem alkoholowym	Liczba osób korzystających z poradnictwa w Punkcie	UM, GKRPA	Budżet Gminy, Środki z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuacja czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu, kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe	Liczba wniosków skierowanych do sądu	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba wydanych opinii		

Cel operacyjny II. Działalność profilaktyczna w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień względem dzieci i młodzieży oraz ogółu społeczności lokalnej

Realizacja programów profilaktycznych w szkołach, rekomendowanych przez KCPU, ORE oraz IPiN związanych z tematyką uzależnień	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki	GKRPA, MGOPS, NGO, placówki oświatowe	Środki z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych Budżet Gminy Budżet Państwa
		Liczba przeprowadzonych programów		
Dalsza realizacja warsztatów i innych form edukacji szkolnej, uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych	UM, GKRPA, NGO, placówki oświatowe	Środki z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i sprzedawców dotyczących konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	GKRPA	Środki z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych Budżet Gminy Budżet Państwa
	Zwiększenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży			

<p>Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej</p>	<p>Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia</p>	<p>Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia</p>	<p>GKRPA, MGOPS, UM, PP, NGO, GOK, GB, MOSiR, placówki oświatowe</p>	<p>Środki z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych Budżet Gminy Budżet Państwa</p>
<p>Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie konsekwencji spożywania alkoholu, w tym prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu w trakcie ciąży</p>	<p>Ograniczanie negatywnych skutków spożywania alkoholu</p>	<p>Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych</p>	<p>MGOPS, GKRPA, UM, PP, NGO</p>	<p>Środki z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych Budżet Gminy Budżet Państwa</p>
<p>Kreowanie polityki antyalkoholowej w Gminie, np. poprzez ograniczenia nocnej sprzedaży alkoholu, zmniejszenie liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych</p>	<p>Ograniczenie fizycznej dostępności alkoholu</p>	<p>Liczba dorosłych mieszkańców przypadających na 1 punkt sprzedaży alkoholu</p>		
		<p>Liczba punktów sprzedaży alkoholu</p>		

<p>Kontynuacja organizacji szkoleń dla członków GKRPA, a także organizacja szkoleń dla innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, asystenta rodziny, funkcjonariuszy Policji) z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień</p>	<p>Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień, zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych</p>	<p>Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień</p>	<p>UM, GKRPA, MGOPS, PP, placówki oświatowe</p>	<p>Środki z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych Budżet Gminy Budżet Państwa</p>
---	--	---	---	--

Cel strategiczny V. Promowanie zdrowia psychicznego oraz zwiększanie dostępu do wsparcia w tym zakresie na terenie Gminy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Cel strategiczny I. Poprawa dostępności do pomocy dla osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi oraz zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego				
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej	Liczba przeprowadzonych działań	MGOPS, UM, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
		Liczba osób korzystających ze wsparcia		
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Liczba przeprowadzonych programów/warsztatów	UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
		Liczba uczestników		
Zapewnienie bezpłatnego wsparcia mieszkańcom Gminy, również spoza tym nieobjętym systemem pomocy społecznej	Podniesienie poziomu dobrostanu psychicznego mieszkańców	Liczba osób objętych bezpłatnym wsparciem psychologicznym	UM, MGOPS, GKRPA, NGO, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
		Liczba miejsc świadczących bezpłatne wsparcie psychologiczne		

Cel strategiczny VI. Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu poprzez aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
--------------------------------------	-----------	------------------------------	--	---------------------

Cel operacyjny I. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja osób bezrobotnych w celu zwiększenia ich szans na lokalnym rynku pracy

Stała współpraca z PUP w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie	Liczba zorganizowanych szkoleń Liczba osób biorących w nich udział	UM, MGOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z PUP w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych	MGOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia	Liczba podjętych działań informacyjnych	MGOPS, PUP, UM	Budżet Gminy Budżet Państwa

Korzystanie w pracy socjalnej z kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne	MGOPS	Budżet Gminy
Prowadzenie działań motywujących lokalnych przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy	Liczba podjętych działań motywujących	MGOPS, UM, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Prowadzenie doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży	Odpowiedni wybór ścieżki kształcenia i kariery przez dzieci i młodzież	Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego	placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie

Cel operacyjny II. Włączenie społecznie osób dotkniętych ubóstwem oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym

Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną	MGOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
---	---	---	-------	--------------------------------

Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych	MGOPS, UM, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Wsparcie finansowe uczniów poprzez udzielanie im stypendiów szkolnych	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów	UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizacja zadania własnego gminy, w zakresie udzielania schronienia osobom bezdomnym	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalnych osobom z problemem bezdomności	Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia	UM, MGOPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Michałowo. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Solidarnościowy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035 przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2022-2023, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2025-2035 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku przewidywaną na podstawie danych Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie.

Tabela 40. Ramy finansowe Strategii

Rok	Ochrona zdrowia (dział 851)	Pomoc społeczna (dział 852)	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	Rodzina (dział 855)	OGÓŁEM
2022	235 996	3 689 267	358 817	8 260	4 627 018	8 919 358
2023	242 084	3 445 697	426 118	3 220	3 174 875	7 291 994
2024 ¹³	242 084	3 589 670	42 470	25 000	3 174 875	7 074 099
Prognoza						
2025	248 136	3 679 412	43 532	25 625	3 254 247	7 250 951
2026	254 339	3 771 397	44 620	26 266	3 335 603	7 432 225
2027	260 697	3 865 682	45 736	26 923	3 418 993	7 618 031
2028	267 214	3 962 324	46 879	27 596	3 504 468	7 808 482
2029	273 894	4 061 382	48 051	28 286	3 592 080	8 003 694
2030	280 741	4 162 917	49 252	28 993	3 681 882	8 203 786
2031	287 760	4 266 990	50 483	29 718	3 773 929	8 408 881
2032	294 954	4 373 665	51 745	30 461	3 868 277	8 619 103
2033	302 328	4 483 007	53 039	31 223	3 964 984	8 834 581
2034	309 886	4 483 010	54 365	32 004	4 064 109	9 055 446
2035	317 633	4 595 085	55 724	32 804	4 165 712	9 281 832

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

¹³ Wartość za rok 2024 pochodzi z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok dla gminy Michałowo

System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 41. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską w Michałowie o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo na lata 2025-2035”	IV kwartał 2024 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią	I kwartał 2025 r. – IV kwartał 2035 r.
Etap III	Monitoring	Na koniec każdego roku w okresie od 2025 r. do 2035 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii	I kwartał 2036 r.

Źródło: Opracowanie własne

System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Należy jednak pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. MGOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brał pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii, MGOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo, ale również nowe, nieujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie.

Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje, a także przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze Gminy rozumiane jest jako: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem,
- informacja o postępach wdrażania Strategii,
- współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach,
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Do oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Policji, PUP, ze sprawozdań MGOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez MGOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Michałowo do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku 2023, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów w 2034 roku.

Tabela 42. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1.	Wsparcie rodzin, w tym rodzin wielodzietnych oraz zmagających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	16	do 30
		Liczba asystentów rodziny	1	1
		Liczba rodzin wspierających	0	do 2
		Liczba żłobków/klubów dziecięcych	1	min. 1
		Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	6	2
		Liczba dzieci z terenu Gminy przebywających w pieczy zastępczej	9	poniżej 10

		Liczba rodzin objętych poradnictwem socjalnym, prawnym i psychologicznym	28	min. 25
2.	Rozwijanie dostępnych form pomocy i wsparcia, zwiększających włączenie społeczne seniorów i osób z niepełnosprawnościami	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych	23	min. 20
		Liczba asystentów osobistych osoby z niepełnosprawnościami	2	min. 2
		Liczba osób objętych wsparciem asystentów osobistych osoby z niepełnosprawnościami	30	min. 30
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność	22	poniżej 30
		Liczba funkcjonujących na terenie Gminy placówek świadczących całodobową opiekę osobom w wieku senioralnym	2	2
		Liczba dziennych placówek opieki i aktywizacji seniorów	1	min. 1
3.	Przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej	Liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych w roku	15	poniżej 20
		Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	17	poniżej 25
4.	Ograniczanie problemu uzależnień na terenie Gminy poprzez działania interwencyjne i profilaktyczne	Liczba punktów informacyjno-konsultacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin	1	1
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych (AA)	1	min. 1
		Liczba grup samopomocowych dla osób współuzależnionych i dorosłych dzieci alkoholików (DDA)	0	min. 1
		Liczba uczniów objętych rekomendowanymi programami	0	min. 100

		Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie	418	powyżej 400
5.	Promowanie zdrowia psychicznego oraz zwiększanie dostępu do wsparcia w tym zakresie na terenie Gminy	Liczba beneficjentów specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi	9	poniżej 10
		Liczba funkcjonujących na terenie Gminy placówek świadczących całodobową opiekę osobom chorującym psychicznie	1	1
6.	Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu poprzez aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców	Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców w ogóle zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy [%]	53,2	poniżej 50,0
		Udział bezrobotnych mieszkańców w wieku powyżej 50 lat, w ogóle zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy [%]	33,5	poniżej 30,0
		Liczba osób przebywających w schronisku dla bezdomnych	0	poniżej 5

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie – prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo stanowi kontynuację istniejącego systemu wsparcia i tworzy możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Jej założenia są dostosowane do zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów i potrzeb społecznych i przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada rozszerzenie i pogłębienie form wsparcia w zakresie pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w jej obszarze. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowo, zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnymi od możliwości finansowych Gminy. Będzie ona podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Michałowo i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa – działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontariackich i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Michałowo, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

BIBLIOGRAFIA

1. Bendyk E., Buras P., *Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022.
2. Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.
3. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.
4. Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*.
5. *Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych*, ISP, 2019.
6. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok.
7. Pieprzny S., Powiat i Gmina w systemie bezpieczeństwa lokalnego – możliwości i ograniczenia w: *Studia Iuridica LXXXV*, Instytut Nauk Prawnych, Uniwersytet Rzeszowski, 2020.
8. Pikuła N.G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków, 2020.
9. Raport o stanie Gminy Michałowo za rok 2021, 2022, 2023.
10. Raport z wykonania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za 2023 rok.
11. Sprawozdanie z działalności Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie w roku 2021, 2022 i 2023.
12. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok.
13. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok.
14. Sprawozdanie z wdrażania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Michałowo na lata 2023-2028 oraz z aktywności Zespołu Interdyscyplinarnego za 2023 rok.
15. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.).

Źródła internetowe:

1. <https://bdl.stat.gov.pl/>
2. <https://www.psychiatriapolska.pl/>
3. <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Michałowo na tle powiatu, województwa i kraju	14
Rysunek 2. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Michałowo według poszczególnych klas wielkości (stan na koniec 2023 roku)	19
Rysunek 3. Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu: N=95	33
Rysunek 4. Płeć uczniów biorących udział w badaniu: N=146	55
Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego	109

Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	9
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Michałowo w porównaniu do powiatu białostockiego, województwa podlaskiego i kraju na przestrzeni lat 2021-2023	16
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2021-2023 (w procentach)	16
Tabela 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w gminie Michałowo, powiecie białostockim, województwie podlaskim i kraju w 2023 roku (w procentach)	17
Tabela 5. Liczba osób rozpoczynających rok szkolny w publicznych przedszkolach, szkołach podstawowych oraz średnich na terenie gminy Michałowo w latach 2021-2023	20
Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące podstawowej opieki zdrowotnej w gminie Michałowo w porównaniu do powiatu białostockiego w 2023 roku.....	25
Tabela 7. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023	28
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2021-2023.....	31
Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-2023	31
Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2021-2023	31
Tabela 11. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=92	43
Tabela 12. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=26	44
Tabela 13. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=76	46
Tabela 14. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=76.....	47
Tabela 15. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=7 ...	52

Tabela 16. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=7	52
Tabela 17. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=38	57
Tabela 18. Jak często zażywałeś/aś narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni? N=9	59
Tabela 19. Jakie były to substancje? N=9	60
Tabela 20. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=23	62
Tabela 21. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=22	62
Tabela 22. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=43	63
Tabela 23. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=43	64
Tabela 24. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami? N=142	66
Tabela 25. Dane dotyczące pobytu dzieci z terenu Gminy w pieczy zastępczej za lata 2021-2023 [w złotych]	74
Tabela 26. Liczba i kwota przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych]	76
Tabela 27. Liczba oraz kwota przyznanych specjalnych zasiłków opiekuńczych na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych]	76
Tabela 28. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych]	77
Tabela 29. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób	79
Tabela 30. Działania GKRPA w gminie Michałowo w latach 2021-2023	84
Tabela 31. Liczba uczestników programów profilaktycznych zrealizowanych na terenie gminy Michałowo w ramach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w latach 2021-2023	86
Tabela 32. Liczba uczestników szkoleń i warsztatów zrealizowanych na terenie gminy Michałowo w ramach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w latach 2021-2023	86
Tabela 33. Dane statystyczne dotyczące działań grup roboczych/diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023	93
Tabela 34. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023	94
Tabela 35. Odpłatność gminy Michałowo za pobyt jej mieszkańców w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2021-2023	100
Tabela 36. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Michałowo w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2021-2023	103
Tabela 37. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Michałowo oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu białostockiego na przestrzeni lat 2021-2023	104
Tabela 38. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2020-2022	106
Tabela 39. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023	107

Tabela 40. Ramy finansowe Strategii	133
Tabela 41. Harmonogram wdrażania Strategii.....	134
Tabela 42. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	137

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Michałowo z podziałem na płeć w latach 2021-2023. 15	
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie białostockim, województwie podlaskim oraz Polsce w latach 2021-2023 (stan na koniec roku, w procentach)	18
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność na terenie gminy Michałowo w latach 2021-2023	18
Wykres 4. Liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców w gminie Michałowo na tle powiatu białostockiego i województwa podlaskiego w latach 2021-2023.....	20
Wykres 5. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z terenu gminy Michałowo, powiatu białostockiego oraz województwa podlaskiego w 2023 roku (w procentach)	21
Wykres 6. Liczba uczestników imprez masowych na 1 000 ludności organizowanych przez gminę Michałowo oraz powiat białostocki w latach 2021-2023	23
Wykres 7. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Michałowo, powiecie białostockim oraz województwie podlaskim w latach 2021-2023	24
Wykres 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Michałowo, powiecie białostockim i województwie podlaskim na przestrzeni lat 2021-2023	29
Wykres 9. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej (finansowej i niefinansowej) w gminie Michałowo w latach 2021-2023.....	30
Wykres 10. Wiek dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu: N=95	34
Wykres 11. Wykształcenie dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu: N=95	34
Wykres 12. Jakie Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy? N=95	35
Wykres 13. Jakie trudności najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? N=95	37
Wykres 14. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych ze względu na niewystarczające zasoby finansowe? N=95	38
Wykres 15. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? N=95	38
Wykres 16. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=95	39
Wykres 17. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie? N=95	40
Wykres 18. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie? N=95	41

Wykres 19. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=95	42
Wykres 20. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=95	43
Wykres 21. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=95	44
Wykres 22. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń: N=95	45
Wykres 23. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=95	46
Wykres 24. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=95	47
Wykres 25. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=95	48
Wykres 26. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=95	49
Wykres 27. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? N=95	50
Wykres 28. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej? N=95	51
Wykres 29. Jak często, w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie zdarzało się Panu/i doświadczyć przemocy? N=95	51
Wykres 30. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosował/a Pan/i przemoc domową wobec: N=95	53
Wykres 31. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) może być metodą wychowawczą która: N=95	53
Wykres 32. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznał/a oraz stosował/a Pan/i cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/poniżanie, grożenie/ straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/ filmów)? N=95	54
Wykres 33. Wiek uczniów biorących udział w badaniu: N=146	56
Wykres 34. Klasa: N=146	56
Wykres 35. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=146	57
Wykres 36. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się palić papierosy (wyroby tytoniowe z pominięciem e-papierosów)? N=146	58
Wykres 37. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=146	59
Wykres 38. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=146	61
Wykres 39. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=146	61

Wykres 40. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=146	63
Wykres 41. Jak często obserwujesz w swojej szkole problem przemocy między uczniami? N=146	64
Wykres 42. Czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy doznawałeś/aś oraz stosowałeś/aś cyberprzemoc (np. wyzywanie, podszywanie się, ośmieszanie/ poniżanie, grożenie/ straszenie, szantażowanie, wyłudzenie pieniędzy, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/ filmów)? N=146	65
Wykres 43. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=146.....	66
Wykres 44. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=146.....	67
Wykres 45. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): N=146	68
Wykres 46. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=146	69
Wykres 47. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2023	71
Wykres 48. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2021-2023	72
Wykres 49. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami na przestrzeni lat 2021-2023.....	72
Wykres 50. Liczba przyznanych świadczeń wychowawczych oraz ich kwota na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych].....	73
Wykres 51. Liczba świadczeń wypłaconych z Funduszu Alimentacyjnego oraz poniesiona na ten cel kwota na przestrzeni lat 2021-2023 [w złotych]	73
Wykres 52. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2023.....	75
Wykres 53. Liczba osób objętych wsparciem asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami w gminie Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023.....	77
Wykres 54. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2021-2023.....	82
Wykres 55. Liczba osób uzależnionych oraz dorosłych członków ich rodzin, którzy skorzystali z porad udzielanych w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2021-2023	85
Wykres 56. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023.....	87
Wykres 57. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Michałowo w latach 2021-2023	88
Wykres 58. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2021-2023	94
Wykres 59. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w gminie Michałowo w latach 2021-2023	95

Wykres 60. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023.....	98
Wykres 61. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2023	98
Wykres 62. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego dla osób, które ukończyły 75 lat w latach 2021-2023	99
Wykres 63. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2023	102
Wykres 64. Mieszkańcy gminy Michałowo zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2020-2022.....	103
Wykres 65. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2021-2023	106
Wykres 66. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezdomności w latach 2021-2023	108